

Kl. 09.00 – 17.11
20.30 – 20.32

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 4 juni.

2 § Utökning av antalet suppleanter i EU-nämnden

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i EU-nämnden skulle utökas från 31 till 32.

Kammaren medgav denna utökning.

3 § Val av extra suppleant i EU-nämnden

Företogs val av extra suppleant i EU-nämnden.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i EU-nämnden
Anne Marie Brodén (m)

4 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Förste vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 16 maj inkommit.

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motioner
2002/03:Fi30–Fi33 till finansutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Finansutskottets betänkande 2002/03:FiU20
Konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU22
Näringsutskottets betänkande 2002/03:NU13

7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 juni

UU10 Verksamheten inom Europeiska unionen under 2002

Punkt 2 (Turkiet och Köpenhamnskriterierna)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

268 för utskottet

39 för res. 1

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 49 m, 44 fp, 28 kd, 17 c

För res. 1: 25 v, 14 mp

Frånvarande: 14 s, 6 m, 4 fp, 5 kd, 5 v, 5 c, 3 mp

Punkt 7 (Fri rörlighet för arbetskraft från anslutningsländerna)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp, kd, c)

Votering:

155 för utskottet

153 för res. 3

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 25 v

För res. 3: 49 m, 44 fp, 29 kd, 17 c, 14 mp

Frånvarande: 14 s, 6 m, 4 fp, 4 kd, 5 v, 5 c, 3 mp

Punkt 8 (EU:s yttre gränsskydd och människohandel)

1. utskottet

2. res. 4 (kd)

Votering:

276 för utskottet

29 för res. 4

2 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 49 m, 43 fp, 23 v, 17 c, 14 mp

För res. 4: 29 kd

Avstod: 2 v

Frånvarande: 14 s, 6 m, 5 fp, 4 kd, 5 v, 5 c, 3 mp

Punkt 14 (Sverige, EU:s säkerhets- och försvarspolitik [ESFP] samt den transatlanstiska länken)

1. utskottet

2. res. 9 (m)

3. res. 10 (fp)

Förberedande votering:

51 för res. 9

43 för res. 10

214 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Huvudvotering:

188 för utskottet

49 för res. 9

72 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 1 kd, 25 v, 17 c, 15 mp

För res. 9: 49 m

Avstod: 44 fp, 28 kd

Frånvarande: 14 s, 6 m, 4 fp, 4 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Ingvar Svensson (kd) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 16 (Mandatfrågan i samband med unionens krishanteringsinsatser)

1. utskottet

2. res. 13 (v)

Votering:

221 för utskottet

41 för res. 13

47 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 1 m, 44 fp, 29 kd, 17 c

För res. 13: 1 m, 25 v, 15 mp

Avstod: 47 m

Frånvarande: 14 s, 6 m, 4 fp, 4 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Gunilla Carlsson (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Marietta de Pourbaix-Lundin (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Prot. 2002/03:120

11 juni

Punkt 18 (Alternativ till EU:s säkerhets- och försvarspolitik)

Yrkanden:

1. utskottet
2. mot. U324 yrk. 20 (mp)

Votering:

274 för utskottet

15 för mot.

19 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 49 m, 44 fp, 29 kd, 5 v, 17 c

För mot.: 15 mp

Avstod: 19 v

Frånvarande: 14 s, 6 m, 4 fp, 4 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Punkt 19 (EU:s handelsavtal med Israel)

1. utskottet

2. res. 14 (v)

Votering:

269 för utskottet

39 för res. 14

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 49 m, 44 fp, 29 kd, 17 c

För res. 14: 25 v, 14 mp

Frånvarande: 14 s, 6 m, 4 fp, 4 kd, 5 v, 5 c, 3 mp

Punkt 24 (Transportpolitiken och utsläpp av växthusgaser)

Yrkanden:

1. utskottet
2. mot. U324 yrk. 18 (mp)

Votering:

269 för utskottet

15 för mot.

24 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 49 m, 44 fp, 29 kd, 1 v, 17 c

För mot.: 15 mp

Avstod: 24 v

Frånvarande: 15 s, 6 m, 4 fp, 4 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Punkt 25 (Livsmedel och miljö)

1. utskottet

2. res. 20 (c)

Votering:

277 för utskottet

32 för res. 20

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 49 m, 44 fp, 29 kd, 25 v

För res. 20: 17 c, 15 mp

Frånvarande: 14 s, 6 m, 4 fp, 4 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Prot. 2002/03:120

11 juni

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU10 Villkoren för veterinär verksamhet

Punkt 1 (Distriktsveterinärorganisationen och länsveterinärernas arbetsuppgifter)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Votering:

264 för utskottet

44 för res. 1

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 49 m, 29 kd, 25 v, 17 c, 15 mp

För res. 1: 44 fp

Frånvarande: 15 s, 6 m, 4 fp, 4 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Punkterna 2–4

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU20 Svår akut respiratorisk sjukdom (SARS)

Kammaren biföll utskottets förslag.

8 § Vissa elmarknadsfrågor m.m.

Vissa elmarknadsfrågor m.m.

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2002/03:NU11

Vissa elmarknadsfrågor m.m. (prop. 2002/03:85).

Anf. 1 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Det är nu tredje gången på ganska kort tid som riksdagen har anledning att diskutera energipolitiken. Det har gått snart sex år sedan den energipolitiska uppgörelsen träffades mellan Socialdemokraterna, Centern och Vänsterpartiet, sex år sedan riksdagen fattade sitt energipolitiska beslut.

Det energipolitiska beslutet hade i huvudsak tre delar. Den första delen av beslutet var att kärnkraftsreaktorn Barsebäck 1 skulle stängas i förtid senast den 1 juli 1997. Reaktorn Barsebäck 2 skulle stängas i förtid senast den 1 juli 2001. Vi kan konstatera att ingenting av detta har infriats, utan att det nu är tredje gången som regeringen tillsammans med Centern och Vänstern tvingas återkomma till riksdagen och meddela att man har felbedömt situationen.

Den andra delen av 1997 års energipolitiska beslut innebar en satsning på ett program för förnybar elproduktion och minskad elanvändning. Vi kan konstatera att också det programmet i huvudsak har misslyckats. Sverige har i stället tappat elproduktionskapacitet, och bortfallet av el från den stängda reaktorn i Barsebäck 1 har i huvudsak kompensrats med import av smutsig kolbaserad el från Danmark.

Den tredje delen av 1997 års energipolitiska beslut utgjordes av en satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik. Vi kan konstatera att inte heller det programmet har avsatt några märkbara eller användbara resultat.

När den energipolitiska uppgörelsen träffades mellan de här tre partierna minns jag hur den dåvarande närings- och energiministern Anders Sundström i kammardebatten med mig ansåg att man genom uppgörelsen nu hade säkrat en långsiktigt trygg energiförsörjning för den svenska industrin. Man hade tryggt konkurrenskraftiga priser och givit goda förutsättningar för industrins investeringar.

Vår kritik var inte nådig mot Anders Sundström.

Det som är intressant är att den nuvarande närings- och energiministern Leif Pagrotsky instämmer i vår kritik. Han har nu i medierna avslöjat att han när han tillträdde i höstas slogs av den osäkerhet som råder i energipolitiken och hur han fann det nödvändigt att finna en helhetslösning som ger förutsägbarhet och långsiktighet för kraftindustrin och därmed för hela det svenska näringslivet. Tydligare underbetyg till Anders Sundström och tidigare socialdemokratiska regeringar har inte ens jag kunnat ge.

Sanningen är den att 1997 års energipolitiska överenskommelse i allt väsentligt var en kortsiktig överenskommelse om en eller två reaktorer i Barsebäck. För tiden från och med 2001 utlovade det energipolitiska beslutet egentligen ingenting annat än ett återkommande partipolitiskt schackrande med förhandlingar, utvärderingar, kontrollstationer och överläggningar. Och precis så har det blivit. Varje år eller vartannat år låser man in Lennart Beijer, Eskil Erlandsson och någon socialdemokrat i ett förhandlingsrum. Sedan får den häpna menigheten vänta på att det så småningom ska komma ut vit rök och på att herrarna – för det är ju herrar – ska komma ut och tala om vad man har kommit fram till.

Det här är inte bra därför att det skapar en genuin osäkerhet om villkoren för att investera i industriell verksamhet i Sverige, och häri ligger också, vilket jag har upprepat många gånger, den stora kostnaden för den energipolitik som vi bedriver i Sverige.

Nu hoppas regeringen, vilket framgår av propositionen och betänkandet som vi nu har att behandla, på att man ska kunna ersätta den här traditionella årtalsexercisen och det återkommande förhandlandet med en överenskommelse mellan staten och kraftindustrin av tysk modell. Tan-

ken är alltså att man skulle kunna få industrin att på egen hand förtidsavveckla sina kärnkraftverk.

Regeringen vill uppenbarligen komma bort från det återkommande kohandlandet med Centern och Vänstern om exempelvis den exakta tidpunkten för en stängning av Barsebäck 2. Även den frågan vill man nu hantera inom ramen för förhandlingarna med industrin.

Det jag vill påpeka i det här sammanhanget är att den här ansatsen inte verkar särskilt allvarligt menad när man samtidigt uppenbarligen tänker förhandla med industrin under hot. Man signalerar nämligen i propositionen att om kraftindustrin inte lägger sig, viker sig, och godtar en uppgörelse om en snabb stängning av Barsebäck 2 kommer regeringen att tillgripa den tvångslagstiftning som infördes efter 1997 års energipolitiska beslut. Det är klart att den attityden inte lägger grunden till ett gott samarbetsklimat mellan regeringen och industrin.

Vi menar – och vi har upprepat det många gånger – att avregleringen av elmarknaden har givit oss förutsättningarna för att lägga ansvaret för utveckling och miljöanpassning av elproduktionsapparaten i Sverige där det ansvaret rätteligen hör hemma, och det är hos kraftindustrin själv. Så fort man avviker från den linjen och börjar fatta riksdagsbeslut om elproduktionen i enstaka elproduktionsanläggningar i Sverige uppstår det osäkerhet, och det uppstår stora samhällsekonomiska kostnader.

Låt mig också säga att vi moderater inte tror att regeringens förhandlingsupplägg kommer att lösa några grundläggande problem. Den här förhandlingsmodellen innebär en sorts korporativt beslutsfattande i förhandlingar mellan staten och kraftindustrin, och ett sådant korporativt förhandlande kan lika lite som folkomröstningar eller trepartiuppgörelser i riksdagen binda framtida generationers beslutsfattande. Jag tycker att det är en ganska tydlig lärdom som vi kan dra av 1980 års folkomröstning.

Folkomröstningen 1980 byggde på föreställningen att det redan då var möjligt att avgöra hur riskdagen skulle bestämma över energipolitiken på 2000-talet. I dag kan vi konstatera att inga av de förutsättningar som förelåg vid tidpunkten för 1980 års folkomröstning längre äger någon giltighet.

Ett annat exempel är Birgitta Dahl, när hon var energiminister. Vi minns alla det så kallade oåterkalleliga beslutet som ganska kort tid efter att det hade fattats i riksdagen återkallades.

I skenet av alla de här erfarenheterna borde lärdomen vara att man inte i en förhandlingsöverenskommelse med industrin kan träffa uppgörelser som har räckvidd för decennier framåt i tiden. I själva verket kommer en sådan överenskommelse, om den ingås, att upphävas i samma ögonblick som verkligheten kommer i kapp regeringen.

I det betänkande som nu ligger på riksdagens bord framgår det att de villkor som riksdagen ställde upp för en stängning av kärnkraftsreaktorn Barsebäck 2 inte är uppfyllda. Vi delar givetvis den bedömningen.

Tillgången på el för industrin är inte tryggad på det sätt som riksdagen har stipulerat. Svagheten i de prognoser som regeringen gör över elförbrukningen tycker jag tydligast illustreras av att elförbrukningen redan för två år sedan överträffade den prognos som den parlamentariska energikommissionen gjorde i sitt slutbetänkande för elförbrukningen år 2010.

En stängning av Barsebäck 2 skulle också leda till en fortsatt ökning av de redan höga elpriserna. Framför allt skulle en stängning av Barsebäck 2 innebära skada för miljö och klimat. Redan stängningen av kärnkraftsreaktorn Barsebäck 1 har lett till en kraftigt ökad import av smutsig kolbaserad el från Danmark, och med en förtida stängning av Barsebäck 2 skulle beroendet av kolbaserad el från Danmark öka ytterligare.

Jag vill understryka att man måste elda tre ton stenkolk i minuten bara för att ersätta den el som faller bort från en reaktor i Barsebäck, och det motsvarar koldioxidutsläppen från 700 000 nya personbilar.

Den här propositionen innehåller utöver regeringens bedömningar av förutsättningarna för att stänga Barsebäck 2 också förslag om att ändra formerna för mätning av förbrukad el, vilket förhoppningsvis ska leda till bättre och begripligare elräkningar för kunderna. Men regeringen har valt en lösning som innebär betydande samhällsekonomiska kostnader. Man räknar med i storleksordningen 10 miljarder kronor. Det är kostnader som vi inte anser är acceptabla. Vi redovisar i en reservation i betänkandet hur vi i stället hade velat utforma ett nytt system för mätning av förbrukad el.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservation nr 1 som vi i betänkandet har avgivit tillsammans med Folkpartiet. Vi står naturligtvis också bakom övriga av moderaterna avgivna reservationer, men för tids vinnande yrkar jag inte bifall till dem.

Anf. 2 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Den energipolitik som regeringen driver med stöd av Vänsterpartiet och Centerpartiet innebär stora påfrestningar på vårt samhälle. Den till hälften genomförda avvecklingen av det väl fungerande kärnkraftverket i Barsebäck har bidragit till den senaste vinterns effektproblem och till en betydande osäkerhet inom industrin beträffande den framtida tillgången på el.

När nu regeringen genom att vilja stänga Barsebäck 2 har för avsikt att ägna sig åt kvalificerad kapitalförstörelse tilltar denna osäkerhet. Investeringsviljan i svensk elintensiv industri hämmas, vilket drabbar tillväxten, jobben och i förlängningen även välfärden.

Elpriset påverkar industrins investeringsvilja, men det är också kännbart för många enskilda elkunder. Det är inte rimligt att en avveckling av kärnkraften med förväntade elprishöjningar ytterligare ska få drabba den redan hårt ansatta hushållskunden.

Kärnkraftsavvecklingen kommer även att öka det svenska behovet av el producerad av smutsiga fossilbränslen. Kol- och oljebaserad elproduktion både innanför och utanför Sveriges gränser kommer att vara det som till största delen kompenserar bortfallet av el när kärnkraften så småningom avvecklas. Detta rimmar verkligen illa med det svenska åtagandet enligt klimatkonventionen. De regionala effekterna på hälsa och miljö kommer att bli påtagliga, inte minst i södra delen av Sverige. Skåne går från att vara kornbod till att vara sopbod.

Satsningar på alternativ elproduktion är förvisso bra, men dessa alternativ kommer inte på långa vägar att kunna ersätta kärnkraften. Det gäller särskilt mot bakgrund av att de hittillsvarande satsningarna inom ramen för vårt energiomställningsprogram har visat ett mycket magert

resultat. Vi är i stort sett kvar i samma diskussion som vi hade och där vi var för 25 år sedan.

Principbeslutet om stängningen av Barsebäck 2 måste därför upphävas. Efter flera års diskussioner vill regeringen nu, som vi har hört tidigare, lägga över hela frågan om kärnkraftens avveckling till en förhandlare som tillsammans med kraftindustrin ska försöka nå en överenskommelse om det fortsatta avvecklingsarbetet. Vi menar att denna handlingslinje är högst tvivelaktig, inte minst ur ett demokratiskt perspektiv. Det går inte och det är inte rimligt, herr talman, att på det här sättet binda upp kommande generationer som vi försöker göra.

Till sist kan man också ifrågasätta om regeringens hot om att tillämpa den här lagen om kärnkraftens avveckling verkligen lägger en god grund för dessa förhandlingar. Man säger: Gör som vi vill. Annars blir det som vi vill i alla fall. Det påminner, som sagt, om Henry Ford. Han hade devisen: Välj vilken färg du vill bara du väljer svart.

Denna lag borde över huvud taget aldrig ha tillkommit och bör därför omedelbart avskaffas.

Herr talman! Det är ändå så att man, när det gäller svensk energiförsörjning, kommer att vara tvungen att förlita sig på kärnkraften under en lång tid framöver.

Om vi ska tro den förre näringsministern, Rosengren, var det ca 40 år. Enligt den nuvarande är det under en lång tid framåt. Om regeringen fäster någon vikt vid sina internationella åtaganden på klimatområdet har den inget annat val än att låta en klimatvänlig energiform som kärnkraften spela en mycket viktig roll i det svenska energisystemet även under lång tid framöver. Alternativa energikällor har många positiva egenskaper, men de kommer inte att inom en överskådlig framtid kunna ersätta kärnkraften.

Mot den bakgrunden anser vi i Folkpartiet att de politiska hindren för en fortsatt och utvecklad användning av kärnenergi måste tas bort. Vi anser att det inte finns några skäl till att ha en bestämmelse, 5 § i kärntekniklagen, som förhindrar byggandet av kärnkraftsreaktorer i Sverige. Riksdagen bör därför besluta om att upphäva detta förbud.

År 1987 infördes en bestämmelse i kärntekniklagen, 6 §, som stadgar att ingen får utarbeta konstruktionsritningar, beräkna kostnader, beställa utrustning eller vidta andra sådana förberedande åtgärder i syfte att inom landet uppföra en kärnkraftsreaktor. För brott mot bestämmelsen, som vi i dagligt tal kallar tankeförbudet eller hjärntvåttsparagrafen, stadgas fängelse med en straffsats motsvarande det som gäller för vållande till annans död.

Herr talman! Tankeförbudet har kritiserats från principiella utgångspunkter alltsedan det tillkom. Förbudet har helt riktigt uppfattats som oförenligt med de principer om yttrande- och tankefrihet som bör ligga till grund för all lagstiftning. Det har ansetts helt främmande att använda en lagtext för att göra allmänna politiska markeringar.

Tankeförbudet har en hämmande effekt på den akademiska friheten. Hösten 1995 gjorde 102 svenska professorer och andra framstående forskare från så gott som samtliga landets universitet och högskolor ett upprop till regeringen om avskaffande av tankeförbudet. Från forskarhåll har också hävdats att bestämmelsen får skadliga effekter bland annat genom att försvåra forskning kring hur man kan utvinna ytterligare energi ur

kärnavfall. Det är en forskning som med framgång pågår bland annat i Förenta staterna. Varför, herr talman, skulle den inte kunna fortgå även i Sverige?

Den som skulle vilja undersöka hur en ny kraftproduktion baserad på kärnteknik skulle kunna tillföras det svenska kraftsystemet kan inte göra detta utan att hotas av fängelse. Det kan till och med ifrågasättas om det över huvud taget är möjligt att presentera genomarbetade och kostnadsberäknade alternativ till prövning i den energipolitiska debatten utan att faktiskt begå ett lagbrott.

I remissvar, bland annat från Statens strålskyddsinstitut och Statens råd för kärnavfallsfrågor, och i olika utredningsbetänkanden genom åren rekommenderas att tankeförbudet slopas. Men det finns fortfarande kvar.

Skillnaden mellan svensk och finsk inställning till kärnkraften är monumental. I Finland, som vi i utskottet besökte för någon vecka sedan, förbereder man sig för uppförandet av ett femte kärnkraftverk. I Sverige avvecklar vi dem vi har och förbjuder oss att ens tänka på att uppföra nya.

Herr talman! Vår uppfattning är att Energimyndighetens ursprungliga förslag om stegvis införande av en månadsvis mätning av el är välgrundat. Med hänsyn till att kunskaperna om de verkliga elbesparingseffekterna av månadsvis mätning är mycket knapphändiga är det trots allt rimligt att inledningsvis endast inkludera elanvändare vars förbrukning överstiger 8 000 kilowattimmar. Med utgångspunkter i de erfarenheter som dras av detta kan det sedan övervägas om och hur snabbt ytterligare kunder ska omfattas av krav på månadsvis och senare även krav på timvis mätning. Detta kommer också att underlätta byten av elleverantör.

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen uttalat att det ska införas ett sanktionssystem för de nätägare som försvårar leverantörsbyten. Vi i Folkpartiet anser att det är djupt otillfredsställande att de beställningar som riksdagen vid flera tillfällen har gjort till regeringen rörande detta ännu inte har genomförts. Frågan hänvisas nu till en ytterligare utredning. Eventuellt förslag till riksdagen kan vi därför inte få förrän tidigast under år 2005. Detta innebär, herr talman, att regeringen har förhalat frågan på ett helt oacceptabelt sätt. Vi får hoppas att det nu äntligen kommer till stånd. Vi anser också att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att omgående ge frågan om leverantörsbyte en lösning.

Det energipolitiska omställningsprogrammet har visat ett mycket mager resultat. Vi anser att de satsningar som nu görs på information och åtgärder för att spara energi i hushållen är mycket bra. Det är emellertid ineffektivt och mycket opedagogiskt att kombinera sådana satsningar med ett fastighetsskattesystem som effektivt håller tillbaka fastighetsägarnas goda vilja att göra investeringar i olika energieffektiviseringslösningar.

Herr talman! Jag kortar ned mitt anförande något och yrkar bifall till reservation nr 5.

Anf. 3 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det är andra gången som vi debatterar samma betänkande, *Vissa elmarknadsfrågor*. Vi hade en remissdebatt. Ibland kan man känna det som om man upprepar sina egna argument. Jag tänkte försöka

byta spår något och se situationen på elmarknaden ur elkonsumenternas perspektiv.

Sveriges elkunder vill ha säkra leveranser och låga priser. Det är knappast de prioriteringar som har gjorts av de partier som sköter svensk energipolitik i dag. I stället är det just konsumenterna som får bära en allt tyngre börda i form av ökande energipriser.

Först var det stängningen av Barsebäck 1 som gjordes innan alternativ fanns. Därför ökade priset och miljöbelastningen. Vattenfall och Sydkraft fick rejäl kompensation för stängningen, vilket belastade Sveriges elkunder via skattsedeln.

Effektskatten, produktionsskatten på kärnkraftsel, kostar konsumenterna 1,9 miljarder kronor per år. Den borde tas bort, både för att den är kostnadsdrivande för konsumenterna och snedvridande ur konkurrenssynpunkt. Den 1 maj infördes de gröna certifikaten som gör varje kilowattimme några öre dyrare. Det gör åtskilliga hundralappar i hushållsbudgeten för konsumenterna. Stöd till den förnybara energin lades utanför statsbudgeten, direkt på konsumentledet. Det blir ytterligare några hundralappar per år. Detta gjordes trots att det finns europeiska system som är under utarbetande. Men svenska folket skulle vara försökskaniner. Det får konsumenterna betala för. Det blir dyrt.

I dag ska vi besluta om ytterligare en ny reform som konsumenterna ska betala 10 miljarder för – elmätare åt alla och tätare avläsningar. 10 miljarder är mycket pengar som skulle kunna göra större nytta om de investerades i säkrare elnät och riktade insatser på energibesparingar. Många konsumenter vill säkert lägga tid och kraft på att hitta lägre elförbrukning, men andra som är ointresserade och inte kommer att ha någon som helst nytta av det, hos vilka det inte kommer att skapas några incitament till besparingar eller vars besparingsutrymme är så litet att det är obefintligt, måste ändå skaffa och bekosta en mätaranläggning.

Herr talman! Det är högst rimligt och troligt att de större elkunderna kan spara ordentligt mycket energi med hjälp av en bättre mätning. Men det är orimligt att denna kostnad ska åläggas alla. Den som har en tvårumslägenhet har ett begränsat sparutrymme av el. Jag tycker att man kan ifrågasätta om det ska göras en lagreglering i den här typen av frågor. Borde inte det här kunna skötas av marknaden själv?

Man gör ingen ordentlig kostnadsanalys utan inför direkt ett generellt krav. Det omfattar 10 miljarder kronor. Det känns ansvarslost. Det är ju en enkel sak att här i kammaren besluta om en reform som inte ska finansieras av statskassan utan av konsumenterna. Det är ganska sällan som riksdagen gör så lättvindiga övervältringar av kostnader i storleksordningen 10 miljarder kronor på hushållen utan att det hörs särskilt mycket protester. Jag är övertygad om att protesterna kommer så småningom.

En undersökning som Gallup genomförde i oktober 2001 visar att bara 14 % av kunderna vill ha tätare avläsningar och debitering på verklig förbrukning om det innebär en merkostnad för dem. Flertalet kunder vill alltså inte ha tätare avläsningar om det kostar mer – och det kommer att kosta mer. Prislappen har vi hört.

Regeringen och de energisamverkande partierna kommer senare här i dag att besluta om just detta mot kundernas vilja. Det är en dyrbar energipolitik som återigen drabbar elkonsumenterna.

Prot. 2002/03:120

11 juni

Vissa elmarknadsfrågor m.m.

Min uppfattning, herr talman, är att Energimyndighetens ursprungliga förslag om ett stegvis införande av månadsvis mätning av el var välgrundat. De stora kunderna, de som förbrukar mer än 8 000 kilowattimmar, har stora sparmöjligheter genom tätare avläsningar. Det finns en stor sparpotential i Sverige. Minst 15 % av all el i Sverige går åt till att värma bostäder och lokaler. Här har regeringen med stödpartier inte lyckats skapa nödvändiga incitament för människor att byta system.

Herr talman! En förtida avveckling av Barsebäck 2 kommer att höja elpriset ytterligare för landets fem miljoner elkonsumenter. En förtida avveckling av Barsebäck 2 kommer dessutom att öka de miljöbelastande utsläppen och försämra framtida livsbetingelser för våra barn och barnbarn. Det går inte att lura naturen även om man har kreativa bokföringsmetoder.

Kristdemokraterna kan inte medverka till en förtida stängning av Barsebäck 2 som innebär att bortfallet skulle kompenseras genom ytterligare import av kolkraft med åtföljande utsläpp av växthusgaser. Det allvarligaste miljöproblemet som vi har att brottas med i dag skulle bli ännu allvarligare. Vi kan inte heller se att det finns någon som helst chans att inom ett års tid uppfylla villkoren som har ställts upp för att en stängning ska kunna ske.

Herr talman! 2003 blir ett dyrt år för konsumenterna. I maj låg elbörsens spotpris på i genomsnitt 27 öre per kilowattimme. Det är nästan dubbelt så högt som i fjol och tre gånger så högt som 1999. Det ger en bra bild av hur utvecklingen har sett ut. Dessutom är drygt 40 % av kostnaden på elräkningen som jag får hem skatt. Dessutom läggs det skatt på skatten. Moms på skatten kan väl knappast betraktas som förenligt med god skattesed.

Till detta svek mot konsumenterna kan läggas prislappen för bonusen till bland andra statliga Vattenfalls vd på 6,2 miljoner, en bonus som föll ut på grund av att höjda elpriser skapade en stor vinst under ett torrår, en bonus som alltså svenska elkunder bestod med.

Herr talman! Det är dags att lyfta blicken från det nationella perspektivet och inse att vi alldeles runt hörnet har en avreglerad europeisk marknad. Det händer om ett år för företag och den 1 juli 2007 för hushåll. Denna reform underlättar både export och import av el. Förutsatt att satsningar görs på att bygga ut överföringskapaciteten kommer en prisutjämning att ske ganska fort.

Herr talman! Därför är det av största vikt att vi fattar beslut som är i samklang med Europa för att gemensamt bidra till Kyotoprotokollets krav på lägre koldioxidutsläpp. Jag saknar en ordentlig konsekvensanalys av hur denna gemensamma elmarknad kommer att påverka oss här i Sverige. Vi anar att Europas prisbild också kommer att bli vår. Då blir det ännu svårare för svenska låginkomsttagare att klara sina energikostnader eftersom regeringens alla påhitt redan har lagt en väldigt hög kostnadsbas.

Herr talman! Det är dags för en ny energipolitik som kan bli så långsiktig och uthållig som alla vill att den ska vara, en energipolitik som tar hänsyn till konsumenterna, också de som har låg inkomst och stor försörjningsbörda, de som i dag tar mest stryk av den förda energipolitiken. Det får vara slut på sveket mot konsumenterna, som har fått betala en orimlig kostnad för svensk försöksverksamhet. Det är dags att skapa en

energipolitik som minimerar koldioxidutsläppen och som ger de stabila villkor för sysselsättning och tillväxt som näringslivet och även de fackliga organisationerna efterlyser i dag. Det är kanske dags att skapa nya energipolitiska majoriteter också här i riksdagen.

Herr talman! Vi kristdemokrater står självfallet bakom alla våra reservationer, men av tidsskäl yrkar jag bifall bara till reservation 2.

Anf. 4 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Så är vi åter framme vid den tidpunkt då alla ängens blommor slår ut och då Socialdemokraterna, Centern och Vänstern beslutar om att återigen uppskjuta stängningen av Barsebäck 2.

Vi vet att Barsebäck var livsfarligt från start fram till 1992, eftersom en incident detta år visade att inga nödkylsystem skulle ha fungerat vid en olycka. Vi vet att reaktorerna inte var i närheten av kraftbolagens egna säkerhetsmål 1998. Sedan dess vet vi ingenting.

År 1995 presenterade Barsebäck en säkerhetsstudie där man kom till slutsatsen att sannolikheten för en härdsmläta i Barsebäcks båda likadana reaktorer var otroligt liten. Men Kärnkraftinspektionen underkände studien, och Barsebäck fick bakläxa till 1998. Denna gång var studien bra men inte reaktorn. Den hade alldeles för hög sannolikhet för härdsmläta.

Efter ytterligare en räkna uppskov fick Barsebäck 2 fram till den 1 april 2003 på sig för att leverera en ny studie. Det har verket, numera majoritetsägt av Vattenfall, struntat i och i stället meddelat Kärnkraftinspektionen att det tar minst tre månader till.

Det är oansvarigt att ge en illa byggd och illa skött reaktor ytterligare minst ett års respit. Barsebäck 2, som nu är stängd för bränslebyte och underhåll, bör inte få starta igen.

Sist vi hade en riktig kärnkraftssäkerhetsutredning var 1979. Denna utredning kom med tydliga rekommendationer för hur säkerheten skulle förbättras. De rekommenderade åtgärderna genomfördes ute på verken successivt under 1980-talet.

En ny reaktorsäkerhetsutredning har förebådats sedan 1998, men när den till slut tillsattes förra året med Suzanne Frigren som utredare var direktiven alltför begränsade. Vi i Miljöpartiet vill se en större utredning med tung teknisk expertis, även utländsk, och vill därför se att utredningen får tilläggsdirektiv för detta ändamål.

Vi vill också se att Bylundgruppens arbete med att ta fram en förhandlingslösning om energipolitiken med industrin avbryts. Energipolitiken ska bestämmas här, av politiker som kan avkrävas ansvar. Kraftindustrin har sannerligen tillräckligt mycket inflytande ändå.

I den svenska energipolitiken har det mesta gått snett. Det har varit en politik för att få fram mycket el och för att se till att denna el också har förbrukats. Det är därför Sverige, ett av världens vattenkraftsrikaste länder, också har mest kärnkraft per capita i hela världen. Det är därför vi har en elförbrukning per capita som är 2,6 gånger högre än resten av EU. Det är också därför vi enligt en färsk rapport från docent John Holmberg på Chalmers har lyckats minska energieffektiviteten i nybyggda flerbostadshus sedan mitten av 1980-talet.

Detta slöseri försvårar givetvis kärnkraftsavvecklingen och äventyrar också det svenska klimatmålet, trots att detta bara är en minskning med 4 % av växthusgasen på de 20 åren mellan 1990 och 2010. Det ska ses

mot bakgrund av att forskarna säger att vi behöver minska utsläppen i rika länder som Sverige med omkring 80 %, och det snarast. Det är redan för sent att förhindra en stor förändring av klimatet, men den kan begränsas.

En del av de nödvändiga åtgärderna för att få ned utsläppen blir förmodligen smärtsamma. Men det finns också sådana som inte kostar något. 2 % av Sveriges koldioxidutsläpp kommer från torveldning, och det beror på att den slipper undan koldioxidskatt. Torven, det mest koldioxidgivande av alla bränslen, vill regeringen och dess samarbetspartier dessutom belöna med gröna elcertifikat.

SNED-utredningen har föreslagit att industrin ska betala ännu mindre koldioxidskatt. Det innebär dels att staten går miste om en betydande inkomst, dels att det blir svårare att uppnå riksdagens klimatmål. Det bordlagda beslutet om ändrad kraftvärmelagstiftning skulle troligen också leda till ökade utsläpp – återigen ett uttryck för inställningen att elproduktionen alltid ska gynnas.

I Flexmexutredningen fanns det krafter som ville tilldela den tunga industrin en ökning av utsläppen med minst 50 % inom ramen för den kommande europeiska handeln med koldioxid och ville kalla detta ett kostnadseffektivt sätt att minska utsläppen. Som väl är beslöt en politisk majoritet att inte slå fast en siffra, en så kallad bubbla. Vi beslöt i stället att regeringen skulle få ta ställning till det här utifrån en helhetsbedömning av alla sektors möjligheter att tillsammans minska sina utsläpp. Vi hoppas ju att det goda samarbetet med flera andra partier ska leda till en sammanhängande klimatpolitik vid kontrollstationen 2004.

Men vi som vill ta ansvar för klimatpolitiken borde inte fortsätta att hoppa från tuva till tuva och hoppas på att de värsta utredningsförslagen desarmeras i sista stund, notifieras på fel sätt i Bryssel eller bara begravs i glömska. Men så blir det så länge samma gamla gäng tillåts dominera energiutredandet. Det är kraftindustrin och en mycket liten krets nationalekonomer som har format energipolitiken i 25 års tid. Förtjänar de verkligen förnyat förtroende?

De gamla spåren förskräcker. De så kallade energiexperterna har varit experter på för höga prognoser. De har varit experter på att visa att allt är omöjligt, att alla miljöhänsyn innebär konkurs för landet och att det alltid är bättre att göra någonting någon annan gång någon annanstans.

Om vi skulle börja titta efter möjligheterna i stället för svårigheterna kunde vi avveckla kärnkraften och samtidigt minska växthusgasutsläppen. En av möjligheterna ligger förmodligen i att förändra elmarknadens funktionssätt.

Elmarknaden är en bluff. Övriga partier, Socialdemokraterna, Centern och till och med Vänsterpartiet, pratar sig i andra sammanhang varma för konkurrensens betydelse för att skapa goda villkor för konsumenterna. Men när det gäller elmarknaden bygger man in hinder för konkurrens. Det räcker ju med att nätbolagen levererar till spotpris. Då skapas en effektiv konkurrensmarknad. När konsumenterna tillåts reagera på spotpriset medverkar de i konkurrensen. Minskad förbrukning blir då ett alternativ till ökad kraftproduktion och högre spotpris.

Om konsumenterna hade medverkat i den verkliga konkurrensen så hade spotpriset i vintras kanske stannat på 35 öre i stället för 110 öre per kilowattimme. Det var faktiskt bara 300 megawatt el som producerades i

gasturbiner och som i flera veckor styrde upp spotpriset mot 110 öre per kilowattimme. Det var bara 700 megawatt oljekondens som svarade för priser uppemot 70 öre per kilowattimme. Det hade räckt att 1 000 megawatt av förbrukningen hade styrts om under de dyra timmarna, 1 000 av kanske 25 000 megawatt.

Om konsumenterna medverkar i den verkliga konkurrensen kan pristopparna kapas. Och alla konsumenter får då handla till bästa marknadspris utan att anstränga sig det minsta. Det är bara att trycka på strömbrytaren.

Kanske är det bara 15 % av konsumenterna som behöver anstränga sig lite extra, om de har ett behov av att köpa en pridförsäkring. På dagens marknad ingår pridförsäkring till alla. Om de inte skulle vilja ha det måste de anstränga sig för att slippa elavtal med dyra pridförsäkringar. En effektiv konkurrensmarknad är alltså mycket enkel för konsumenten.

Dagens elmarknad klarar inte att skapa balans mellan utbud och efterfrågan. Enligt det nuvarande regelverket måste konsumenterna köpa el genom att handla elavtal. Men priset på elavtalet kan aldrig skapa balans. Den levererade mängden bestäms ju alltid först långt efteråt med hjälp av elmätare.

Hur ska man kunna skapa balans mellan utbud och efterfrågan när efterfrågan är okänd? Balans kan skapas bara om utbudet och efterfrågan är kända till mängd. Därför är det bara pridförsäkringen på spotmarknaden som kan skapa balans. Och konsumenterna måste naturligtvis medverka i den pridförsäkringen.

Det är det nuvarande regelverket som skapar balansproblemen på elmarknaden. Vad vill egentligen regeringen? Vill man sopa problemet under mattan?

Det finns två möjliga förklaringar. Den första är att man vill lura samarbetspartierna. Det ska aldrig bli någon uppgörelse om en omställning av energisystemet. Den andra är att man vill lura elmarknadens konsumenter genom att erbjuda kraftproducenterna ett fortsatt gynnsamt regelverk som motprestation för en uppgörelse.

Ingen av de här förklaringarna är speciellt smickrande.

Det är för mig obegripligt att regeringen, som ser att dagens elmarknad inte klarar av att ge ett incitament vare sig till sparande och hushållning eller till en uppbyggnad av ny kapacitet, ändå vägrar att utreda alternativ. Man skyller som vanligt på EU, men det är inte där hindren ligger.

Bifall till reservationerna 3 och 13!

Anf. 5 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Jag brukar inte begära replik på Ingegerd Saarinen. Vi står rätt långt ifrån varandra i energipolitiska sakfrågor. Men jag fann anledning att reagera mot den något märkliga beskrivningen av kärnkraftverket i Barsebäck.

Barsebäck är en elproduktionsanläggning i världsklass som producerar sin el utan att generera några som helst utsläpp till omgivningen. Under mer än ett kvarts sekel har Barsebäck producerat el och till den närmaste omgivningen givit en strålning som är mindre än den Ingegerd Saarinen får vid ett besök hos tandläkaren om hon röntgar en tand.

Prot. 2002/03:120

11 juni

Vissa elmarknadsfrågor m.m.

Alternativet till den anläggningen hade varit att under det här kvartseket elda sex ton stenkolk i minuten, vilket bortsett från klimatpåverkan hade genererat gigantiska avfallsmängder, avfall som hade deponerats i den luft som vi andas.

Låt mig också säga att riksdagens uppgift aldrig kan vara att fatta beslut om enskilda reaktorer. Det rimliga måste ju vara att riksdagen värderar om kärnkraftens säkerhetsproblem går att bemästra eller inte. Antingen går de att bemästra, och då bör vi överlåta driften av anläggningarna till industrin. Eller också går säkerhetsproblemen inte att bemästra. Men då, Ingegerd Saarinen, ska vi inte stänga Barsebäck 1 eller Barsebäck 2, då ska vi omedelbart stänga tolv reaktorer. Allt annat vore djupt ansvarslost.

Anf. 6 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Jag undrar bara hur Mikael Odenberg vet att Barsebäck är så säkert. Det har inte gjorts någon säkerhetsutredning på länge. De har fått bassning av Kärnkraftinspektionen i de utredningar som är gjorda. Jag skulle gärna vilja veta hur Mikael Odenberg kan vara så säker. Jag skulle gärna också vilja vara säker på säkerheten, men jag är inte det.

Alternativet till kärnkraftverken är inte att bränna alla dessa ton kol. Alternativet är att vi sparar, hushållar, och även vid behov bygger upp ny kapacitet som inte är koldioxidavgivande. Sverige har inte haft incitament till något av detta eftersom vi har haft en våldsam överkapacitet på el under mycket lång tid. Den har gått ut till låga priser till konsumenterna under lång tid. Och konsumenterna har använt elen. Hela systemet har alltså anpassats efter ett stort överskott. Detta måste vi nu förändra på något sätt. Det är verkligen viktigt. Men att försöka förändra det genom att ständigt bygga upp mer och mer kapacitet för att kunna slösa mer är inte en miljöpartistisk vision. Jag hoppas att det inte är en moderat vision heller.

Nu glömde jag vad Mikael Odenberg sade på slutet om Barsebäck. Det var någonting jag skulle svara på som jag inte hann skriva upp.

Anf. 7 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! I min värld är god tillgång på billig el en viktig del av svensk konkurrenskraft – en viktig del av ekonomisk tillväxt och av välfärd för de svenska medborgarna.

Jag har inte heller någon vision att man kan spara bort den svenska kärnkraften. Sanningen är ju den att de senaste decenniernas energieffektiviseringar har inneburit en ökad elanvändning av det enkla skälet att man i industrin har ställt om energislösande processer som har byggt på oljeanvändning till mer effektiva, elbaserade produktionsprocesser.

I realiteten, bortom Miljöpartiets programskrifter, är fossila bränslen det väsentliga alternativet till en fortsatt kärnkraftsanvändning. Det handlar om kol, olja och naturgas.

Återigen vill jag säga att min och Moderaternas bedömning är att kärnkraftens säkerhetsproblem kan bemästras. Alla slag av energiproduktion eller energiomvandling har fördelar och nackdelar. Kärnkraften har fördelar i och med att den är utsläppsfri, men den har också nackdelar i form av höga kapitalkostnader och höga säkerhetskrav. Men vår be-

dömning är att säkerhetsproblemen är av den arten att de kan bemästras. Då vill vi naturligtvis nyttiggöra den formen av teknik och inte medvetet använda ett alternativ som vi vet innebär gigantiska problem och, om klimateffekten är välgrundad, kan ha betydelse för hela mänsklighetens överlevnad.

Prot. 2002/03:120

11 juni

*Vissa elmarknads-
frågor m.m.*

Anf. 8 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Jag är förvånad över Mikael Odenbergs pessimism när det gäller teknikutveckling. Vi vet mycket väl att för företag i Sverige och på andra håll är teknikutveckling framtiden. De som är duktiga på teknikutveckling kommer att vinna framöver.

Under lång tid har vi – och det har ställt till problem för oss – tillåtit svenska företag och andra att miljödumpa. Att, som Sverige har gjort, använda 2,6 gånger mer el än resten av Europa, är miljödumpling. I själva verket är det miljödumpling det handlar om, och sådant borde Sverige inte gå i bräsch för. Tvärtom borde vi se optimistiskt och kreativt på möjligheten att få fram ny miljövänlig el och på möjligheten att spara och effektivisera, eftersom vi har en så hög konsumtion jämfört med alla andra.

Lite mer optimism om möjligheterna till utveckling skulle jag gärna se.

Anf. 9 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s):

Herr talman! Vi behandlar nu näringsutskottets betänkande NU11, *Vissa elmarknadsfrågor m.m.* Man kan fråga sig: Vad döljer sig bakom denna diffusa rubrik? Jo, det är bland annat stängningen av Barsebäck, vissa bestämmelser i kärntekniklagen, naturgas, effekterna på elmarknaden, mätning och debitering av el, reformerad elmarknad, energi och klimat, forskning och utveckling med mera. Jag har valt att kommentera några av dessa punkter – inte alla, för det skulle ta alldeles för lång tid här i kammaren, och jag tror att mina utskottskamrater inte skulle uppskatta det.

Till att börja med ska jag säga någonting om Barsebäck 2, som har debatterats tidigare, och Mikael har sagt rätt ingående vad han tycker om det. Vi har säkert motsatt uppfattning här.

Svensk energipolitik vilar på en bred politisk grund. Den grunden består i att vi, vänsterpartister och centerpartister står bakom detta. Vi vill ställa om energisystemet till en hållbar lösning med tydlig inriktning på att säkerställa framtida generationers livsmiljö. Långsiktighet och stabilitet präglar detta arbete. Ett viktigt inslag i den energipolitiska uppgörelsen är avvecklingen av kärnkraften.

Riksdagen har ställt sig bakom den ordning som innebär att de två reaktorerna i Barsebäck ska stängas. Barsebäck 1 har redan avvecklats, och regeringen redovisar i den nu aktuella propositionen sin bedömning av huruvida villkoren för en stängning av Barsebäck 2 är uppfyllda.

Av prövningen framgår att i fråga om effekthalansen och effekterna på miljön bedöms villkoren inte vara möjliga att uppfylla vid en stängning före utgången av 2003. Utskottets majoritet gör i detta avseende ingen annan bedömning än regeringen.

Av propositionen framgår också att regeringen har för avsikt att vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att villkoren kan uppfyllas. Då det

gäller denna fortsatta hantering av Barsebäck 2 förordar regeringen att frågan läggs över på den förhandlare som har i uppdrag att tillsammans med kraftindustrin nå en uppgörelse kring den fortsatta avvecklingen av de återstående tio kärnkraftsreaktorerna i Sverige.

Utskottets majoritet anser att den förhandlingslösning som ska arbetas fram i samspel mellan staten och kraftindustrin måste betraktas som en helhet. Frågan om Barsebäck 2 kommer att vara en viktig förhandlingsvariabel som sannolikt kan bidra till att en sammanhållen överenskommelse nås. Mot den bakgrunden är det logiskt att frågan om avveckling av Barsebäck 2 hanteras med samma förutsättningar som gäller för de övriga reaktorerna. Det innebär enligt utskottsmajoritetens uppfattning att det bör vara regeringen som på grundval av den eventuella överenskommelse som uppnås i förhandlingar med kraftindustrin avgör när en stängning av Barsebäck 2 är möjlig. Det hindrar inte regeringen från att låta riksdagen ta ställning till om de av riksdagen uppställda villkoren för en stängning av Barsebäck 2 alltså gäller.

Om en överenskommelse inte kan nås har regeringen för avsikt att tillämpa lagen om kärnkraftsavveckling. Enligt utskottsmajoritetens uppfattning är denna möjlighet nödvändig för att kärnkraftsavvecklingen inte ska försenas ytterligare i den händelse förhandlingsansatserna inte leder till önskvärt resultat. En avveckling av den aktuella lagen, som förordas i en motion, är enligt utskottsmajoriteten således inte aktuell.

Den andra punkten som jag tänkt kommentera är den nya tillfälliga lag om effektreserv på elmarknaden som regeringen föreslår i denna proposition.

Svenska Kraftnät får ansvar för att en sådan effektreserv finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att Svenska Kraftnät träffar avtal med aktörer på elmarknaden om ökad produktionskapacitet eller minskad elförbrukning. Effektreserven får inte överstiga 2 000 megawatt och ska finansieras genom en avgift från dem som har ingått avtal om balansansvar med Svenska Kraftnät. Statsverkets ansvar för effektreserven ska upphöra vid utgången av februari 2008. Lagen om effektreserv ska träda i kraft den 1 juli 2003 och gälla till och med den 29 februari 2008. Efter detta datum ska det finnas en marknadsanpassad lösning.

Den tredje punkten jag tänker kommentera är månadsvis avläsning och debitering av el. Utskottsmajoriteten lade grunden till en elmarknadsreform som ökar konsumentinflytandet över energiförsörjningen. Förutsättningarna för en erforderlig aktivitet bland landets alla elkunder är dock att dessa har tillgång till relevant marknadsinformation.

Det handlar inte bara om att elräkningen är begriplig utan även om att uppgifter om verklig förbrukning och kostnader tillhandahålls med tillräcklig frekvens. Att som regeringen och Energimyndigheten föreslår, gå från krav på årliga avläsningar till månadsvis elmätning, innebär en betydande satsning på att stärka konsumenternas möjligheter på elmarknaden. Detta i sin tur kommer att bidra till en ytterligare press på elpriserna till gagn för alla elanvändare, små som stora.

Det beslut som vi kommer att fatta senare i dag innebär att alla elkunder ska ha månadsvis mätning av sin elförbrukning senast i och med utgången av år 2009. Jag väddar till alla aktörer på elmarknaden att påbörja arbetet med detta snarast möjligt så att aktörerna på elmarknaden inte sista året innan detta ska vara genomfört säger att man inte har hun-

nit på grund av att det har varit för komplicerat. Jag vädjar alltså till aktörerna på elmarknaden att efter detta beslut börja att investera i instrument så att vi kan få månadsvis avläsning, så att våra elkunder inte hamnar i en sådan situation att de får dessa saftiga elräkningar på grund av att aktörerna på elmarknaden inte har uppfyllt lagens villkor.

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till Mikael Odenberg, Eva Flyborg och Maria Larsson. Vi har vid olika tillfällen talat om kärnkraftens vara eller icke vara. Ni har alltid sagt att kärnkraften ska vara kvar. Men vi vet att kärnkraften inte är evinnerlig utan att vi så småningom måste byta ut den. Ni har aldrig i talarstolen talat om vilka alternativ som ni har. Vilka alternativ till kärnkraften vill ni använda? Vi vet ju att kärnkraften så småningom kommer att fasas ut. Det framkommer även i era alternativ. Jag tycker att det är på sin plats att ni någon gång talar om vad ni vill göra.

Herr talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till förslaget i näringsutskottets betänkande 11 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 10 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Lika regelbundet som årstidens växlingar står vi här i kammaren och diskuterar energi, och det kanske är en poäng med det. Det är den viktigaste frågan, tycker jag, för riksdagen att besluta om under den här mandatperioden och kanske under hela decenniet hur vi gör med vår energiförsörjning.

Nils-Göran Holmqvist säger att vi aldrig redovisar alternativen till kärnkraften. I utskottsbetänkandet som vi behandlade vid den förra energidebatten angav jag ett antal alternativ, och jag kan upprepa dem. Bland annat vill vi utveckla kärnkraften. Vad är det som säger att dagens kärnkraftsteknik är den som ska råda i framtiden? Vi vill till exempel öka sparandet. Vi tror, precis som regeringen, att månadsvis mätning – för vår del även timvis mätning – kommer att öka incitamentet för att spara och hushålla med el.

Vi har i dagens betänkande tagit upp att man ska kunna utvinna mycket mer ur det kärnbränsle som vi har i dag, bland annat med acceleratordriven transmutation med mera. Vi är också för olika biologiska sätt att ta fram grön energi.

Jag vill ställa några frågor till Nils-Göran Holmqvist. Jag sade i mitt anförande, och vi har också hört det från andra, att den förre näringsministern Rosengren trodde att kärnkraften skulle vara kvar under åtminstone 40 år som vår huvudsakliga energikälla. Även den nuvarande näringsministern Leif Pagrotsky har sagt att vi inte ska tro annat än att kärnkraften kommer att finnas kvar under en lång tid framöver. Jag undrar om Nils-Göran Holmqvist instämmer i detta?

Den andra frågan har att göra med att vi i näringsutskottet var i Finland för några veckor sedan. Där planerar man för ett femte kärnkraftverk. Det gör inte vi i Sverige direkt. Jag skulle vilja höra vilka slutsatser som Nils-Göran Holmqvist och regeringen drar av att den finländska regeringen och faktiskt det finländska folket har en helt annan inställning till hur mycket energi som kommer att gå åt och vad man behöver göra åt saken.

Anf. 11 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag fick inget uttömmande svar på den fråga som jag ställde. Eva Flyborg talar om timvis mätning. Hon säger också att vi ska spara. Men det är ju inget alternativ. Det måste finnas andra hållbara alternativ som man vill satsa på. Eva Flyborg säger att hon och hennes parti vill utveckla kärnkraften. Men alla har sagt att kärnkraften inte är evinnerlig utan kommer att försvinna. Att säga att man vill utveckla den är inget alternativ, utan jag menar att det måste finnas något annat alternativ som är mer hållbart även för Eva Flyborg än att komma tillbaka till kärnkraften och säga att man ska se till att utveckla den. Det är inte det svar som jag hade hoppats skulle komma. Jag förstod också att Eva Flyborg inte har något annat alternativ.

Eva Flyborg ställde två frågor till mig om kärnkraften och vad Björn Rosengren och även Leif Pagrotsky har sagt om hur länge kärnkraften ska finnas kvar. Jag säger att vi kommer att ha kvar kärnkraften rätt länge i Sverige. Jag är inte den som anger några årtal, utan den kommer att finnas kvar. När Bosse Bylund lägger fram sin utredning nästa år kommer det att framgå hur vi kommer att fasa ut svensk kärnkraftsanvändning. Det kommer att ske utifrån att vi ska hitta alternativ, så att vi har bra energiförsörjning och så att våra industrier och konsumenter får energi till vettiga priser. Det är villkoret.

Till slut något om vad finnarna säger. De har gjort en helt annan bedömning än vad vi svenskar har gjort, och det får vi acceptera.

Anf. 12 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Då är jag väldigt nöjd med det svaret. Om vi inte kan avveckla kärnkraften i Sverige förrän vi har god tillgång på el som säkerställer industrins behov av el med bra priser och så vidare kommer kärnkraften i allt väsentligt att fortleva i en eller annan form.

När det handlar om att utveckla kärnkraften finns det bland annat en viss skillnad mellan fisionsteknik och fusionsteknik. Jag kan inte heller stå här i dag och tala om vad det är som kommer. Det är faktiskt inte vi som politiker som ska bestämma vilket år som kärnkraften ska tas ur bruk. Vi kan inte heller veta vad det är som kommer i framtiden. Den uppgiften hör forskarvärlden till. Det är inte vi som politiker som har den uppgiften. Det är det som är dilemmat – forskarvärlden har inte kommit nämnvärt framåt i dessa frågor under de 25 år som vi har diskuterat dessa frågor alltsedan folkomröstningens tid. Det är problemet. Vi står i stort sett kvar på samma fläck och stampar. Vi kommer inte vidare. Då är det inte ansvarsfullt att stänga av fullt fungerande och mycket säkra svenska kärnkraftverk för att i stället importera el från Danmark, Polen med flera, för det mesta baserad på kol och olja.

Henry Ford sade att man kunde välja vilken färg på bilen man ville bara man valde en svart. Det liknar ganska mycket förutsättningarna för förhandlingen med kraftindustrin. Antingen får kraftindustrin stänga av frivilligt eller också stänger man av genom en lag. Jag undrar om det är en rimlig ingång i en frivillig uppgörelse och om det är rimligt att ha kvar ett tankeförbud i en svensk lag 2003.

Anf. 13 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Herr talman! När det gäller den sista frågan om tankeförbud och lagstiftningen har vi valt att ha kvar detta om vi inte kommer fram till en överenskommelse i fråga om Barsebäck 2 och de tio kärnkraftsreaktorer som finns kvar. Lagen ska tillämpas för att stänga Barsebäck 2. Det är det som är förutsättningen, och det är det beslut som vi en gång i tiden har fattat här i riksdagen. Den lagen kommer att leva vidare.

Det sägs att detta är ett påtryckningsmedel på kärnkraftsindustrin, att om man inte gör detta kommer det att genomföras i alla fall. Men om Eva Flyborg hade lyssnat på vad jag sade tidigare hade hon hört att jag sade att vi inte kommer att stänga kärnkraftsreaktorerna om vi inte har tillräckligt med el för att trygga sysselsättningen och för att trygga konsumenternas elkonsumtion.

Det är det viktigaste för oss. Den dagen vi hittar och har andra alternativ kommer kärnkraften att successivt avvecklas. Vi i de tre partier som står bakom energipolitiken är överens om att så ska det vara. Det ska inte stängas bara för att det ska stängas, utan det måste finnas alternativ för att trygga sysselsättningen eftersom detta är viktigt för vår välfärd.

Vi kommer alltså inte att vidta några panikåtgärder, något som Eva Flyborg tror att vi kommer att göra.

Anf. 14 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Nils-Göran Holmqvist ställde en mycket egendomlig, besynnerlig, fråga. Bara att ställa frågan visar att han mentalt lever kvar i en annan tid – i en tid då elproduktionen var statsstyrd och centralreglerad och då elförsörjningen sågs som en fråga om den nationella självförsörjningen.

På den tiden var det, Nils-Göran Holmqvist, naturligt för politiska partier att vara för x terawattimmar av ett energislag och mot y terawattimmar av ett annat energislag. Och på den tiden var det måhända naturligt att här i riksdagen fatta beslut om enskilda elproduktionsanläggningar.

Vad som hänt sedan dess är att vi har avreglerat elmarknaden. Det finns ingen fundamental skillnad mellan elmarknaden och andra marknader för andra nyttigheter, utan här möter elproducenterna konsumenternas behov i konkurrens på en fri marknad. Där är statens uppgift att sätta ramar och att ange spelregler. Sedan är det upp till marknadens aktörer att utveckla produktionsapparaten.

Av just det skälet är Nils-Göran Holmqvists fråga om alternativen både bisarr och besynnerlig. I vilken annan bransch, Nils-Göran Holmqvist, stimulerar man produktutveckling genom att förbjuda dagens teknik? I vilken annan bransch ska vi fatta riksdagsbeslut om hur produktionen ska utvecklas?

Anf. 15 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag förstår att Mikael Odenberg blir frustrerad över min fråga om vad han och Moderata samlingspartiet har för alternativ. Ni sade ju i samband med folkomröstningen om kärnkraftens vara eller inte vara: Visst, kärnkraften ska avvecklas och ersättas med andra alternativ. Det var från den utgångspunkten som jag ställde min fråga.

I denna kammare har vi ju bestämt att vi ska avveckla kärnkraften utifrån säkerhetsaspekterna, utifrån det som hänt i omvärlden – jag tänker då på de kärnkraftsolyckor som varit. Det var ju därför som vi år 1980 hade vår folkomröstning om en avveckling. Jag tycker att det ligger i sakens natur att även vi i detta hus diskuterar vad det finns för alternativ och hur vi kan få fram alternativ. Då är det viktigt att även Moderata samlingspartiet med Mikael Odenberg i spetsen någon gång, vid något tillfälle, säger: Vi tycker att man ska satsa på de här sakerna.

Jag tycker inte att det är fundamentalt fel att göra det. Mikael Odenberg säger att det nu är en annan tid men jag tycker inte att det hör hemma i dagens politik att prata på det sättet.

Anf. 16 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Politikens uppgift kan inte vara att fatta beslut om hur enskilda företag ska producera de nyttigheter som man tillhandahåller kunderna. Det måste industrin själv ta ansvaret för. Statens uppgift måste vara att sätta ramarna och regelverket.

Jag upprepar gärna vad jag sade i replikväxlingen med Ingegerd Saarinen. Om man gör den bedömning som Nils-Göran Holmqvist antyder – att kärnkraftens säkerhetsproblem är sådana att man måhända inte riktigt kan bemästra kärnkraften – blir inte slutsatsen att Barsebäck 1 eller Barsebäck 2 ska stängas. Slutsatsen måste då bli att man ska stänga alla tolv reaktorerna och att man ska göra det meddetsamma. Annars är Nils-Göran Holmqvist utomordentligt ansvarslös.

Nils-Göran Holmqvist sade i sitt inlägg att den svenska energipolitik som vi sett bedrivs sedan 1997 är en politik i bred enighet. Det skulle jag vilja dementera. Den svenska energipolitiken är destruktiv och extrem.

Energiolitiken är destruktiv därför att den bygger på en uppgörelse mellan er och Centern och Vänstern – förlorarna i 1980 års folkomröstning om kärnkraften – och därför att den bygger på att vi inte ska utnyttja de resurser som står till folkhushållets förfogande, utan i stället ska vi ägna oss åt medveten kapitalförstörelse.

Energiolitiken är extrem just därför att den bygger på en uppgörelse med förlorarna i 1980 års folkomröstning.

Den energipolitiken utmanar inte bara Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna i Sveriges riksdag, utan det är också en politik som drivs i konfrontation med hela det svenska näringslivet, en samlad fackföreningsrörelse och en betydande opinion i det svenska folkdjupet.

Anf. 17 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Herr talman! Då det gäller detta med kärnkraftens vara eller inte vara som Mikael Odenberg här på slutet tog upp till diskussion och detta med ansvarslösheten har vi valt att successivt avveckla, just för att inte hamna i nämnda situation. *Om* en stor olycka skulle inträffa skulle inte jag vilja vara med och fatta beslut här i riksdagen om vad vi gör när vi måste stänga alla tolv reaktorerna på grund av att en olycka hänt.

Det är mot den bakgrunden som vi successivt vill avveckla kärnkraften i Sverige. Det är också därför som vi nu successivt jobbar med de partier som har ställt upp i våra energiförhandlingar.

Mikael Odenbergs parti, Maria Larssons parti och Eva Flyborgs parti har varit inbjudna att delta i samtalen om den framtida energipolitiken. Men ni har valt att stå utanför. Ni vill inte vara med och diskutera frågorna om alternativ, utan ni vill stå utanför och ni säger att kärnkraften ska finnas kvar i Sverige. Ert problem är att ni har ställt er utanför den breda uppgörelse som vi hade velat ha. Att ni har valt att stå utanför tycker jag är synd.

Prot. 2002/03:120

11 juni

*Vissa elmarknads-
frågor m.m.*

Anf. 18 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är lite fånigt av Nils-Göran Holmqvist att här fråga efter våra politiska inriktningar. De finns väldigt tydligt uttryckta i våra motioner. Det är bara att läsa dem. Jag vet ju att Nils-Göran Holmqvist är läskunnig. I våra motioner har vi år efter år berättat om våra inriktningar. Dessutom står det ganska tydligt där att Kristdemokraterna på sikt vill avveckla kärnkraften – här tillskrivs vi en annan historiebild – och detta är vad som står i våra motioner och som vi upprepar varje år.

Dessutom är det naturligtvis så att med vår energipolitik skulle det i dag ha sett annorlunda ut i Sverige. Det hade lagts mer pengar på forskning, och det hade funnits mer av förnybar energi. Kanske hade det också funnits mer av kraftvärme.

Läs alltså våra motioner, Nils-Göran Holmqvist, och välkommen sedan med frågor om detaljerna! I våra motioner är det ganska väl uttryckt vad vi vill.

Nej, det här är bara ett spel för att leda debatten och diskussionen till att handla om något annat än om den proposition som regeringen har lagt fram och som är ett uttryck för vad Leif Pagrotsky uttrycker så här: Jag har sett hur problemen skyfflats fram och tillbaka, hit och dit, gång efter annan och hur det vilar en osäkerhet över energifrågan. Så kan vi inte ha det. Det blir svårare att skapa tillväxt och utveckling i näringslivet med sådana förutsättningar, och som näringsminister ser jag därför som en av mina allra viktigaste uppgifter att upprätta långsiktighet på energimarknaden.

Ja, inte bidrar den framlagda propositionen till ökad säkerhet och stabilitet i energifrågan. Detta beklagar jag djupt. Det är därför som jag har en öppenhet för att föra samtal om de här frågorna, som är så viktiga för Sveriges framtida tillväxtmöjligheter.

Jag skulle vilja ställa några frågor till Nils-Göran Holmqvist: Om Barsebäck stängs, vad är då den största vinsten med det? Och anser Nils-Göran Holmqvist att beräknad tidsmarginal – fram till nästa år – är en relevant tidsgräns? Förhandlingar har, enligt uppgift från industrin, inte ens inletts ännu.

Jag har ingen som helst förståelse för det som Nils-Göran Holmqvist säger om att betydande satsningar görs för att stärka elkonsumenterna. Hur kan man tala om satsningar när de själva ska betala? Nils-Göran Holmqvist försöker här att få det att framstå som att regeringen satsar men så är det inte. Kan Nils-Göran Holmqvist förstå den ilska som i dag finns bland Sveriges elkonsumenter och låginkomsttagare?

Anf. 19 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Herr talman! Det förekommer en förhandling och en diskussion mellan Bo Bylund, som är utredare, och industrin om frågan om Barsebäcks stängning. Man träffas dagligen och diskuterar frågan. Det har sagts från hans sekretariat att man ska vara färdig under nästa år, alltså i samband med en eventuell stängning av Barsebäck 2. Det är fullt klart att förhandlingar förs. Jag vet inte varifrån Maria Larsson har fått att man inte gör det. Man träffas i olika grupperingar för att diskutera hur och när och vad det är för förutsättningar för att göra det. Det är min information från Bo Bylund, och jag tror att både Lennart Beijer och Åsa Torstensson senare kan vidimera att de diskussionerna förs.

Ni säger att ni är för att avskaffa kärnkraften. Då är min fråga: Varför ställer ni inte upp och är med i diskussionerna om svensk energipolitik i framtiden, om ni nu vill göra det? Ni har haft en ständigt inbjudan, men ni har valt att stå utanför och vara med på vagnen med Mikael Odenberg.

Till sist var det fråga om konsumenterna. Den reform som vi genomför gör att konsumenten på ett mycket enkelt och bra sätt kan se hur mycket energi man har förbrukat månad för månad. Man behöver inte läsa på elräkningen, som många gånger är oläslig, vad man har för prognostiserad förbrukning. Nu kan man följa månad för månad hur mycket man har förbrukat. Det tycker jag är viktigt för konsumenterna.

Anf. 20 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Nils-Göran Holmqvist vet mycket väl och känner till svensk energipolitiks historia till dags datum. Då vet han säkert också att man kan bli bjuden på väldigt olika sätt. Man måste faktiskt ta hänsyn till historien. Jag tycker att jag har öppnat för väldigt mycket här i dag.

Sedan var det fråga om förhandlingar pågår eller inte. Jag vet inte om Nils-Göran Holmqvist var med i utskottet när vi hade besök av Vattenfall, Sydkraft och Fortum. Det var den 6 maj, det är inte så där väldigt avlägset i tid, en månad tillbaka. De lämnade ett dokument till oss där de skriver: Något som kan kallas för förhandlingar har ännu inte påbörjats mellan staten och industrin. Det som skett hittills är informationsinsamling.

Det är en våldsam skillnad mellan en informationsinsamling och en förhandling. Med hänsyn tagen till det verkar det inte som att förhandlingarna ska kunna slutföras i tid. Det är min bedömning av läget.

När det gäller satsningen på konsumenten, som då inte var någon satsning från regeringens sida, tar jag svaret från Nils-Göran Holmqvist som en bekräftelse på att ordet satsning faktiskt är ett felaktigt uttryck när man låter kunden betala. Man tvingas till det. Det är detta som jag vänder mig mot, att alla oavsett elförbrukning tvingas till det. En liten konsument som har en liten potential att över huvud taget göra några besparingar tvingas ändå att köpa den här anläggningen, ha den och själv bekosta den. Det är orimligt. Det drabbar dem som Nils-Göran Holmqvist ofta säger sig värna – ensamstående mammor, de med låg inkomst, arbetslösa, sjukskrivna måste ha detta till och med i en enrummare. Det är orimligt. Vi ska spara där det finns en sparpotential, men vi ska inte belasta Sveriges elkonsumenter med onödiga kostnader. Det är det regeringen gör i det framlagda förslaget.

Anf. 21 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag var med på det utskottssammanträde där företrädare för de här företagen var med. Efter det har man träffats ett antal gånger för att fortsätta den diskussion som man har haft. Bo Bylunds ambition är att man ska vara färdig enligt det tidsschema som man har.

Jag tror att de som var företrädare på utskottet kanske inte sitter inne med hela informationen. Mig veterligt har diskussioner förts i företags ledningar, och man för förhandlingar aktivt med Bo Bylund. Jag tror, som jag sade tidigare, att både Lennart Beijer och Åsa Torstensson kan vidimera att så är fallet. Den information som vi har fått från förhandlarna är att det förs konstruktiva diskussioner och förhandlingar.

Den andra frågan gäller månadsvis avläsning av elmätaren. Maria Larsson menade att den drabbar också små konsumenter. Visst, det kommer att bli en viss kostnad för detta. Men vi har faktiskt från och med det att vi fattar beslutet fram till 2009 på oss. Under den tiden hinner teknikutvecklingen komma långt. Så jag är inte alls orolig att detta kommer att drabba de små elkunderna speciellt mycket. Något kommer de att få betala, men det kommer också att vara stora fördelar med att få en månadsvis avläsning av sin elmätare. Då hamnar vi inte i den situation som nu har varit, att det ofta blir höga elräkningar på grund av att lagstiftningen inte har följts.

Anf. 22 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Nils-Göran Holmqvist vill inte uppleva en olycka i kärnkraftverken, hörde jag. Samtidigt har Barsebäck inte lyckats åstadkomma en godkänd säkerhetsstudie, fastän det har efterfrågats sedan 1995. De har fått uppskov på uppskov. Bekymrar det Nils-Göran Holmqvist på något sätt? Är det allvarligt i dina ögon?

Sist vi hade en riktig kärnsäkerhetsutredning var 1979. Tycker Nils-Göran Holmqvist att det finns anledning att ge tilläggsdirektiv så att vi får en riktig, tung kärnsäkerhetsutredning den här gången, inte bara något harvande på ytan?

Anf. 23 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Herr talman! Visst är jag orolig för att vår kärnkraftsindustri och våra kärnreaktorer inte är tillräckligt säkra om det skulle hända någonting. Det måste man vara, men jag tycker att det är tillfyllest med att vi har en myndighet som har ansvar för tillsynen och för att lagstiftningen följs. De skulle aldrig tillåta någon kärnreaktor gå om det skulle vara nära en kärnkraftsolycka eller liknande. Så ansvarsfulla är de. Den bedömning de gör nu är att säkerheten i svensk kärnkraftsindustri och kärnreaktorer är tillräcklig. Att viss teknik behöver göras om är en annan sak, men det är just det man successivt jobbar med. Jag tycker att det är tillräckligt som det är i dag.

Anf. 24 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Det är tillräckligt med de institutioner som vi har och som kollar, säger Nils-Göran Holmqvist. Men Kärnkraftinspektionen har faktiskt underkänt Barsebäcksstudier och deras resultat flera gånger, och ännu har inte Barsebäck lyckats komma med en godkänd studie. Ger det inte anledning till visst alarm?

Jag vill även ta upp elmarknadens regelverk. Regeringen har ingen lösning på hur den nuvarande marknaden ska klara utbud och efterfrågan. Regeringen svarar faktiskt för regelverket, det är inte parterna på elmarknaden som svarar för det utan regeringen. Borde inte en marknadslösning som skapar balans mellan efterfrågan och utbud vara ett av regeringens mest prioriterade projekt? Varför vägrar regeringen att ens utreda en sådan sak?

Anf. 25 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Herr talman! Myndigheten har gjort en samlad bedömning om säkerheten och för diskussioner med ägarna om säkerheten. Men vad jag förstår är inte detta något konstigt, utan den här diskussionen förs framåt och man kommer så småningom att hamna i situationen att man kommer att säga ja till deras säkerhetsåtgärder.

När det sedan gäller elmarknaden, så visst är det vi i det här huset som ska fastställa regelverket, och jag tycker att det regelverk vi har i dag är tillfyllest. Jag vet att Ingegerd Saarinen är stor ivrare för spotpriser och den diskussionen. Jag har också träffat de här företrädarna och diskuterat med dem, och jag har ställt frågan: Om detta nu är så förträffligt, varför tycker då inte marknaden att man ska använda det? Marknaden säger: Nej, det är inte så som den här personen säger. Jag tycker att det faller sig naturligt att det inte är så bra som man vill påskina att det är.

Anf. 26 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Världens energiförsörjning handlar i väldigt hög grad om kol, olja, gas och uran. Medvetenheten om de fossila bränslenas negativa inverkan på miljön har ökat, men vi vet också att de här energislagen dominerar och kommer att dominera väldigt lång tid framöver.

En del länder har ersatt delar av de fossila energislagen med uran och kärnkraft. Urankraften, som stundom kallas ren elproduktion, skapar stora miljö- och hälsoproblem när den ska brytas och anrikas. Nya problem med det utbrända kärnbränslet är att det på grund av strålningsriskerna ska hållas åtskilt från människor och djur i hundratusentals år.

Det stora antalet kärnkraftsreaktorer i vår värld innebär naturligtvis en ständig risk för olyckor, även om vi tycker att tekniken utvecklas och blir bättre och bättre. I Sverige och i länder med lika hög andel kärnkraft hämmar detta dessutom investeringar i och utveckling av förnybara energislag. Det är liksom omöjligt att väcka ett intresse för att forska fram nya sätt att producera el. Därför kommer man inte så långt i den utvecklingen som vi kanske skulle önska.

Fossila bränslen och uran måste ersättas av hållbara och förnyelsebara energislag. Vi måste bli mycket effektivare i vår energianvändning, både i industrin och i boendet och kanske framför allt vad gäller transporter. Samhällsplanering, bostadsområden och arbetsplatser måste styras av ett energieffektiviseringstänkande i mycket högre grad än i dag. I dag utgår vi nämligen från att det alltid finns el till billigt pris och att vi därför inte behöver vidta de nödvändiga åtgärder som skulle behöva vidtas.

Energisituationen i världen är den stora utmaningen för politiker, näringsliv och forskare. Vi kan inte begära att människorna i u-länderna ska avstå från den standard som vi har i de utvecklade industriländerna. Sam-

tidigt vore det en katastrof för miljön på jorden om länder som Kina och Indien skulle använda lika mycket energi per capita som exempelvis vi i Sverige.

Herr talman! Vi har kommit relativt långt i Sverige när det gäller medvetenheten om den allvarliga situationen. 1997 års energiuppgörelse får ses som startskottet för en ny energipolitik om vi ställer om Energi-Sverige i grunden och därmed också påverkar energifrågorna i Europa och andra delar av världen.

Maria Larsson tycker inte att det är tillräckligt med en majoritet av socialdemokrater, vänsterpartister och centerpartister. Och jag säger, om jag inte har sagt det tidigare, att självfallet är Maria och hennes parti välkomna i det här arbetet. Men då måste ni naturligtvis ge lite avkall på kortsiktighet eller småpopulistiskt agerande i energifrågan. Omställningen går sakta, det kan man nog tycka även om fem år inte är så mycket, men den går i alla fall framåt.

När det gäller konvertering från eluppvärmda hus till fjärrvärme vet vi om att det är en ganska hög takt på många håll ute i landet. Kunderna vill i allt större utsträckning ansluta sig till fjärrvärmerna, och fjärrvärmebolagen är alltmer intresserade av att bygga ut sin verksamhet och kanske också av att se till att få en viss elproduktion från sina värmeverk.

När det gäller certifikathandeln, som vi diskuterade här under våren och som vi också fick kritik för, finns det säkert fortfarande osäkerhet om hur den kommer att fungera framdeles och på vilket sätt den påverkar förnyelsebara energislags utveckling. Däremot ser vi redan nu att den stora svenska skogsindustrin direkt har förstått vad detta handlar om och nu ser till att få så effektiva system som möjligt för att producera egen el. I och med att de blir elcertifikatberättigade börjar de alltså producera egen el och minimerar samtidigt användningen av el. Det blir ju ett plus i båda ändarna, och bara det tycker jag visar att det nog var en riktig åtgärd.

Vi försöker komma ifrån upphandlad effektreserv till en ordentligt fungerande effekthandel. Och det har vi gett ett antal år för att åtgärda, för det är alldeles självklart att detta är en fråga som ska lösas av marknaden. På vår resa i Finland hörde vi vd:n för Fortum som mycket bra beskrev att vad gäller effekthandel är det inte fråga om att man ska ha en massa reserver, utan det är mer uppbyggt på att man vid vissa tillfällen då det behövs exporterar i stället för att producera den el man upphandlat med långsiktiga, låga kontrakt. Det gör det intressant för den delen av industrin att vara med på denna effekthandelsmarknad.

Månadsmätning ska införas, och jag skulle vilja tillföra en fråga som jag har tagit upp flera gånger tidigare och som jag tror att vi måste börja närma oss, nämligen att vi dessutom måste titta på detta med de fasta elavgifterna. Jag menar att om man ska få ett ordentligt intresse från vanliga elkunder, är det viktigt att man inte har fasta elavgifter av olika slag, utan att man i så hög grad som möjligt låter elavgifterna vara rörliga. Det är klart att då ökar intresset av att vara med i ett effektiviseringsarbete.

Nytt som också diskuteras och som det finns olika meningar om är att vi nu försöker få till stånd ett avtal mellan kraftindustri och politik vad gäller den framtida utfasningen av kärnkraften och en aktiv eleffektivisering. För att få till stånd avtal så att vi inte behöver stifta så många lagar i

Prot. 2002/03:120
11 juni

*Vissa elmarknads-
frågor m.m.*

riksdagen måste vi ha en allmän samsyn med industrin om att detta är en bra utveckling både för landet och för industrin.

I detta ligger också frågan huruvida Barsebäck 2 ska stängas på det sätt som vi tidigare beslutat om eller om vi ska få till stånd ett avtal med kraftindustrin. Det är klart att det vore intressant, särskilt nu när vi kommer i ett läge där båda de här frågorna är aktuella samtidigt. Vi vet att det viktiga är att få till stånd någon sorts vettig lösning för den fortsatta utfasningen av de återstående tio reaktorerna. Även om kritiken från både de tre borgerliga partierna och Miljöpartiet är rätt stark på den här punkten, är nog ändå ett sätt att försöka lösa upp frågan att se sakfrågan som den är och inse att en utfasning av kärnkraften och andra åtgärder för att få till stånd ny förnyelsebar elproduktion och effektivisering måste ske i samverkan mellan politik och näringsliv för att det ska kunna bli riktigt bra.

Avslutningsvis vill jag också konstatera att vi har en situation där vi har tre partier som samverkar om energipolitiken. Vi har tre stycken borgerliga partier som varje gång tycker att det här är en dålig politik. Vi har ett miljöparti som också tycker att det är en dålig politik. De ena tycker att det går för fort, de andra tycker att det går för sakta. På något sätt tycker jag ibland att detta väl ändå är lite av en intäkt för att de tre samverkande partierna gör ett hyfsat arbete.

Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Anf. 27 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Det var en väldigt intressant sista slutsats som Lennart Beijer kom med där. Om alla övriga partier tycker att det arbete som samarbetspartierna, Socialdemokraterna, Vänstern och Centern åstadkommer inte är bra, om det finns väldigt många brister och väldigt mycket i övrigt att önska, då är det en intäkt för att det *är* bra. Jag tycker att det var en vågad och – faktiskt – lite rolig slutsats.

Hur ser Lennart Beijer på att Barsebäck inte har presterat en godkänd säkerhetsstudie sedan 1995 trots många påstötningar? Är detta allvarligt, och vad gör Vänstern åt det i så fall? Hur ser Lennart Beijer på möjligheten att lägga ett tilläggsdirektiv till den nuvarande kärnsäkerhetsutredningen så att det blir en stor, omfattande och tekniskt tung utredning? Vore det önskvärt, och är Vänstern beredd att göra något för att få fram en gedigen kärnsäkerhetsutredning?

Anf. 28 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Apropå den första delen i det som Ingegerd tar upp var det väl mer fråga om detta med att hitta balansen. Jag tycker ändå att när Ingegerd Saarinen och hennes parti hela tiden kritiserar varje åtgärd som de tre samarbetspartierna vidtar i energifrågan från det ena hållet, och tre andra partier kritiserar lika intensivt från det andra hållet, kan det kännas som att den politik som förs kanske ligger någotsånär rätt.

Vad gäller säkerheten och Barsebäck 2 brukar jag, utan att vara särskilt insatt, tycka att vi har myndigheter som ska ge oss de signaler som behövs och vidta de åtgärder som behövs om det är något som man inte anser vara riktigt. Beträffande tilläggsdirektiv över huvud taget tror jag att de direktiv vi har i dag för hur man ska sköta kärnkraften i Sverige är relativt bra. Dem kan man nog luta sig mot ganska ordentligt. Men visst,

det kommer säkert nya tider, och man får eventuellt skärpa det här på vissa punkter. Det kan man väl lugnt säga.

Prot. 2002/03:120
11 juni

Anf. 29 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Kärnkraftsinspektionen har faktiskt givit signaler om att Barsebäcks säkerhetsstudie inte är tillfyllest – det är det som jag vill att Lennart Beijer ska fundera på – och att den säkerhetsutredning som nu har satts i gång inte är grundläggande och gedigen. Det tycker jag också att Lennart Beijer ska fundera på.

Lennart Beijer säger i sitt anförande att vi ska ha rörliga elavgifter i så hög grad som möjligt. Möjligheter till detta finns. Låt konsumenterna få tillgång till spotmarknaden. Då får vi helt rörliga elpriser.

Den nuvarande elmarknaden gynnar producenterna. Den ger dem möjlighet att ta ut överpriser och tjäna mycket pengar på konsumenternas bekostnad. Om Lennart Beijer frågar produktionsbolagen och elhandlarna vad de tycker om den nuvarande elmarknaden, som ger dem möjligheter att tjäna mycket pengar på konsumenternas bekostnad, så är jag övertygad om att de tycker att den är bra. Det vore väl konstigt annars.

Det är faktiskt regeringen som svarar för elmarknadens regelverk. Borde inte Lennart Beijer, som samarbetar om en överenskommelse om en långsiktig politik för omställning av energisystemet, vara intresserad av att det kommer en marknadslösning som skapar balans mellan utbud och efterfrågan? Borde inte det vara högprioriterat? Vad säger Lennart Beijer?

Anf. 30 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! När det gäller de här säkerhetsdiskussionerna omkring Barsebäck 2 och andra reaktorer förlitar jag mig ganska mycket på de myndigheter som är tillsatta för att klara detta. Jag tror inte att det för framåt, Ingegerd, att ifrågasätta detta och säga att det på något sätt skulle skötas på ett felaktigt sätt. Vi måste nog använda andra metoder för att bli av med kärnkraften.

Innan den här diskussionen är slut skulle jag ändå vilja ta upp en sak som Ingegerd nämnde i sitt anförande, och som hon också har gjort tidigare, nämligen att vi i Sverige använder 2,6 gånger så mycket el som man gör i andra länder i Europa. Jag tar upp det, för den som lyssnar kan ju undra vad det är för ett konstigt land som är så slösaktigt med sin el att man använder 2,6 gånger mer per capita än vad man gör i Danmark eller andra länder.

Då tycker jag att det är väldigt viktigt att även du, Ingegerd, klart reder ut att det är skillnad mellan Sverige och Danmark eller mellan Sverige och andra länder i Europa. Det beror på att vi har en helt annan sorts industri i det här landet. Vi har en industri som fordrar väldigt mycket el, till skillnad från exempelvis verksamheterna i Danmark. Det tycker jag att man ska vara noga med när man svänger till med sådana här siffror.

Sedan är jag naturligtvis intresserad av att utbud och efterfrågan ska fungera. Annars har vi ingen fungerande elmarknad. Där kommer det säkerligen att bli nödvändigt att vidta olika åtgärder framdeles för att förbättra den här marknaden. Jag tror ändå att man kan säga, efter denna vinter, att den har fungerat ungefär så som vi hade tänkt oss. Att det se-

*Vissa elmarknads-
frågor m.m.*

dan blir höga priser när vattenmagasinen är låga och så vidare ingår också i en väl fungerande marknad.

Anf. 31 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Vad är det som gör att vissa frågor ständigt kommer upp på dagordningen? Vad är det som gör att det är så många retoriska frågor och så många svar i den här debatten som ständigt aktualiseras, gång efter annan?

Energipolitiken, om vi blickar 30–40 år tillbaka eller 30–40 år framåt, kommer tyvärr antagligen att fortsätta ha samma ingredienser, om vi nu ska utgå från den debatt som vi har haft i dag och de debatter som vi har haft tidigare i samma ämne: kärnkraftens vara eller icke vara och vilket samhälle vi långsiktigt önskar utveckla.

Jag hoppades, efter den första reaktorstängningen, att den framtidsinriktade debatten skulle ta en annan form. Men ack nej. Nu har jag återigen en förhoppning om att efter nästa reaktorstängning, Barsebäck 2, så kommer kanske också kärnkraftskramarna att acceptera det 30 år gamla beslutet att avveckling ska ske och att det ska respekteras.

Centerpartiet anser att det är viktigt att söka en bred politisk enighet innefattande flera politiska partier för att garantera de långsiktiga och stabila spelregler som energimarknaden behöver och efterfrågar. Centerpartiet har därför valt att tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet nå en överenskommelse om hur framtidens energipolitik ska utformas. Dagens betänkande är ytterligare ett steg, ytterligare en pusselbit, i det som jag tidigare har sagt om att förändra den svenska energipolitiken och dess innehåll och att detta är ett långsiktigt pusselläggande. Det är långsiktigt och det tar tid. Men om det fanns respekt för ett politiskt fattat beslut skulle denna omställning faktiskt ske snabbare. Dock har jag nu stora förväntningar på marknadens intresse av att medverka till vettiga lösningar för att fasa ut gammal politik och ställa sig bakom alternativa lösningar för ett långsiktigt hållbart samhälle.

Stängningen av Barsebäck 1, 1999, har kunnat ske utan någon större miljöbelastning. Dessförinnan hade vi en avreglering av elmarknaden som påbörjades under 1996, och den har initialt lett till att priserna på el drastiskt sjunkit.

Det vi nu har sett under de här åren, och det som är Centerpartiets ingång, är att det faktiskt krävs att samtliga aktörer på elmarknaden är delaktiga i arbetet för att en omställning ska kunna vara möjlig. Därför upprepar jag förväntningarna om att det är avgörande att det gamla skyttegravskriget om energiomställningen och kärnkraftens vara eller icke vara kommer till sitt slut och att det politiska beslutet om kärnkraftens avveckling och den hållbara energipolitikens utveckling också ska respekteras.

Jag vet att den som säger nej till förändring och den som leder motkraften har haft framgångar och skapat osäkerhet i samhället om den politiska viljan och förmågan att klara av omställningen till ett hållbart energisystem. Och jag är egentligen ganska trött på den här nonchalansen mot politiska beslut. Jag är trött på sveket mot uppdraget att skapa långsiktigt hållbara lösningar för vårt samhälle, och jag är trött på sveket mot kommande generationer.

Varje bit som läggs i det här pusslet är oerhört värdefull. Dagens bit innebär ett steg i rätt riktning.

I dagens betänkande är vi nu på väg att ta det andra beslutet som rör avvecklingen av Barsebäck. Barsebäck 1 är redan avvecklad, och riksdagen har redan beslutat att de båda reaktorerna ska avvecklas. Då riksdagen tidigare har hanterat avveckling av de övriga tio reaktorerna med uppdrag till en förhandlare att finna en lösning mellan staten och kraftindustrin och vi vet att B2:an kan vara en viktig förhandlingsvariabel, så är det bra om Barsebäck 2 hanteras i det här sammanhanget tillsammans med övriga reaktorer. Då kan vi förhoppningsvis få en samlad lösning. Sker inte så kommer lagen om kärnkraftens avveckling att användas, vilket också är viktigt för att Barsebäck 2:s avveckling inte ska förskjutas ytterligare om en förhandlingslösning inte kan komma till stånd. Det här har Centerpartiet varit med om att processa fram, och jag yrkar bifall till majoritetens förslag till beslut.

Herr talman! Återigen framträder motkraften, men som sagt: Inget nytt har framkommit, och inga nya förslag på lösningar för att nå ett miljömässigt hållbart energisystem har angivits.

Herr talman! Införandet av ursprungsmärkning av förnybar el är en viktig ingrediens, om än liten, vad gäller vikten av att stimulera förnybar el. Det stärker också konsumenternas möjlighet att med sitt inflytande och val av elproduktionens sammanställning faktiskt också stimulera förnybar energi. Elmarknadsreformen lade grunden till ett ökat konsumentinflytande över energiförsörjningen. Men för detta krävs att man också har bra och riktig information. Det handlar inte enbart om att elräkningar ska kunna vara begripliga, utan det ska också framgå på ett vettigt sätt vilken förbrukning man har och vad denna förbrukning faktiskt kostar. Att lämna årlig avstämning och övergå till månadsvis elmätning ger mer makt till konsumenten att styra sitt eget beteende och sin ekonomi och är ett steg mot självbestämmande och ett eget reellt val, ett val som också positivt kommer att påverka det effektbalansproblem som har uppstått det senaste året.

Herr talman! Centerpartiet ställer sig bakom majoritetens förslag till beslut i detta betänkande. Jag avslutar härmed detta anförande, men jag förväntar mig att ytterligare debatter om kärnkraftens avveckling kommer att fortgå den här mandatperioden. Tack!

Anf. 32 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Här kommer ännu en av motkrafterna! Jag tillhör de motkrafter som varje dag i vinter när jag har promenerat längs Öresund har kunnat se resultatet av den i Sverige förda energipolitiken. Några klara vinterdagar i december och januari steg röken från de danska kolkraftverken rakt mot himlen. De har gått för fullt den här vintern, bland annat för att sälja el till oss som har påbörjat stängningen av vår kärnkraft med Barsebäck.

Regeringens energipolitik skadar Sveriges ekonomiska läge. Den hämmar tillväxten och därmed välfärden. Särskilt allvarligt är det att genomföra den förtida avvecklingen av kärnkraften. Det innebär en kapitalförstöring som saknar motstycke och kommer att medföra välfärdsförluster i Sverige på sikt. Miljön skadas, och det blir svårare att bekämpa arbetslösheten. Vissa effekter ser vi tydligt. Elpriserna stiger och

hela samhällets energiförsörjning hotas när det råder stark kyla eller vid tillfälliga avbrott i någon del av vårt energinät.

I Sverige avvecklar vi kärnkraften medan diskussion om utbyggnad förs i många andra länder. Faktum är att det är fler länder som bygger ut kärnkraften än som stänger av. I ljuset av det växande hotet från utsläppen av växthusgaser vill jag inte utesluta en framtida utbyggnad av kärnkraften, naturligtvis under förutsättning att riksdagens stränga krav på hälsa, säkerhet och miljö är uppfyllda. Detta motsvarar dessutom åsikterna hos en majoritet av det svenska folket.

I vinter har vi i Sverige importerat el i sådan mängd att det har motsvarat fem kärnkraftverk. Redan i dag varnar den statliga energimyndigheten för effekten av stängningen av Barsebäck 2. Det finns en klar risk för elbrist under torrår, speciellt i Syd- och Mellansverige. Utsläppen beräknas öka med mellan 4 och 6 miljoner ton koldioxid bara vid avstängningen av Barsebäck 2.

Vad händer med utsläppen där jag bor, i Skåne, om en Barsebäcksreaktor till stängs? I en studie från 2001 visar SMHI att utsläppen av kväveoxider skulle öka med 14 000 ton per år. Svaveldioxider skulle öka med 18 000 ton om året. Dessa utsläpp skulle medföra en ökning av kvävenedfallet med 128 ton och av svavelnedfallet med 460 ton per år bara över Skåne. Stängningen av Barsebäck 1 har haft påtagliga negativa effekter på miljön, och risken för klimatstörningar har ökat. En stängning av Barsebäck 2 kommer att ytterligare förvärra den här situationen.

Herr talman! Dödläget i energipolitiken borde brytas. Det över 20 år gamla folkomröstningsbeslutet hämmar hela Sveriges energipolitik. Det påverkar jobb, det påverkar ekonomin och det påverkar miljön. Jag tycker att det är dags att riva upp de gamla energibesluten, återstarta Barsebäck 1 och tillåta ny kärnkraft. Det är dags att ta bort tankeförbudet mot forskning om den nya tekniken och framtiden. Jag vill med detta yrka bifall till reservationen nr 5.

Anf. 33 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Torkild Strandberg slänger sig in i debatten och använder en del ordval och delar av sitt inlägg till sådant som vi sedan länge har lämnat här i energidiskussionerna i kammaren. Lite grann ställer man sig undrande inför hur Torkild Strandberg egentligen ser på detta med den avreglerade elmarknaden. Om jag uppfattade dig rätt är du orolig för att vi inte klarar elförsörjningen i Sverige. Dessutom står du och ser på röken över Danmark och skyller då på att kärnkraften ska avvecklas. Men fortfarande går ju Barsebäck 2. O1:an går också, de gånger som den inte står för reparation.

Konkret, Torkild Strandberg: Tycker du att vägen mot en avreglerad marknad är okej, eller tycker du att vi ska återreglera igen?

Anf. 34 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Herr talman! Lennart Beijer har alldeles rätt i att jag är en främmande fågel i näringsutskottets debatter om kärnkraften. Jag tänker inte heller göra det till vana att delta i dem. Jag är sedan i höstas ny i riksdagen och tror att jag därmed ser med lite friskare ögon på debatten än till exempel Lennart Beijer, som sysslat med dessa frågor ganska länge.

När jag promenerade längs mitt Öresund i höstas noterade jag att man från vissa ställen ser Barsebäcks båda reaktorer, varav den ena numera är avstängd, och kolkraftsröken från Danmark. Om jag tar av mig min politiska hatt och gör mig till en alldeles vanlig medborgare slås jag av en viss förvåning när jag konstaterar att kolkraftverken på andra sidan Öresund går för fullt. En stor del av det som där produceras säljs till det Sverige som alldeles nyligen stängt en av de reaktorer som producerat ren kärnkraftsel till oss.

Jag tycker att fler emellanåt borde använda sig av medborgarperspektivet och fundera kring logik och rimlighet – kanske också Lennart Beijer.

Anf. 35 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att det är något fel med främmande fåglar som flyger in i utskottets diskussioner. Om det dessutom hade medfört nya friska tag hade man kunnat applådera det. Nu tycker jag dock att diskussionen är densamma som vi normalt har.

Det är klart att Sverige vissa tider av året måste importera el från andra länder. Andra delar av året exporterar vi el, ifall våra vattenmagasin är på normal nivå. Vi har en gemensam elmarknad i Norden, och snart kan vi till och med börja tala om en gemensam elmarknad i norra Europa.

Ska vi i det här landet alltid ha en reservkapacitet som står och väntar på den kalla vinterdagen, eller ska vi lösa våra effektproblem på annat sätt? Självfallet har jag inget emot att minska kolkraftens påverkan i Danmark, men import av el till Sverige och export från Sverige kommer vi nog att även framdeles få vara med om.

Anf. 36 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Herr talman! Som liberal är jag naturligtvis positiv både till import och export, men ibland borde man kanske fundera över vad man köper och vad man avstår från att sälja.

Från Barsebäck 1, som jag ser på min vinterpromenad, hade vi möjlighet att sälja ren el. Nu tvingas vi i stället köpa smutsig koldioxidskapande el som faller ned över det Skåne jag bor i, vilket är mindre roligt. Den elen köper vi av våra vänner danskarna, som gärna driver på att vi ska avveckla kärnkraften.

Anf. 37 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Danmark liksom Sverige är part i Kyotoprotokollet. Danmark håller aktivt på att minska sina koldioxidutsläpp. Hur ser Torkild Strandberg på Danmarks åtagande, och Europas gemensamma åtagande, enligt Kyotoprotokollet? Danmark har ett tufft åtagande. Är det Torkild Strandbergs åsikt att Danmark förmodligen kommer att strunta i detta?

Anf. 38 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tycker att det är alldeles utmärkt att Danmark har ett tufft program för att avveckla eller åtminstone minska sina koldioxidut-

släpp. Jag och Ingegerd Saarinen borde tillsammans hjälpa danskarna genom att minska deras marknad för export av koldioxidskapande el.

Anf. 39 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Det är mycket intressant att Torkild Strandberg tror att danskarna behöver vår hjälp för att klara sitt koldioxidmål. Jag skulle dock tro att danskarna klarar detta på egen hand, och vi ska ha respekt för deras åtagande.

Anf. 40 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Naturligtvis ska vi ha respekt för danskarnas åtagande. Jag är emellertid inte så säker på att viljan att ställa om och avveckla direkt gynnas av att det finns en stor kund några kilometer från den plats där energin produceras – en kund som villigt köper den kolkraftsel som produceras under vinterhalvåret.

Ingegerd Saarinen är välkommen till Landskrona nästa vinter. Då kan vi ta en promenad längs Öresund så får vi se om Ingegerd Saarinens uppfattning om danskarnas vilja att stänga kolkraftverk möjligen ändras.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

9 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2002/03:FiU19

Utvecklingen inom den kommunala sektorn (prop. 2002/03:100 delvis och skr. 2002/03:102).

Anf. 41 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! I detta betänkande kommer finansutskottet att diskutera utvecklingen inom den kommunala sektorn. Betänkandet grundar sig på en skrivelse som regeringen varje år lämnar till riksdagen, och som behandlas av finansutskottet. Skrivelsen i år behandlar verksamheterna i kommuner och landsting till och med 2001, och när det gäller den ekonomiska redovisningen till och med 2002.

Jag vill framhålla att den årliga skrivelsen är en viktig rapport. Den är en avrapportering av vad som händer med verksamheterna i kommuner och landsting. Som vi känner till levereras och sköts den kanske allra största delen av välfärdsarbetet för medborgarna av kommuner och landsting.

Det finns ett antal motioner från allmänna motionstiden som diskuteras och bereds i denna skrivelse. Men det finns även tre yrkanden, och därtill kommer tre motionsyrkanden som härrör sig från 2003 års ekonomiska vårproposition. Också dessa behandlas i och med att de hör till det kommunala området, som alltså behandlas i skrivelsen. De tas därför upp i ett sammanhang tillsammans med de andra motionerna och delarna.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Herr talman! Finansutskottets ordförande Sven-Erik Österberg sade att detta var en viktig rapport, och det är sant, Det är en mycket viktig rapport. Det är dessutom en rapport som ger oss all anledning att känna stor oro för den situation som landets landsting och kommuner befinner sig i. Den oron föranleds av den situation som råder.

Det är också en beskrivning av en kommande situation, som borde föranleda Sveriges riksdag och finansutskottet att på ett mer konsekvent sätt, och med mer inriktning på resultatpolitik, lägga fram förslag som regeringen ska ta hänsyn till.

Det är nämligen så att om vi är oroliga i dag så kommer det att se ännu mörkare ut i morgon. I dag är situationen i landets kommuner den att man har en total låneskuld på nästan 100 miljarder kronor, och den ökar. Resultaträkningarna visar på växande underskott. Det framgår inte bara av den redovisning som regeringen ger av utvecklingen, utan också av prognoser från många andra håll.

Vad är det då som behöver göras? Om man ägnar en stund åt att studera vad regeringspartiet och majoriteten förespråkar kan vi konstatera att det ser ganska motsägelsefullt ut. I den socialdemokratiska debatten och retoriken säger man ”å ena sidan”, och jag ska citera från en interpellationsdebatt som jag hade med skatteminister Lövdén: ”Det är angeläget att denna utveckling kan brytas. Det yttersta ansvaret för att vända en negativ utveckling ligger på den enskilda kommunen eller det enskilda landstinget, vilket är en konsekvens av den kommunala självstyrelsen.” Så säger skatteministern den 2 juni.

Går vi sedan in och tittar vad andra ledande företrädare för Socialdemokraterna har gett uttryck för återfinns en DN Debatt-artikel den 7 november förra året där ledande kommunala företrädare beskriver situationen så här: ”Statsmakterna lagstiftar om medborgerliga rättigheter som ofta är kostnadsdrivande, och betalningsansvaret övervältras på de lokala och regionala självstyrelseorganen. Kraven som ställs i lagstiftningen och det statliga regelverket är starkt styrande för prioriteringarna i kommunernas budgetarbete. Staten har därmed beslutat om nya utgifter i den kommunala budgeten, vilket gör att de folkvalda i kommunerna ålagts att finansiera verksamheter som andra har bestämt. Övervältringen av kostnaderna tvingar fram omprioriteringar eller skattehöjningar.”

Det säger de kommunala företrädarna å andra sidan. Bilden är något motsägelsefull. Statsrådet säger att det är kommunerna som ska vidta åtgärder. De kommunala företrädarna konstaterar att på grund av regeringens åtgärder, regeringens kostnadsövervältringar, tvingas man in i en negativ spiral. Vi kan konstatera att detta är totalt motsägelsefullt, enligt min mening.

Vad är det då som behöver göras? Det är mycket. Utgångspunkten måste vara att vi är beredda att genomföra ganska genomgripande förändringar i synen vad gäller finansiering, ledningsstrukturer och drift.

Den moderata visionen för kommunerna är motsatsen till den centralisering av makten som har pågått under senare år. I stället för att övervältra kostnader för till exempel LSS vill vi att staten tar ansvar för finansieringen. Det går igen inom flera områden. Vi föreslår ett pengssystem. Det är ett system som möjliggör för medborgarna att efterfråga,

styra och påverka den verksamhet som i många fall bedrivs i kommunerna.

Vi har en politik som syftar till att öppna för alternativa driftsformer utifrån de mål och kvalitetsbegrepp som vi sätter upp. Vår skolpeng gör att kommunerna kan överlåta ansvaret för driften av skolor till andra. Kommunerna avvältras därmed denna kostnad. Vår äldreomsorgsförsäkring innebär att kommunerna blir ett alternativ bland många andra för äldre medan kommunerna samtidigt får ersättning för de tjänster som efterfrågas.

Staten tar ett ansvar för välfärdstjänsterna. I stället för att ålägga kommunerna nya uppgifter låter vi pengarna följa brukarna oavsett om dessa är elever, människor med behov av stöd och service eller äldre. Vi tror att det är en förutsättning för att lyckas vända den utveckling som i så bekymmersfulla ordalag beskrivs i rapporter och prognoser.

Det handlar naturligtvis också om vad kommunerna själva gör. Vi tar som exempel att kommunerna på många sätt försöker att göra sig attraktiva. Man talar mycket om ökat företagande. Man skapar tjänster och försöker att skrapa ihop resurser för att marknadsföra sig i syfte att få ett positivt företagarklimat. Mot det står den faktiska utvecklingen. De ledande regeringsföreträdarna ger dessutom uttryck för uppfattningen att det som pågår är bra.

Men det finns också här en motsägelsefullhet. Man säger sig vilja ha fart på företagandet, men vad gör man? Studerar vi hur mycket av kommunens verksamhet som sköts i egen regi ser vi att en mycket stor andel av landets kommuner i egen regi bedriver verksamhet som kunde ha lagts ut. Det finns till och med kommuner som bedriver över 90 % av verksamheten själv.

Kommunen är nyckeln till företagandet och företagandeklimatet på den lokala marknaden. Om kommunen låter bli att efterfråga tjänster och ge utrymme för andra att etablera verksamhet, oavsett om det handlar om rena servicefunktioner eller annat, och förhindrar en sådan utveckling är det klart att man inte får något företagande.

Jag har tidigare sagt i kammaren att jag mött kommunala företrädare som säger: Vi har den omfattning på egenregiverksamheten som vi anser vara nödvändig. Sedan konstaterar man att den i dessa kommuner utgör 92 %, 93 % eller 94 % av verksamheten. Hur kan en kommun i en sådan situation framstå som attraktiv? Kan en sådan kommun vinna förtroendet att andra etablerar verksamhet där? Jag tror inte det.

Det krävs en ny syn på den kommunala rollen i den meningen att kommunerna inte alltid behöver vara utförare utan det kan andra vara. Detta naturligtvis under förutsättning att de kommunalt förtroendevalda också lär sig att upphandla och att skriva avtal. Där finns mycket att vinna i ekonomisk mening men också i kvalitet och mångfald. Det tror jag gynnar kommuninnevånarna.

I detta betänkande behandlas flera delar av den kommunala verksamheten. Det handlar om utjämningsystem, självstyrelse, näringsverksamhet, finansieringsprincip och statsbidrag. Den här diskussionen har vi inte haft för första gången, och vi kommer säkert att ha den framdeles också. För att vinna tid i kammaren yrkar jag bifall till reservation nr 1. Moderaterna står självklart bakom övriga reservationer, men med hänsyn till kammaren avstår jag från att yrka bifall till dessa.

Herr talman! Låt mig inleda med att konstatera att Folkpartiet givetvis står bakom samtliga de förslag som vi har i motioner och reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 4, 22 och 27.

Som finansutskottets ordförande konstaterade i sin inledning förknippar de flesta medborgare välfärd framför allt med den egna kommunen och dess verksamhet. Barnomsorg, skola, äldreomsorg och socialtjänst ligger alla inom kommunens ansvarsområde. Vägar, räddningstjänst, biblioteksverksamhet är andra områden som de flesta uppfattar som väsentliga och där också kommunerna bär huvudansvaret.

Om Sveriges kommuner inte förmår att lösa sina uppdrag kommer konsekvenserna för landets medborgare att bli omfattande och negativa. Om man tittar på hur kommunerna själva ser på sin verksamhet och sin framtid i den utredning som Kommunförbundet har gjort om kommunernas framtid är inte det någon munter läsning. Den får dystopier som *Kallocain* att framstå som relativt lättsinniga och uppslupna jämfört med vad man ser framför sig kring år 2005.

Det är extra allvarligt att det finns tecken på kris inom den kommunala sektorn. Allt fler kommuner får det allt svårare att få debet och kredit att gå ihop. De flesta av landets landsting brottas med stora budgetunderskott.

En annan utmaning för den kommunala sektorn bortsett från ekonomin är personalförsörjningen. Särskilt den kommunala sektorn är på väg att drabbas av de stora pensionsavgångarna samtidigt som arbeten inom kommunal sektor inte alltid självklart framstår som mest attraktiva på en arbetsmarknad som redan i dag kännetecknas av en arbetskraftsbrist på allt fler områden.

I dag är omkring 20 % av landets lärare obehöriga. Om några år kommer det att saknas 55 000 behöriga lärare i det här landet. Inom vård och äldreomsorg är det likadant. Bristen på behörig kompetent personal är redan i dag märkbar. I många andra verksamheter kan man om man inte får tag på personal skjuta upp en del man gör till längre fram i tiden eller låta bli att göra det alls.

Skulle man vid en arkeologisk utgrävning upptäcka att det är brist på arkeologer till exempel så behöver man inte gräva ut. Man kan vänta. Det gör ingenting, och förmodligen är det minst lika bra för fynden. De ligger kvar i marken, mer skyddade än de skulle vara annars. När min åttaåriga dotter Alva i dag på morgonen går till skolan, däremot, och upptäcker att det inte finns någon lärare där eftersom man inte får tag på någon så går det inte att ställa in verksamheten i fyra eller fem år. De saker som hon skulle ha lärt sig i dag och i morgon kan inte vänta till dess att man hittar personal.

Jag hoppas också att hemtjänsten i dag har anlänt i tid till min goda vän Ingrid. Hon behöver innerligt väl hemtjänstens hjälp och det stöd som den innebär. Jag hoppas att hon slipper att få ett meddelande som säger: Med anledning av rådande arbetsmarknadsläge och på grund av dystra prognoser i den kommunalekonomiska långtidsplaneringen senareläggs dagens hemtjänstbesök till skärtorsdagen 2007, då såväl de ekonomiska som personalpolitiska förutsättningarna i den tillgängliga prognosen torde vara betydligt bättre än den 11 juni.

Kommunal verksamhet fungerar inte på detta sätt. I de allra flesta fall är det människor som har behov av den kommunala verksamheten. Det gör att den kommunala sektorn står inför stora utmaningar både ekonomiskt och vad gäller att behålla och rekrytera personal.

Huvudförutsättningen för att ekonomin i den kommunala sektorn ska gå ihop är att vi tillsammans lyckas skapa en långsiktig ekonomisk tillväxt på hög nivå. Som vi alla vet skapar tillväxt välfärd och ger oss möjligheter att även i fortsättningen ha råd med en god välfärd.

Det är inte föremålet för denna debatt, men en näringspolitik som satsar på företagare och på företagande för att få människor i arbete är livsavgörande för landets kommuner och deras verksamhet. Mot den bakgrunden framstår det beslut om den tredje sjuklöneveckan som vi snart ska fatta som milt uttryckt malplacerat, felaktigt och illa genomtänkt. Det drabbar den kommunala sektorn ekonomiskt – både direkt och indirekt.

Det är viktigt att den kommunala sektorn har klara och tydliga spelregler på alla områden. Mot den bakgrunden framstår dagens kommunala utjämningsystem som fyllt av brister. Låt mig först säga att Folkpartiet anser att det är viktigt att vi har ett kommunalt utjämningsystem. Det gör det möjligt för människor att leva och bo var de vill i landet och att känna att de har en trygg och kommunal service på en godtagbar nivå. Men det innebär inte att vi tycker att dagens system är bra. Det straffar på ett orimligt sätt kommuner som är ekonomiskt välskötta och som satsar på inflyttning och tillväxt.

I debatten har detta ofta gjorts till ett Stockholmsproblem. Så är inte fallet. Det finns många län i landet där en eller två kommuner utgör de egentliga tillväxtmotorerna. Övriga kommuner i landet är oftast nettomottagare i det kommunala utjämningsystemet och de är på en rad områden beroende av den kommun eller de kommuner som går bra. Det är olyckligt för alla om de mest framgångsrika kommunerna hämmas i sin tillväxt av utjämningsystemet. Orimligheter som att skattehöjningar i grannkommunerna höjer den egna kommunens inbetalningar till utjämningsystemet måste bort.

Folkpartiet vill se ett samlat inkomst- och kostnadsutjämningsystem där utjämnningen baseras på tydligt mätbara strukturella skillnader. Vi vill även utreda om utjämnningen som helhet kan eller bör ske helt inom statens försorg. Vi vill dessutom att dagens skatteutjämningsystem utvärderas av utomstående oberoende granskare för att garantera en fullständig, förutsättningslös och objektiv utvärdering av utjämningsystemet.

Folkpartiet anser att kommunal verksamhet i princip ska skötas i förvaltningsform. Många kommunala bolag går in och konkurrerar på villkor som är skadliga för privata företag, och därmed hämmas ofta tillväxten i den egna kommunen. Ofta är det småföretagare som slås ut i konkurrensen med de kommunala bolagen.

Insynen i de kommunala bolagen är inte den bästa. Det är inte självklart att anställda där har samma rättigheter att meddela sig fritt med allmänhet och medier som man har inom vanlig kommunal förvaltning. Många av de kommunala skandaler som vi har sett under senare år har sin grund i kommunala bolag och den kultur som har frodats där. Kommunala bolag innebär risker för kommunmedborgarna och för deras pengar. Antalet bolag där kommuner är minoritetsägare har ökat under de senare åren. Det kan tyda på att kommuner liar sig med andra ägare för

att undgå kritik, men det innebär också ännu mer försämrad insyn, mindre demokratisk kontroll och ännu sämre meddelarskydd för de anställda. Detta är en utveckling som bör granskas.

Kommuner bildar sedan ett antal år koncerner. Det enda syftet med detta är att slippa statlig skatt. Regeringen, som ju inte alltid är ett föredöme när det gäller koncernbildningar av bolag som man kontrollerar, bör lägga fram ett lagförslag som stoppar den här avancerade formen av kommunal skatteplanering.

Kommunerna måste förnyas i sin roll som arbetsgivare, dels för att en mycket stor del av de arbetsrelaterade sjukskrivningarna verkar finnas inom kommunal sektor, dels för att kunna rekrytera och behålla personal på en arbetsmarknad som kännetecknas av arbetskraftsbrist.

Anställda inom kommunal sektor måste ges ett betydligt ökat inflytande över det egna arbetets form och innehåll. Insatser måste göras för att få äldre personal att stanna längre i arbete dels därför att det behövs, dels därför att det samhällsekonomiskt är av största vikt och dels för att äldre anställda besitter en erfarenhet och en kompetens som är ovärderlig för den kommunala verksamheten. Det är en av den kommunala sektorns utmaningar att ta till vara den erfarenhet och den kunskap som finns, särskilt nu i samband med de stora pensionsavgångar som vi ser framför oss. Vi måste anpassa arbetslivet – och inte bara i kommunerna – till en helhet så att också lite äldre anställda får möjlighet till kompetensutveckling och karriärmöjligheter även i slutet av en yrkeskarriär.

Man måste också se till att den kommunala sektorn organiserar sitt arbetsliv så att det passar anställda med barn. I många kommunala chefers planering av personalens verksamhet existerar varken hämttider på dagis, ihärdigt återkommande halsfluss hos den anställda och hennes barn eller tanken på att ett sammanträde som drar ut på tiden långt efter vad som sagts saboterar storhandlingen inför helgen eller ett utlovat bio-besök som kompensation för alla andra gånger som mamma eller pappa har kommit sent hem från jobbet.

Att bryta upp de kommunala monopolen är inte enbart en valfrihetsreform. Det är också en väg att skapa bättre villkor för anställda inom kommunal sektor genom att man ökar konkurrensen om attraktiv arbetskraft.

Genom att vara goda arbetsgivare kommer många aktörer inom kommunal sektor att vara lockande för många av morgondagens löntagare. Ändå kommer förmodligen inte antalet arbetstagare att räcka till. Därför är vi också inne på andra saker som är viktiga för den kommunala sektorn, där vi inte fattar beslut i denna debatt men där vi tidigare har fattat beslut. Det är beslut om att vi ska utreda arbetskraftsinvandring. Det är av avgörande betydelse att kommunerna även i framtiden ska kunna fylla sitt personalbehov.

Anf. 44 OLLE SANDAHL (kd):

Herr talman! Det som uträttas i kommuner och landsting avgör livsmöjlighet och livskvalitet för medborgarna. Den kommunala sektorn är av basal betydelse för det svenska välfärdssamhället. Därför, men också genom dess dominerade ställning i samhället som arbetsgivare, konsument och producent, är skötseln och livskraften i den kommunala sektorn så synnerligen väsentlig.

Prot. 2002/03:120

11 juni

Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Ett av fundamenten i den svenska demokratin är den kommunala självstyrelsen. Trots detta tummar regeringen fortfarande på självstyrelsen genom att sömngångaraktigt fortsätta med sin förbehållsfyllda bidragsmodell, sina lagfästa beställningar och sina handlingsbegränsande regelverk. Detta gör att kommunsektorn är illa ansatt inte bara när det gäller ekonomin utan också när det gäller sin självständiga ställning.

Det är illa när det gäller ekonomin. Landstingssektorn visar för nionde året i rad ett underskott i sina resultat, och kommunsektorn har haft underskott i sex år under samma period. Det finns flera orsaker till detta. En orsak är att de statliga bidragen har minskat och urholkats i sitt värde. Sammanlagt har statsbidraget enligt Kommunförbundet försvagats med 18 miljarder kronor mellan 1993 och 2006. Siffrorna ger tydliga besked om att kommunsektorn spelat rollen av regulator i statens justering av egen budget.

Detta har skett samtidigt som den socialdemokratiska regeringen har givit sken av "tillskott", "extra satsningar" och så kallade "pengar" till vilka man ofta har kopplat en lämplig ministers namn. Kommunerna har omöjligt kunnat planera långsiktigt eftersom pengar har kommit som kortvariga och specialdestinerade allmosor med oklar varaktighet. I år lanserar regeringen för tredje gången en "satsning" som kallas "tillfälligt sysselsättningsstöd". För tredje gången i rad vill man skörda frukterna av denna nysatsning i repris.

En annan orsak till den dystra situationen är de stagnerande skatteintäkterna. Om kommunsektorn ska kunna ta det ansvar som tillkommer den så måste den få tillgång till en bredare skattebas. En breddad skattebas och en ekonomisk tillväxt är den enda långsiktigt pålitliga grunden för "välfärdssektorns" finansiering.

Den vittrade ekonomin i den kommunala sektorn har nu resulterat i den största skattehöjningen sedan 1978. Detta är olyckligt eftersom en skattehöjning i sig själv motverkar tillväxt i ekonomin, och en ekonomisk tillväxt är ju precis vad som behövs.

Förklaringen till den usla ekonomin finns alltså på inkomstsidan. Det finns också förklaringar på utgiftssidan. Kommunerna har genom statliga ukaser getts det ena uppdraget efter det andra, utan att staten har sänt med finansiering. Den angelägna reformen enligt LSS har lagt uppgifter på kommunerna, men motsvarande finansiering finns inte. Här fattas nu omkring 1,5 miljarder. Pengar måste då tas från annan kommunal verksamhet. Samma sak gäller för den statligt beslutade maxtaxan i förskolan. Här har staten förbjudit kommunerna att finansiera verksamheten efter egen bedömning. Eftersom reformen inte är finansierad har kommunerna då fått stuva om i verksamheten i all hast eller orsaka ett underskott.

Principen om den kommunala självstyrelsen, som också regeringen säger sig hylla i sin skrivelse, är ju annars att kommunerna själva, på demokratisk grund, ska fatta egna beslut om och ansvara för sin verksamhet. Nu har den socialdemokratiska regeringen reducerat den kommunala sektorn till att vara underleverantör. Detta är en helt orimlig position för oss kristdemokrater, herr talman. Vi menar i stället att den kommunala självstyrelsen är satt ur spel och att den behöver ges en rättslig status. Här finns nu ett särskilt ansvar för Ansvarskommittén, som arbetar för närvarande.

Att, som vi kristdemokrater föreslår, ta bort fastighetsskatten och i stället ha en kommunal självkostnadsavgift, är ett exempel på en tryggare och mer utvecklingsbefrämjande finansiering.

Regeringsskrivelsen ger en positiv bild av den kommunala utvecklingen. Visst finns det mycket som är bra. Det medger jag gärna. Det görs många enastående insatser inom kommuner och landsting. Där finns enastående mycket av omsorg, av god vilja och av kunskap. Det enkla faktum att antalet årliga starroperationer har ökat nästan tiofalt mellan 1980 och 2001, från 8 000 till 72 000, räcker för att ge en bild av vad sektorn uträttat. Sjukvården levererar fler meningsfulla behandlingar och behandlar framgångsrikt fler patienter än någonsin förr.

Omkring 10 % av äldreomsorgen sker i dag i privat verksamhet. Det är positivt att det finns en vård som utförs i enskild verksamhet, för det ger valfrihet både för vårdtagare och personal. Det är också positivt att denna andel växer. Tyvärr växte den bara med 0,5 % senaste året, och det är klen för en som har begränsad livslängd.

Men det finns också många problem i den kommunala sektorn. Den politiska uppslutningen kring betydelsen av jämställdhet är mycket stor. Då borde kommunsektorn, som är politiskt styrd, vara ett föredöme och närma sig idealet, detta alldeles speciellt som kvinnorna är kraftigt överrepresenterade i personalen. Men sektorn är inte ett föredöme. Jämställdheten är klen. Sjukfrånvaron och ohälsan är extremt hög. Inflytandet över arbete och arbetstider är litet. Analyser och resonemang kring detta viktiga område, jämställdhet, lyser helt eller nästan helt med sin frånvaro i skrivelsen. Är detta ett förbiseende eller är det signifikativt?

De sedvanliga problemen kvarstår inom sektorn. Det gäller minskat förtroende för äldreården på grund av kvalitetsbrister, vårdköerna och antalet vårdplatser som sjunker. Var fjärde elev lämnar fortfarande skolan utan godkänt betyg. Det är brist på vårdpersonal och tilltagande rekryteringsproblem när det gäller lärare.

Man brukar säga att graden av civilisation kan utläsas av hur man tar hand om de sjuka och svaga. Därför är det en trist läsning när det framgår att antalet barn som söker psykiatrisk vård har fördubblats under 1990-talet och att väntetiderna har blivit avsevärt längre för barn och ungdom. Länsstyrelserna har funnit brister i 78 % av sina granskningar när det gäller barnperspektivet inom kommunernas hantering av ekonomiskt bistånd. Antal barn per årsarbetare i förskolan har stigit sedan början av 1990-talet. Gruppstorleken har ökat från 13,5 barn till 17,5.

I våra motioner ger vi konkreta förslag till lösningar och förbättringar på både kort och lång sikt. Vi föreslår bland annat extra tillskott på 2,5 miljarder under de kommande åren för att möta de växande behoven inom äldreården, 1 miljard kronor mer än regeringen för en nationell vårdgaranti de kommande två åren och 1,5 miljarder kronor för kompetenshöjning av personal inom vård och omsorg under en begränsad tid på två år. Vi avvisar dessutom regeringens förslag till en förlängd sjuklöneperiod, vilket ger kommunsektorn en besparing på ca 400 miljoner kronor.

Den långsiktiga finansieringen kräver strukturella förändringar av skattebas, självstyre och tillväxt. Detta har jag delvis belyst i mitt inlägg, herr talman.

Prot. 2002/03:120
11 juni

*Utvecklingen inom den
kommunala sektorn*

Sist och slutligen yrkar jag bifall till reservation nr 21. Självfallet står jag och partigruppen bakom samtliga våra reservationer, men jag nöjer mig med detta yrkande för att vinna tid vid voteringen.

Anf. 45 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Det här betänkandet är en översiktlig redovisning av de gångna åren. Jag tycker att den biten behöver kommenteras, men även framtiden. Vi kan konstatera att många av landets kommuner och landsting har det svårt i dag. Det kärva läget förväntas dessutom bli än värre.

En av orsakerna är regeringens oförmåga att ge kommunerna långsiktiga spelregler för hur verksamheten ska finansieras. Modeordet för regeringen verkar vara transfereringar. Det är ett ord som tydliggör oviljan att låta kommuner och landsting själva bestämma över sin verksamhet. Det är ett ord som tydliggör att tilliten till dem som är förtroendevalda i kommuner och landsting totalt saknas.

Herr talman! I regeringsformens 1 kap. 1 § slås fast att all offentlig makt utgår från folket. Det betonas i samma paragraf att det bland annat ska ske genom kommunal självstyrelse. Den här frågan är värd att tas upp när man läser regeringens förslag, när man ser regeringens tillämpning av finansieringsprincipen och när man i medierna ser vilka tankar regeringen har för att lösa situationen på exempelvis LSS-området och för att ta hand om effekterna av att kommunerna inte klarar av kravet på en ekonomi i balans.

Svaret och lösningar från regeringen på de här områdena är mer av utjämning mellan kommunerna och införandet av buffertfonder, allt utifrån ett synsätt som alltmör undergräver det vi kallar en rejäl kommunal självstyrelse.

Nuvarande system och det som nu uppenbarligen är på väg att genomföras är ett förmynderi för våra kommuner. Våra kommuner och landsting blir än mer omyndigförklarade än vad de är i dag. Regeringen anser alltså inte att de folkvalda i våra kommuner och landsting är personer som kan tas på allvar. Det är av folket valda ombud i kommuner och landsting som behandlas av regeringen på det här viset. Var finns innebörden i de ord som står i grundlagens första paragraf?

Kommunministern har för avsikt att införa en buffertfond som man ska samla pengar i under en högkonjunktur. Sedan ska man pytsa tillbaka dem till kommunerna under en lågkonjunktur. I min demokratiska värld var det folket i kommuner och landsting som skulle ställa sina folkvalda mot väggen i allmänna val. Med regeringens tankar är det uppenbart att alla ska ha möjlighet att skylla på varandra. Ingen ska tydligt kunna ställas till ansvar. Jag har ännu inte träffat någon politiker i kommunerna som fullt ut litar på statsmakten.

De planerade buffertfonderna tillsammans med de tankar som finns för att skapa ett utjämningssystem kring LSS är tankar utifrån ett uppi-frånperspektiv. Trots att 96 % av landets kommuner sagt nej till ett sådant system har uppenbarligen regeringen för avsikt att genomföra det. Kommun- och landstingspolitikernas tilltro till statsmakten kommer knappast att öka efter införandet av en sådan här åtgärd. Det här synsättet präglar regeringens syn på kommunernas verksamhet. En total avsaknad av tillit och respekt för folkvalda personer på den här nivån är, som jag ser det, besvärande.

En framtidsinriktad politik måste bygga på förtroende.

Riksdagen och regeringen måste ge kommunerna och landstingen möjlighet att utifrån sina förutsättningar skapa sin välfärd. Den ska byggas utifrån begreppet lika rätt till utveckling för alla. Centerpartiets motion ger visionen och inriktningen och skapar därmed för de förtroendevalda i kommuner och landsting såväl de redskap som det förtroende som behövs för utvecklandet av den egna bygden.

Centerpartiet vill i motsats till regeringen stärka det kommunala självstyret. Vi vill ge alla tillgång till en likvärdig skola, en likvärdig vård och en likvärdig omsorg. De verksamheter som staten via reformer överför till kommunerna ska staten också finansiera fullt ut. Finansieringsprincipen ska alltså tillämpas strikt.

De statsbidrag som i dag ges följer en nominell nivå genom åren. Det innebär att den kommunala kassan urholkas år efter år. Med den utveckling som ägt rum exempelvis inom LSS-området, där man haft en kostnadstillväxt om 11 % per år, blir hålet i den kommunala kassakistan stort. Så här får det inte vara. LSS behöver utredas ytterligare.

- Är det i framtiden kommunerna eller staten som ska ha huvudansvaret?
- Hur ska vi för dem som arbetar inom det här området skapa en personalsituation som är värdig arbetsmarknaden anno 2003?
- Hur klarar vi finansieringen?

Jag konstaterar att den nyligen avslutade LSS-utredningen inte har gett de svar som vi måste få. Därför erfordras en ny översyn.

Kommunernas skattebas måste breddas. Centerpartiet vill att frågan utreds snabbt eftersom skattebasen direkt påverkar kommunernas behov av statsbidrag, ger återverkningar på skatteutjämnningssystemet och minskar behovet av transfereringar. Härigenom minskar toppstyrningen, och kommunpolitikerna får de rätta redskapen för att kunna klara den kommunala ekonomin på ett bra sätt. Det är de som finns ute i verkligheten som bäst klarar att hantera de här frågorna.

Statliga pekpinnar om vilka driftsformer som ska tillämpas måste avskaffas. I ett befolkningsperspektiv är det inte vem som gör en sak som är det viktiga, utan att saken verkligen blir gjord.

Inom vården har stopplagar och dogmatiska lösningar till alternativa driftsformer präglats mycket av debatten under de senaste åren. Frågan är vad debattörerna egentligen diskuterar i detta sammanhang.

Centerpartiet anser att vården ska finansieras via skatter, att den ska styras demokratiskt och att den ska vara tillgänglig för alla. Utifrån det synsättet kan driftsformen se ut hur som helst.

För den sjuke är det primära att vården ges snabbt, att den har en bra kvalitet och är tillgänglig när den behövs. Den sjuke är inte en kund utan en människa som behöver vård. Att i det sammanhanget diskutera driftsformer är tämligen onödigt. Driftsformerna är en fråga för politiker, och vår roll är att skapa förutsättningar som ger bästa och mesta vård för pengarna. Det är, som jag ser det, inte människovärdigt att motsätta sig alternativ som skapar ekonomiskt utrymme att erbjuda alltfler människor snabbare tillgång till vård.

I dag är mellan 0,2 och 0,5 % av vården privat. Resterande 99,5–99,8 % styr de förtroendevalda över. Låt våra landstingspolitiker göra det på sådant sätt att vården utvecklas och inte som nu tenderar att avvecklas.

Jag vill i det sammanhanget påminna majoriteten om Ernst Wigforss ord att "Varje bortslösad krona är en stöld från arbetareklassen." Som situationen är i kommuner och landsting måste vi vända på varje krona för att få den att räcka till betydligt mycket mera än tidigare. Vi har inte råd med några dogmatiska lösningar på det här området. Om vi utsätter oss för sådana slösar vi med skattemedel.

Herr talman! I veckan uttalade en av landets tyngre företagsledare att "politikerna idag saknar visioner och ägnar sig åt lösningar som försämrar tillväxten och därmed ytterligare undergräver grunden för vår välfärd". Finns det något av sanning i det här uttalandet är det dags för många i den här salen att tänka om.

Jag säger inte att vi från Centerpartiet har lösningarna på alla frågor, men vi är på god väg. Vi vill utveckla vårt land, och det kan inte ske genom toppstyrning. Det krävs decentralisering och tillit till människor på alla nivåer. Vi måste lita på varandra och dra åt samma håll. Det är inte färd med knuff som vi håller på med utan det gäller allas välfärd. För denna fråga har, som jag ser det, alla ett ansvar, och till den har alla något att tillföra.

Herr talman! Centerpartiets förslag till beslut är mycket väl värt att läsas. Jag inskränker mig för tids vinnande i det här läget till att yrka bifall till reservation 17 beträffande kommunernas skattebas.

Anf. 46 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill först bara säga till Tomas Högström att han inte talade om att statsrådet i interpellationsdebatten sade att kommuner och landsting skulle få 4,3 miljarder extra 2004 men att Moderaterna i den reservation som han hänvisade till sade nej till detta.

Herr talman! Kommunerna och landstingen har hand om de grundläggande välfärdsverksamheterna skolan, vården och omsorgen. Det är tre grundstenar som välfärden vilar på. Det är oerhört viktigt för medborgarna att skolan, vården och omsorgen är av bästa kvalitet, att de kan känna sig trygga för sina barn i skolan och för sina äldre när dessa blir gamla och svaga.

En bra utbildning och trygga uppväxtvillkor för alla barn och ungdomar är viktigt för tillväxt och framsteg, och detta är något som alla kommuner bör kunna erbjuda sina medborgare. Landets kommuner och landsting har dock mycket olika förutsättningar för att kunna bereda sina medborgare en bra kommunal service. Det kommunala utjämningsystemet är en förutsättning för reell självstyrelse i landets alla kommuner. Det handlar om att alla invånare i Sverige – från norr till söder – ska kunna få en bra skola samt god vård och omsorg. Det behövs därför en rättvis fördelning av landets tillväxt, och då måste vi ha en utjämning mellan kommunerna och landstingen.

I en jämförelse står sig våra svenska kommuner väl mot kommuner i de flesta andra länder. Våra kommuner har – vad som än har sagts i dag här från talarstolen – starkare självstyrelse, de tar ett större ansvar och de ger som regel också sina medborgare mycket bättre service. Den svenska

kommunsektorn har också internationellt sett en mycket hög andel egenfinansiering av verksamheter i form av skatteintäkter.

När det gäller regionala skillnader visar uppgifter från EU:s statistikorgan Eurostat på en stor skillnad mellan de fattigaste och rikaste regionerna i flertalet länder. Enligt Eurostats uppgifter är Sverige det land som har den minsta spridningen mellan olika regioner. De regionala klyftorna förefaller i Sverige vara mindre än i flertalet övriga länder i EU. En av förklaringarna till att vi har mindre regionala klyftor är just vårt kommunala utjämningsystem, genom vilket det sker en långtgående utjämning av skatteinkomster och sådana merkostnader som kommunerna inte själva kan påverka.

Däremot är det viktigt att vi uppmärksammar de regionala obalanser som finns i Sverige i dag. De senaste åren har storstäderna med Stockholm i spetsen och flertalet större städer vuxit kraftigt. Jämsides med detta har närmare 200 av Sveriges numera 290 kommuner en minskande eller stagnerande befolkningsutveckling. Kommuner och landsting som tappat befolkning får efter hand allt svårare att upprätthålla en hög kvalitet inom skolan, äldreomsorgen och sjukvården. För 2003 och 2004 finns därför ett särskilt statsbidrag för kommuner och landsting med befolkningsminskning, vilket ju bland annat Jörgen Johansson och Centern är motståndare till. Utjämningskommittén har som en uppgift att analysera hur kommuner och landsting med kraftig befolkningsminskning kan ges likvärdiga förutsättningar att tillhandahålla vård, omsorg och utbildning.

Kommunsektorns finanser förbättrades under de sista åren av 1900-talet, och denna positiva utveckling fortsatte även under de första åren av 2000-talet. De förbättrade kommunala finanserna var främst ett resultat av en god tillväxt, en ökad sysselsättning och statliga resurstillskott som förstärkte inkomsterna och minskade kommunernas kostnader för arbetsmarknadspolitiken och socialbidragen.

Den ekonomiska utvecklingen präglas nu av osäkerhet och internationell lågkonjunktur. Investerare avvaktar. Konsumenter håller igen. Tillväxt och sysselsättning påverkas negativt. Osäkerheten i ekonomin sätter också sina spår i kommunerna.

För att stärka kommunernas ekonomi föreslår regeringen att det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting förlängs till att gälla även under nästa år. För 2004 kommer hela stödet att utgå som ett generellt stöd och uppgå till 3 miljarder kronor. Regeringen föreslår dessutom ytterligare 300 miljoner kronor under 2003 till kommunerna för att förstärka det tillfälliga sysselsättningsstödet.

Även den så kallade 200-kronan, som alla skattskyldiga betalar i inkomstskatt, kommer också nästa år att överföras till kommuner och landsting. Det innebär att kommunsektorns ekonomi förstärks med 1,3 miljarder kronor. Sammanlagt tillförs kommuner och landsting 4,3 miljarder kronor för att ge ytterligare möjlighet att utveckla verksamheten och förbättra kvaliteten. Detta är Moderaterna och Centerpartiet emot.

Den särskilda satsningen på vård och omsorg fortsätter 2004 med ca 4 miljarder kronor. Vidare avsätts 1,25 miljarder kronor för att korta väntetiderna och förbättra tillgängligheten inom sjukvården. Till detta ska sedan läggas den kraftiga satsningen på skolan under perioden 2001–2006. Bidraget ökar med 1 miljard kronor årligen till dess att det når en nivå om 5 miljarder kronor år 2006. Här, Gunnar Nordmark, har Skol-

verkets uppföljning visat att fler lärare har anställts, framför allt i grundskolan. Kommunerna har också satsat på mer personal till elevvård. Nästan 3 000 heltidstjänster har tillkommit under det första bidragsåret.

Herr talman! Det är glädjande att just i dag, den 11 juni, invigs den kommunala databasen som ytterligare ska underlätta uppföljningen av den kommunala verksamheten. Förutom att presentera själva databasen med nyckeltal kommer också Rådet för kommunala analyser att publicera två studier. Den ena studien är en jämförelse av kommunala verksamheter mellan kommuner med olika ekonomiska resultat, och den andra studien är en analys av kostnader, volymer och kvalitet med utgångspunkt i de nyckeltal som finns i databasen. Med den kommunala databasen blir det möjligt att jämföra kommuner med varandra på ett rationellt och tillförlitligt sätt. Databasen kommer också att underlätta kommunernas egen uppföljning och utvärdering liksom statens uppföljning av sektorn som helhet utifrån nationella mål för olika verksamheter.

Som sades tidigare finns det i betänkandet 29 reservationer. Som också har sagts avvisar Moderaterna och Centerpartiet förlängningen av det tillfälliga sysselsättningsstödet. Det innebär att kommunerna med vårt förslag – Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet – får 3 miljarder mer i generellt sysselsättningsstöd för att möta en ansträngd ekonomisk situation. Jag är övertygad om att kommunerna hellre tar emot ett tillfälligt stöd än inget stöd alls, som skulle bli fallet om Moderaterna och Centerpartiet finge bestämma.

De borgerliga partierna har lagt fram var sin reservation angående utjämningssystemet. Det spretar som vanligt åt fyra olika håll.

Jag förvånas hela tiden över att Lena Ek, Jörgen Johansson och Centerpartiet, som i reservationen skriver att ”dagens utformning av utjämningssystemet fungerar generellt sett bra”, ändå tror sig komma överens med Moderaterna som anser att det kommunala utjämningssystemet bör avskaffas. Det går inte ihop, Jörgen Johansson! Ni samarbetar med det kommunala utjämningssystemets största fiende. När Lena Ek skriver att systemet ska utjämna såväl skillnader i skattekraft som strukturella skillnader, som jag också instämmer i, är det just det som Moderaterna är helt emot och därför vill att systemet avskaffas!

Utskottet anser, som så många gånger tidigare, att det inte är aktuellt att ompröva de grundläggande principerna för det nuvarande utjämningssystemet.

Jag vill också erinra om att det pågår en utredning vars främsta syfte är att se över målen för kostnadsutjämningen samt vid behov föreslå förändringar i systemet. Uppdraget ska redovisas i oktober i år. Jag ser fram emot livliga diskussioner under hösten om utredningens förslag.

De borgerliga partierna har lagt fram var sin reservation angående pengsystem och alternativa driftsformer.

Längst går Moderaterna, som snart sagt vill ha en peng till allt: skolpeng, äldrepeng, friskpeng och så vidare – allt för att den enskilde ska gå runt och välja den ”producent” man föredrar.

Kristdemokraterna anser i sin motion att näringslivet måste vitaliseras för att använda skattepengar på ett effektivt sätt och ta till vara nya sätt att bedriva en viss verksamhet.

Det verkar mer och mer som att vård, skola och omsorg skulle kunna vara en inkomstbringande bransch för näringslivet – om man läser de

borgerliga motionerna, där man bortser från det som är kärnan i välfärden, nämligen att kommunernas och landstingens huvuduppgift är att ge alla kommuninvånare en bra service med hög kvalitet inom skolan, vården, barn- och äldreomsorgen.

Finansutskottet anser att frågan om hur kommunerna väljer att organisera sin verksamhet inom de ramar som ges av de nationella målen och kvalitetskraven i hög grad är en fråga för den kommunala självstyrelsen.

Moderaterna och Centerpartiet har en gemensam reservation om kommunal självstyrelse. Finansutskottet instämmer i konstitutionsutskottets uppfattning i denna fråga, nämligen att det generellt sett gäller att staten och kommunerna samverkar på skilda områden och i olika former för att uppnå gemensamma samhällseliga mål. Utifrån det synsättet är det varken lämpligt eller möjligt att en gång för alla dra orubbliga preciserade gränser i grundlag kring en kommunal självstyrelsesektor.

Samtidigt kan jag inte låta bli att undra över att Lena Ek, Jörgen Johansson och Centerpartiet har skrivit ihop sig med Moderaterna i denna fråga. Moderaternas syn på kommunal självstyrelse handlar om vad som blir kvar när de har infört nationell skolpeng, äldrepong, med flera pengsystem, och dessutom har infört en ”lagstadgad utmaningsrätt som skall ge privata företag möjlighet att framtvinga upphandling av sådan kommunal verksamhet som inte utgör myndighetsutövning”.

Vart tar då den kommunala självstyrelsen vägen, Jörgen Johansson? Med Moderaternas syn på kommunal självstyrelse finns det inte mycket kvar för vare sig Centern eller andra kommunpolitiker att styra över. Funderar inte Jörgen Johansson alls över eventuella skillnader mellan Centrerna och Moderaternas synsätt vad gäller innehållet i den kommunala självstyrelsen?

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till förslaget i finansutskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 47 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag vill helt kort vända mig till Sonia Karlsson eftersom hon inledningsvis gjorde en stor sak av regeringens förslag och regeringens politik som bygger på att man är alla goda gåvors givare. Hela hennes anförande präglades av detta.

Det är lite märkligt när hon recenserar statsrådet Lövdéns interpellationssvar utifrån att det finns ett generellt sysselsättningsstöd som är bra för kommunerna och 200-kronan – en annan generell insats. Men statsrådet säger att generella tillskott inte är tillräckligt för att vända utvecklingen.

Om nu generella tillskott inte är tillräckligt för att vända utvecklingen hade det varit intressant att höra Sonia Karlsson redovisa vilka övriga åtgärder man avser att föreslå och genomföra. Av statsrådets svar kan man utläsa att det behövs andra insatser. Vilka är de andra insatserna? Vilka är de genomgripande förändringarna som Socialdemokraterna anser behöver göras men som inte redovisas? Sonia Karlsson och jag kan vara helt överens om att det behövs genomgripande förändringar. Upp till bevis!

Anf. 48 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Varför jag sade att statsrådet hade tagit upp frågan om de 4,3 miljarder kronorna var därför att Tomas Högström underlät att säga detta. Jag har läst interpellationen. Där stod det så.

Detta är självklart inte tillräckligt, men det är en hjälp på vägen nästa år – som dessutom Moderaterna säger nej till. Det ligger mer på Tomas Högström att förklara varför han tycker att 4,3 miljarder inte är till någon hjälp.

Det är självklart att kommuner och landsting bland annat måste se över sin kostnadsutveckling. Problemet är ju nu att de har mindre inkomster men fortfarande lika höga kostnader som tidigare, när de hade en högre ersättning från skatteunderlaget än just nu på grund av den lågkonjunktur som råder.

Anf. 49 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Vi har i vår reservation med anledning av det tillfälliga sysselsättningsstödet konstaterat: "Kommuner kan dock inte bygga sin verksamhet på tillfälliga stöd utan de behöver tydliga och stabila spelregler för en hållbar och balanserad ekonomi." Det går inte att köra en politik utifrån vad vi ser Socialdemokraterna göra nu, i den situation som är, att tillfälligt lappa och laga i ett system som håller på att falla sönder.

Kommunförbundets rapporter visar att det som i dag framstår som oroande kommer att bli än värre om drygt ett tiotal år. Då är det väl också dags att vi nu börjar göra de förändringar som är nödvändiga – och det är genomgripande förändringar som behövs. Men Sonia Karlsson och socialdemokratin väljer att mörka, väljer att inte lämna besked.

Anf. 50 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag sade i min inledning att det till och med 2001 har varit en god utveckling i kommunerna. Mellan 1996 och 2000 har skatteintäkter och statsbidrag tillsammans ökat med 100 miljarder kronor. Det beror på att det har varit en hög tillväxt och en minskad arbetslöshet, och vi har fortfarande minskade kostnader för socialbidragen. Att skatteintäkterna till kommunerna minskar beror på att vi nu har en lågkonjunktur.

Fortfarande har de svenska kommunerna en mycket stor andel av sina intäkter via skattebasen. Det som är viktigt är, vilket vi alla går och väntar på, att denna lågkonjunktur vänds till en högkonjunktur. Då kommer också underlaget för kommunernas ekonomi att växa. Sedan är det viktigt att man samtidigt tittar på innehållet i sin verksamhet, om man är så effektiv som möjligt och använder pengarna på bästa sätt.

Anf. 51 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! I mitt inlägg uppehöll jag mig mycket kring det kommunala självstyret. Tittar vi på den gamle förtroendemannen för några decennier sedan, var det en ärlig man med mycket stort förtroende. I dag är det en person som ska stå till svars för en massa frågeställningar och saker som någon annan har beslutat om. Situationen för våra förtroendevalda ute i kommuner och landsting är alltså i det närmaste ohållbar, som jag ser det. Det kommer, om den här utvecklingen får fortsätta, att bli allt svårare att rekrytera folk till de här uppdragen.

Min fråga är då: Anser du det vara rimligt, som Skatteutjämningsutredningen har kommit fram till, att det i dag finns 127 specialdestinerade statsbidrag, som i detalj styr hur kommunerna ska agera? Från kommunalt håll får man lägga ned enorma summor för att över huvud taget kunna rekvirera de pengarna. Är detta förenligt med ett bra kommunalt självstyre?

I fråga om finansieringsprincipen är det samma tema, att man genomför reformer som inte är finansierade fullt ut. Det finns exempelvis en sak som denna kammare har beslutat om, nämligen att vi ska ha en folkomröstning i höst. Kostnaden för folkomröstningen får respektive kommun stå för. Det är inte kommunerna som har sagt att vi ska folkomrösta om EMU, utan det är den här församlingen. Är det inte rimligt att det är den som tar besluten som också står för kostnadsbilden?

Anf. 52 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja tillägga för Jörgen Johansson att jag hoppas att det i dag också är en ärlig kvinna som står för förtroendet i kommunerna, så att det inte bara är män. Jag tycker att utvecklingen har gått framåt.

På frågan om de specialdestinerade bidragen kan jag svara att det finns en andel sådana, men den allra största delen är de generella statsbidragen i påse, som vi har varit överens om att införa. Det är fortfarande de generella statsbidragen som är huvuddelen och som gäller. Sedan måste riksdagen i vissa delar ha möjlighet att också ge riktade bidrag, exempelvis till skolan, om vi tycker att det är en viktig verksamhet som vi behöver stötta tillfälligt. Sedan ska de också in i de generella statsbidragen.

Vad gäller folkomröstningar har vi haft sådana tidigare, och kommunerna är med och betalar dem.

Anf. 53 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Vad gäller statsbidragen till skolan är de i dag så utformade, att oavsett om behovet att tillgodogöra sig statsbidragen och få behålla dem finns eller ej måste man trots allt bygga ut. Man beskär kommunernas möjlighet att använda skolan i den totala omstruktureringen. När man då ställer kravet om en ekonomi i balans måste man också ge kommun- och landstingspolitikerna tillräckliga redskap för att de ska kunna arbeta med sin verksamhet. Som bidragen i dag är utformade finns inte den möjligheten.

Jag vill också passa på tillfället att svara på den fråga som du ställde i talarstolen vad gäller Centerpartiet och utjämningsystemet. Vi har betonat att det nuvarande systemet har skönhetsfläckar och behöver ses över. Men vår målsättning är givetvis att höja skattebasen för kommuner och landsting så att man kan minska den här typen av utjämningsystem. Det blir ju följden. Såväl bidrag som utjämningsystem minskar ju. Jag tror att vi är överens om att man måste ha ett skatteutjämningsystem som jämnar ut strukturskillnader och som jämnar ut skillnader i skattekraft för att kunna erbjuda en lika vård, en lika omsorg och en lika skola – precis det jag framhöll i mitt anförande.

Anf. 54 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag är tacksam för att Jörgen Johansson och Centern tycker det. Det var också det jag underströk. Mitt bekymmer är det sällskap ni har kommit i, när ni håller med Moderaterna, som helt vill avskaffa det här. Det var det som var problemet. Jag tycker att ni ska fundera på det, särskilt nu inför er stämma.

Vad gäller skolpengarna har det varit viktigt, som jag sade, att rikta pengar till en verksamhet som vi verkligen har känt behöver värnas. Vi kan nu också konstatera att man har ökat antalet lärare och andra inom skolan med 3 000 inom det första bidragsåret. Jag håller med om att det ska in i de generella statsbidragen sedan, för att kommunerna på ett bra sätt ska kunna avgöra hur verksamheten ska se ut.

Vad gäller skattebasen har, precis som jag sade, Sveriges kommuner redan i dag en bred skattebas. Den är bredare än i de flesta kommuner i andra länder. Av kostnaderna täcks 87 % av skatteintäkterna och 12 % av statsbidragen.

Anf. 55 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Herr talman! När man hör Sonia Karlssons uttalande om situationen när det gäller lärare i skolan är det lite grann som om man var förflyttad till 1700-talet och romanen *Candide*, där vi lever i den bästa av världar och odlar vår trädgård. Så är det inte riktigt, tyvärr.

Det är bra att kommunerna har fått extra tillskott av pengar till personal. Men trots att de har fått detta är i dag 20 % av dem som undervisar i våra skolor inte behöriga för det de undervisar i. Det är klart konstaterat, bland annat från Göteborgs universitet, att det finns ett tydligt samband mellan elevernas resultat, elevernas förmåga att lära sig och den utbildning som den undervisande läraren har. Det här är ett stort problem.

Vidare är det ett stort problem att vi om ett par år kommer att sakna 55 000 behöriga lärare i våra skolor, alltså ännu fler än i dag. Vi kan se att ett antal lärarutbildningar inte får tillräckligt med sökande, till exempel till språklärarutbildningar. På ett par håll på lärarhögskolor och liknande läggs språklärarutbildningar ned därför att man inte hittar tillräckligt många som vill söka. I förlängningen innebär det att språkundervisningen i det här landet kommer att drabbas oerhört. Vi har svårt att rekrytera lärarkandidater till utbildningar i framför allt de naturvetenskapliga och tekniska ämnena. Även här – och det här är oerhört viktiga ämnen för Sveriges framtid – kommer det att finnas en brist.

Anf. 56 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan understryka att utbildningsutskottet nyligen har haft en stor debatt och har ett särskilt betänkande som handlar om lärare, lärarutbildning och hur man ska få fler lärare. Det har noga beretts. Det kanske inte riktigt är finansutskottets område.

Gunnar Nordmarks och Folkpartiets reservation är ju skriven med anledning av de extra pengarna till skolan. Det är ändå så, som jag har sagt, att det första bidragsåret har det blivit 3 000 fler anställda, till stor del lärare. Och inom den här perioden kommer vi att få 15 000 fler anställda bara av den delen. Det anser jag är väldigt bra. Sedan är det mycket arbete, som särskilt utbildningsutskottet gör, just med hur man ska få fler att vilja bli lärare och att vidareutbilda sig.

Anf. 57 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Herr talman! Givetvis är detta i första hand utbildningsutskottets fråga, men vi diskuterar ju här läget i kommunerna. Och lärare är ändå en av kommunernas nyckelgrupper när det gäller anställda. De är basen i en av de viktigaste verksamheterna som kommunerna bedriver. Det är klart att man måste vara bekymrad när det finns prognoser som visar att vi får oerhört svårt att fylla platserna där.

Anf. 58 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Då vill jag understryka för Gunnar Nordmark att det är av det skälet som vi har riktat särskilda pengar till kommunerna, just till skolans område, till fler lärare och annan personal.

Anf. 59 OLLE SANDAHL (kd) replik:

Herr talman! Det är inte bara kommunernas ekonomi, utan även diskussionen, som behöver ett litet mått av sanering, tycker jag.

Jag börjar i den ena ändan. När det gäller egna val säger Sonia Karlsson att vårt parti är för att skattepengarna helt enkelt, om jag tolkade det rätt, används för att stimulera näringslivets vinstintresse. För att sanera det missförståndet vill jag citera direkt ur vår motion. Vi skriver: ”i de fall det är fråga om gemensamma servicetjänster och det bedöms att valfrihet, effektivitet, kvalitet och ekonomi skulle gynnas”. Det handlar alltså om en situation där också skattebetalarnas intressen av kvalitet och ekonomi gynnas. Den alternativa driftsformen är ett verktyg och inte ett egenvärde.

Då kan vi, Sonia Karlsson och jag, diskutera väsentligheter i stället för missförstånd.

En fråga hänger kvar i luften. Det gäller det här med urholkningen. Sonia Karlsson säger att det har tillförts pengar. Jag läser ur Kommunförbundets rapport där man skriver att urholkningseffekten uppgår till 16 miljarder kronor 2006 och att statsbidragen sammantaget därmed försvagas reellt med 18 miljarder kronor mellan 1993 och 2006. Då kan ju inte Kommunförbundet och Sonia Karlsson båda ha rätt. Då undrar jag i all ödmjukhet vem Sonia Karlsson tror har räknat rätt.

Anf. 60 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Allra först vill jag läsa vad som står på s. 18 i vårt betänkande:

”Olle Sandahl m.fl.(kd) anför i motion Fi24 att näringslivet måste vitaliseras så att använda skattepengar på ett effektivt sätt och snabbare kan ta till vara nya sätt att bedriva en viss verksamhet.”

Det är direkt citerat från er motion. Det var det ena, och det var det jag hänvisade till. Jag tyckte kanske att det fick en liten övervikt. Det viktiga måste ändå vara att verksamheten i kommunerna är för eleverna i skolan. Den är för de äldre i äldreomsorgen, och den är för dem som behöver sjukvård.

Sedan gäller det urholkningen av statsbidragen. Under den borgerliga tiden 1991–1994, om jag får påminna om den, gjordes faktiskt statsbidragen nominella – det var det första. 1993 minskade man också det generella statsbidraget med 7 ½ miljarder kronor. Vi har faktiskt sedan

dess ökat statsbidragen, och nivån har från 1996 till i år ökat med ca 31 miljarder kronor.

Att annat kostar och att detta används är en sak, men då tycker jag att Olle Sandahl mer skulle fråga sig hur det hade varit om regering och riksdag inte hade tillfört de här 31 miljarderna under de här åren.

Anf. 61 OLLE SANDAHL (kd) replik:

Herr talman! Jag är glad för varje miljard som tillförs. Det är ett av skälen till att vårt parti tillför ytterligare ett antal miljarder mer än regeringspartiet till den här sektorn och dess verksamhet som vi båda vurmar för.

Jag tolkar Sonia Karlssons svar som att bedömningen är att Sonia Karlsson har räknat rätt och att Kommunförbundet har räknat fel. Vi får kanske räkna om på olika håll.

Jag tänkte också ställa en fråga rörande skatteandelen som försörjningsandel i den kommunala sektorn i en internationell jämförelse. Mönstret har trots allt varit att den delen har minskat i Sverige.

Det finns en oenighet om statsbidragens urholkning eller inte, men den relativa andelen av skattefinansieringen av kommunernas verksamhet har under 90-talet minskat. Är det en utveckling som Sonia Karlsson vill vända på? Och överensstämmer därmed hennes önskemål med våra, nämligen att kommunerna ska få en större andel egen skattefinansierad bas trots att vi redan nu anses ligga lite över de andra länderna, som om de nu skulle vara en norm för oss?

Anf. 62 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Som jag sade täcktes 87 % av kommunernas och landstingens kostnader 2002 av skatteintäkter. Sedan var 12 % statsbidrag. Man måste väl säga att det är en stor andel av kostnaderna som skatteintäkterna täcker.

Jag tror också att man kan säga, om man tittar noga på hur det var förr, att vi har ökat basen till kommunerna. Vi har ju nu minskat egenavgifterna. Två tredjedelar har försvunnit. Det är bara en tredjedel kvar. Det har ökat skatteinkomsterna för kommunerna, så jag tror faktiskt att det är lite åt det andra positiva hållet.

Anf. 63 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Under slutet av 1990-talet och fram till 2001 förbättrades kommunsektorns ekonomi. Landstingen har mellan 1995 och 2001 redovisat negativa resultat på mellan 3 och 5 miljarder per år. Men 2002 ökade underskottet till närmare 8 miljarder, och bara fem av 21 landsting klarade att upprätthålla sin ekonomi i balans. Stockholm och Skåne med sammanlagt ca 3 miljoner innevånare svarade för ca 80 % av landstingssektorns sammanlagda underskott. Intressant att notera är att gemensamt för dessa landsting är att de båda leddes av en borgerlig majoritet under föregående mandatperiod. Stockholm har ju en tendens att skylla allt på utjämnningssystemet. Men vad skyller Skånes landsting på?

Hur ser det då ut på kommunsidan? Mellan 1996 och 2001 ökade antalet kommuner med positivt resultat från 80 till drygt 200. Denna posi-

tiva utveckling bröts 2002, då antalet kommuner med negativt resultat började öka något. En tredjedel av kommunerna och tre fjärdedelar av landstingen redovisade obalans i sin ekonomi 2002. Det samlade underskottet uppgick till 7 miljarder. Det kan jämföras med överskotten på ca 1,5 miljard för vardera åren 2000 och 2001. Försämringarna beror främst på att sämre sysselsättningsutveckling ger mindre skatteintäkter. Samtidigt fortsatte verksamheterna i kommuner och landsting att växa. I regeringens prognos beräknas kommunsektorns sammanlagda underskott till 4 miljarder 2006. En förutsättning för denna siffra är att den kommunala konsumtionen beräknas till en halv procent per år.

Herr talman! Hur ser kommunsektorns ekonomi ut för de närmaste åren? Det här året ökar skatteintäkterna med i genomsnitt 0,65 öre per skattekrona, vilket är den kraftigaste ökningen sedan 1978. Det beror främst på skattehöjningar i två av de största landstingen och i den största kommunen. Skattehöjningarna har tillfört kommunsektorn sammanlagt 8 miljarder, och det är framför allt kommuner och landsting som har haft de lägsta skattesatserna som har höjt dem. Skillnaden mellan den högsta och lägsta skattesatsen ligger i år på 4,8 procentenheter. 1995 låg skillnaden på 7,5 procentenheter.

Det är bra att landsbygds- och glesbygdskommunerna från och med 2002 visar ett sammanlagt positivt resultat.

Den kommungruppen var den enda som 2001 sammanlagt visade ett negativt resultat. Kommundelelegationen har haft betydelse i arbetet med att sanera kommunernas ekonomi. Vi är inte odelat positiva till detta. Runtom i landet vittnas det om svåra och hårda nedskärningar. Det är för övrigt en alltför vanlig verklighet som många kommun- och landstingspolitiker tvingas att fortsätta kämpa med.

När det gäller stöd till särskilt utsatta kommuner och landsting får de med kraftig befolkningsminskning dela på drygt 300 miljoner kronor för vardera åren 2003 och 2004. Till detta tillkommer stimulanspengar för att öka samverkan mellan kommuner och mellan landsting på sammanlagt 250 miljoner kronor för dessa år.

I detta sammanhang vill jag också framhålla utjämningssystemets fördelar med att utjämna både skattekraften och de strukturella ej påverkbara kostnadsskillnaderna. Om detta system inte hade funnits hade den kommunala ekonomiska kartan sett mycket annorlunda ut. De regionala klyftorna mellan kommunerna hade varit mycket större än de är i dag.

Ofta framhåller Stockholms kommuner och landsting att utjämningen driver Stockholm mot ekonomisk kris. Grundorsaken till att inkomstutjämningen ökar ligger ju i att inkomstskillnaderna mellan invånarna i Stockholm och övriga landet ökar. Bästa sättet att minska volymen i inkomstutjämningssystemet är att minska klass- och inkomstklyftorna i hela landet.

Herr talman! I statsbudgeten får kommunsektorn 8 och nästan 7 miljarder under 2003 respektive 2004. Då frågar sig vän av ordning om det är gamla eller nya tillskott. Sysselsättningsstödet och 200-kronan förlängs, så de kan ju sägas vara tillskott som funnits redan tidigare. Förutom skolsatsningen som fortsätter ända till 2006 finns det nya tillskott. Det handlar om vårdsatsningen på 2 miljarder 2003 och ytterligare 1 miljard 2004. Allmänna förskolan erhåller 1,2 miljarder från 2003.

Sysselsättningsstödet förstärks 2003 med 300 miljoner kronor. Det är ett välbehövligt tillskott när kommunsektorn ska finansiera de extra kostnader som kommer när den tredje sjuklöneveckan införs. Finansiering finns åtminstone i år. Hur blir det 2004? Det får vi återkomma till när nästa budgetproposition för 2004 ska utformas.

Herr talman! Jag har tagit del av de båda kommunförbundens synpunkter och prognoser för den närmaste framtiden. Det är en mörk bild som de tecknar. Trots de nämnda skattehöjningarna under det här året bedömer de att underskottet 2003 kommer att hamna på sammanlagt 7 miljarder för sektorn. De gör också en försiktig kalkyl över ekonomin till 2006. Underskottet beräknas då uppgå till sammanlagt 18 miljarder som skulle motsvara ungefär 1:20 kr i genomsnittlig skattehöjning. Orsaken till skillnaden mot regeringens lägre prognostiserade underskott till 2006 är att förbunden räknar med en större kommunal konsumtionsökning för de kommande åren.

Orsakerna till underskottet är den höga kostnadsutvecklingen som bland annat är beroende av den demografiska utvecklingen, löneutvecklingen och den medicintekniska utvecklingen. Från förbundens sida hänvisas det ofta till att reformer som riksdagen beslutat om inte varit fullt finansierade, såsom maxtaxor, LSS, tandvårdsreformen och läkemedelsuppgörelsen. En annan ofta förekommande synpunkt är att statsbidragen är nominella och inte tar hänsyn till löne- och prisutvecklingen.

En reflexion som jag gör är att de inte räknat med det tillskott till kommunsektorn som förlängningen av sysselsättningsstödet och 200-kronan ger 2004. Även om de har en teknisk konstruktion som förbunden är kritiska till handlar det om 4,3 miljarder som ändå måste förbättra den sammantagna ekonomiska ställningen.

Herr talman! Vänsterpartiet gick till val på att stärka kommunsektorn under mandatperioden med minst 13 miljarder. Det är en högt prioriterad uppgift för Vänsterpartiet. I detta sammanhang vill jag påminna om konsekvenserna av ett eventuellt EMU-medlemskap.

Så länge vi har en självständig valuta och en självständig räntepolitik har vi viktiga verktyg för att möta en ekonomisk kris. Om vi går med i EMU försvinner de verktygen, något som kommunminister Lars-Erik Lövdén också erkänner i en artikel i senaste Kommun-Aktuellt. Om Sverige tar fulla klivet in i EMU försvinner ju den egna räntepolitiken som regleringsinstrument för konjunkturvingel, står det i artikeln. Därför har både han och finansministern gjort utspel om buffertfondssystem där kommunernas skatteinkomster ska utjämnas. Staten håller inne kommunalskattepengarna vid så kallade goda år och lämnar tillbaka dem vid dåliga år.

Är kommunernas och landstingens pris för EMU-medlemskap att det kommunala självstyret urholkas? Eftersom Socialdemokraterna förstod att de saknade majoritet för att höja överskottsmålet med ytterligare en halv procent kommer nu buffertfondssystemet i ny kommunal tappning.

Att dessa förslag diskuteras talar ju för att vi som är EMU-motståndare har rätt, det vill säga att EMU är ett ekonomiskt riskprojekt. Båda buffertsystemen innebär mindre pengar till välfärden i kommunerna och landstingen. Om vi tappar de främsta verktygen för att dämpa ekonomiska kriser har kommunerna all anledning att bli oroliga. Den välfärdsmodell som Sverige har byggt upp förutsätter full sysselsättning.

Den klarar inte av långa perioder med hög arbetslöshet. Om vi fortsätter att stå utanför EMU kan vi med en självständig ränta och valuta på ett mer verkningfullt sätt föra en offensiv politik för full sysselsättning i stället för att förvärra krisen ytterligare genom nedskärningar.

Om varken ränta eller växelkurs är anpassad efter den ekonomiska situationen i Sverige och om vi dessutom som EMU-medlemmar har ålagt oss hårdare budgetdisciplin, hur ska vi då svara på krisen? Redan i dag sticker de nordiska ländernas gemensamma sektor och arbetslöshetsförsäkringar i ögonen på centralbankens makthavare. Kraven på att Sverige ska reformeras och anpassas till de andra EMU-länderna har blivit allt hårdare. Ett ja till EMU i folkomröstningen innebär att de kraven blir norm för hur Sveriges ekonomiska politik ska bedrivas. Det är i grunden odemokratiskt att föra över dessa verktyg till oberoende bankdirektörer, och det går också på tvärs mot hela arbetarrörelsens grundtankar.

EMU-projektet är byggt efter teorin att det finns en naturlig arbetslöshet som det inte går att göra något åt. Vi motsätter oss den verklig-hetsbilden. Sverige har en lång historia av framgångsrik sysselsättningspolitik. Det är ett bevis på att det går att välja en annan väg än den så kallade enda vägen som centralbankens direktörer pekar ut.

Den fulla sysselsättningspolitiken är den bästa garantin för den kommunala välfärdens överlevnad. För att vara säkra på att vi kan föra en sådan politik krävs också ett tydligt nej till EMU i folkomröstningen den 14 september.

Anf. 64 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det var mycket dåtid och nutid i Siv Holmas anförande. Men det var mycket lite framtid. Hon hänvisade däremot till Kommunförbundet och Landstingsförbundet, numera hopslagna verksamheter, och de prognoser som där redovisades och som också visar det jag har försökt framhålla i dagens debatt. Framtiden ser än värre ut än den bekymmersamma situation som vi nu är i.

Jag tycker att Siv Holma och Vänsterpartiet är skyldiga kammaren och medborgarna en redovisning av vilka förändringar som de är beredda att delta i när det handlar om kommunernas situation, deras arbetsuppgifter, innehållet, finansieringsformerna, ledningsformerna och strukturerna. Vilka förändringar är de beredda att delta i? Att döma av Siv Holmas anförande är det inga.

Anf. 65 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Till skillnad från Moderaterna tycker jag att kommunsektorn fungerar bra, men inte så bra att man inte kan göra förändringar inom det system som finns. Vi är väldigt tydliga och klara med att vi inte kan acceptera de förändringar som Moderaterna vill ha. De vill öka privatiseringarna, ge mindre resurser till kommunsektorn och förespråkar gigantiska skattesänkningar för framför allt höginkomsttagarna. Det är inte de genomgripande reformer som behövs för att säkerställa den kommunala välfärden. Tvärtom kommer det att urholka den välfärd som finns.

De gigantiska skattesänkningar som förespråkas av Moderaterna ska betalas med sämre ersättningar i socialförsäkringssystemet, lägre a-

kasseersättningar och så vidare. Det innebär att kommunerna indirekt kommer att få högre kostnader.

Anf. 66 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Siv Holma konstaterar här att hon är nöjd med systemet. Det fungerar ganska bra. Vi behöver inte göra några förändringar. Samtidigt hänvisar hon till de rapporter från Kommun- och Landstingsförbundet som visar att framtiden blir än värre. Jag tycker att det är ett mycket märkligt resonemang. Det visar att Vänstern och Siv Holma inte tar detta på allvar därför att deras politik och deras politiska inställning de facto är kortsiktig. Enligt min mening måste politik vara långsiktig. De problem som vi ser i framtiden, och det i en inte alltför avlägsen framtid, måste vi börja hantera nu, i dag.

Sedan är det ju ingenting märkvärdigt med att vi har olika uppfattningar. Vi representerar olika partier, och det ska vi självklart fortsätta att göra. Jag kan lugna Siv Holma med att jag nog inte kommer att ansluta mig till den verklighetsbeskrivning som Vänstern gör, och jag förväntar mig kanske inte heller att hon är beredd att ansluta sig till min.

Det som jag ställer mig väldigt undrande inför är dock varför man från Vänsterns sida inte är beredd att ge de människor som vill utveckla verksamheter inom vård, skola och omsorg möjligheter utan tvärtom upplever detta som ett hot. Det upplevs som ett hot att människor som vill någonting med verksamheterna ska få starta alternativa driftsformer och kunna bli aktörer inom vård, skola och omsorg – till nytta för medborgarna, till nytta för samhället och till nytta för kommuner, stat och landsting.

Siv Holma upplever detta som ett hot. Det är ju detsamma som att säga att hotet utgörs av medborgarnas initiativkraft. Därmed har man i så fall också diskvalificerat sig själv.

Anf. 67 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att kommunsektorn som den är uppbyggd är en bra struktur, som dock säkert kan förbättras. Jag ser också sådana möjligheter. Till skillnad från Moderaterna tror jag dock att en väldigt viktig grundförutsättning är att ge kommunsektorn bra ekonomiska förutsättningar, det vill säga öka resurserna. Det vill inte Moderaterna.

Det handlar om att förändra till exempel arbetsgivarrollen. Det handlar om att satsa mer pengar så att lönerna i framför allt de kvinnodominerade verksamheterna kan höjas. Jag har inte sett några förslag från Moderaterna om att göra något sådant. Tvärtom säger de nej till det sysselsättningsstöd som i alla fall är en förstärkning av resurserna på 3 miljarder.

Jag tycker att det finns en inneboende kraft i den personal som arbetar i kommunen, och den ska vi ta till vara. Jag tycker inte att vi har varit tillräckligt duktiga på det. Lösningen på detta är dock inte att skapa privatiseringar i form av vårdbolag och så vidare, utan jag tror att man ska satsa mer pengar på och skapa bättre förutsättningar för att utveckla personalens inneboende kompetens och kreativitet. Det finns möjligheter att göra det.

Tyvärr har inte Moderaterna vad jag vet någonsin sett personalen som en viktig resurs att satsa på. Man tycker att det är viktigare att privatisera.

Anf. 68 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag delar Siv Holmas syn att det finns mycket kraft hos de kommunalanställda. Det gäller att använda den kraften rätt.

Vad gäller frågan om hur kommunerna fungerar delar jag däremot inte Siv Holmas synpunkt. I stället anser jag att den systematiska besparingspolitik som har förts i kommuner och landsting de senaste åren tenderar att mynna i en ren kapitalförstöring. Det är trots allt så att det man sparar på sist är vården, skolan och omsorgen, och då blir det de övriga verksamheterna som får stå tillbaka. Och det kan de givetvis göra under en övergångstid, men inte hur länge som helst. Nu börjar vi komma fram till den gräns där det börjar bli kapitalförstöring.

Siv Holma tog också upp landstinget i Skåne som ett dåligt exempel. Jag kan visa ett annat exempel, nämligen Landstinget Västmanland, där Siv Holma tillsammans med ett annat parti tog över makten. Detta är ett landsting där ekonomin var i balans, där man hade tagit bort samtliga lån och där man i dag räknar med att det kommer att bli miljardunderskott på mycket kort tid. Det finns alltså båda sidor här. Jag tror att man ska vara lite försiktig.

Anledningen till att begärde replik var dock egentligen buffertfonderna, Siv Holma. Ser du – jag fick nämligen inte detta klart för mig i ditt inlägg – införandet av buffertfonder i den kommunala verksamheten vara förenligt med det kommunala självstyret? Jag försökte att som huvudtema i mitt anförande hålla mig till det kommunala självstyret och de kommunala politikernas möjlighet att känna sig som ärbara förtroendemän och förtroendekvinnor.

Anf. 69 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Jag ska till att börja med rätta Jörgen Johansson: Jag har inte haft förmånen att leda Landstinget Västmanland. Jag antar att han menar mina partikamrater där.

Jag tycker ändå att jag i mitt anförande försökte ge en ganska nyanse-rad bild. Det fanns också en särskild anledning till att jag lyfte fram Stockholm och Skåne, nämligen att de hade de största underskotten. Jag är väl medveten om den kommunalekonomiska verklighet som kommun- och landstingspolitiker lever i. Det har varit mycket besparingar, och det är väldigt kämpigt för dem. Därför sade jag också i mitt anförande att det för Vänsterpartiet är en högt prioriterad fråga att satsa mer resurser till kommunerna.

När det gäller buffertfonderna var jag kanske otydlig. Naturligtvis utgår det från en kritik om att man urholkar det kommunala självstyret på detta sätt. Jag delar Jörgen Johanssons syn på det kommunala självstyret i den meningen, men jag är inte fundamentalist. Jag ser staten och kommunsektorn som två parter som ska hjälpas åt för att klara att ge alla medborgare, oavsett var de bor, en bra välfärd och en bra skola, vård och omsorg. Jag hoppas naturligtvis att Jörgen Johansson kan hjälpa till att driva frågan om ökade resurser till kommunsektorn.

Anf. 70 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Givetvis medverkar jag till detta. Centerpartiet har också i sin motion lagt fram förslag om en utredning som ska se över den

kommunala skattebasen för att verkligen ge kommunerna bättre möjligheter att klara de krav som ställs på dem.

Sedan blir jag något fundersam över Siv Holmas inlägg beträffande synen på de utredningar som Kommun- och Landstingsförbundet gör. Här går Kommun- och Landstingsförbundet ut och säger att man har en lönebildning som under överskådlig tid ligger på 7–7 ½ %, samtidigt som Edinnormen säger att om vi ska kunna bibehålla vår välfärd bör inte lönebildningen överstiga 3 ½ %. Givetvis måste man ta Kommun- och Landstingsförbundets signaler på allvar. Jag tycker att det är mycket bra skrifter som förbundet presterar i det här sammanhanget, och dem ska vi ta till oss som varningsklockor.

Sedan tycker jag att det är bra att vi har samma uppfattning vad gäller buffertfondssystemet och i alla fall till viss del vad gäller det kommunala självstyret.

Anf. 71 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! När det gäller lönebildningen och de procentsiffror som Jörgen Johansson tar upp tycker vi från Vänsterpartiet att det är hög tid att se till att kommunerna och landstingen har tillräckligt med resurser så att man kan höja de låga löner som finns i de kvinnodominerade verksamheterna inom framför allt omsorgen och vården. Det är dessa tecken jag talar om: Här måste staten och kommunsektorn samarbeta när det gäller resursförstärkningen.

Att se över breddade skattebaser och sådant kan ju vara intressant att göra. Jag tycker dock att det finns problem i sammanhanget, till exempel att den kommunala skattesatsen är proportionell. Det finns en fördelningspolitiskt negativ konsekvens i detta, det vill säga att det är mer kännbart för dem som har de låga inkomsterna än för dem som har de höga.

Det som inte Centerpartiet men däremot Kristdemokraterna tar upp är lokala fastighetsavgifter. När vi har tittat på dem har vi sett att de ger väldigt negativa fördelningspolitiska effekter. Därför är det inte så enkelt att ha en breddad skattebas. Man får noga undersöka konsekvenserna utifrån en fördelningspolitisk aspekt.

Anf. 72 LENA EK (c):

Herr talman! Ärade ledamöter och åhörare! Jag tänkte ägna min tid åt ett delvis annat område än som berörts hittills i debatten. Vi ska för ett ögonblick lämna kommunernas dåliga ekonomi, regeringens dåliga uppföljning av finansieringsprincipen och Kommunförbundets nära desperation över det förhållandet och i stället försöka titta på lite större frågor som handlar om kommunernas och regionernas konstitutionella plats i det svenska systemet och även deras roll i EU-systemet.

Centerpartiet har lagt fram ett motionsyrkande som handlar om sammanhållningspolitiken. Sammanhållningspolitiken inom EU handlar om att hålla samman rika och fattiga regioner, regioner i centrum och regioner i periferin. På detta lägger EU oerhört mycket pengar, och politikens verktyg är de beslut som fattas i de olika strukturfonderna som fördelar pengar till olika utvecklingsprojekt runtom i hela Europa.

I Sverige är det många kommuner som har förstått att använda det här systemet och gjort det på ett bra sätt. Man har lagt mycket tid och kraft

på att skapa partnerskap i Sverige för utvecklings- och tillväxtprojekt, men också funnit en plattform för att skapa europeiska partnerskap, att hitta samarbetspartner inom EU och i ansökarländerna som man kan samarbeta med när det gäller småföretagsutveckling, minskande av ungdomsarbetslöshet, miljöfrågor, utbildningsutbyte och annat som är viktigt ur tillväxtskympunkt, ur social synpunkt och ur sammanbindande synpunkt.

Vi står nu inför en diskussion i EU när man just ska hantera frågan om de olika strukturfonderna, deras arbetsmetoder och resultatet av detta. Samtidigt pågår i Sverige den oerhört viktiga Maktutredningen om kommunernas roll i sammanhanget. Då tycker vi från Centerpartiet att det skulle vara viktigt att ha en debatt i den svenska riksdagen runt dessa frågor. Därför har vi lagt fram det här motionsyrkandet.

Jag måste säga att jag blir både ilsken och ledsen när jag ser majoritetens ställningstagande i finansutskottet, där man helt enkelt bara bestämmer sig för att de här frågorna diskuterar vi inte. Man konstaterar på s. 29 i betänkandet "att det pågår ett omfattande arbete med att utforma EG:s" – där har man till och med skrivit fel i betänkandet, ska vara EU:s – "sammanhållningspolitik inför nästa programperiod". Sedan säger man: "Riksdagens tidigare tillkännagivanden pekar också i stor utsträckning i samma riktning som motionen. Finansutskottet anser inte att det finns någon anledning för riksdagen att göra ytterligare tillkännagivanden i denna fråga."

Nehej, ska vi vänta sex eller åtta år tills denna fråga kommer upp igen? Jag tycker faktiskt att det här svaret är oerhört anmärkningsvärt. Man bemödar sig inte om att tala om vad som görs. Man bemödar sig inte om att fundera över kommunernas situation. Man bemödar sig inte om att diskutera det som faktiskt är EU:s kärna, nämligen samarbete mellan regioner, företag och människor för att skapa ekonomisk utveckling, säkerhetspolitisk stabilitet och social utveckling för medborgarna i Europa. Man finner ingen anledning att göra ytterligare tillkännagivanden i denna fråga.

Då skulle jag vilja säga så här: Jag hoppas att riksdagens ledamöter framöver inser vidden av den europeiska politiska plattformen och vikten av att vi i denna kammare faktiskt diskuterar de här frågorna, även om begäran kommer som ett litet yrkande från ett parti som inte är störst i kammaren, därför att frågorna är så viktiga. Vi har massor av företag och medborgare runtom i Sverige som har ägnat många timmar och mycket kraft åt att just skapa detta samarbete. Jag, som jobbade för ett ja i kampanjen då Sverige skulle välja om man skulle gå med som medlem i EU eller inte, är oerhört glad över denna gräsrotsaktivitet. Samtidigt får man säga att det är rätt patetiskt att finansutskottets majoritet inte kan bemöda sig att göra några vettiga skrivningar på detta område.

En kritisk och konstruktiv översyn av EU:s strukturfonder visar att mycket fungerar bra, allt fungerar inte jättebra och något fungerar urdåligt. En del av detta ligger som EU:s ansvar, en del ligger faktiskt på den svenska nivån.

Mycket av det som inte fungerar bra handlar om det demokratiska inflytandet. I andra medlemsstater beslutar man själv i regionerna över projekten, över pengarnas fördelning och inriktningen. Staterna har nämligen redan förhandlat programdokument för det som ska ske. I Sverige

måste vi ha en byråkratisk överbyggnad som går över länsstyrelser, upp i departement och ned igen innan beslut kan fattas. Jag tycker att den byråkratiska omgången borde avskaffas.

Vi väljer också att inte alltid medfinansiera projekten, trots att de på det stora taget visar rätt bra resultat när det gäller sysselsättning, kontakter och tillväxtskapande åtgärder.

Jag tycker, och det är den andra punkten, att Sverige borde anstränga sig för att till fullo medfinansiera sådana här projekt. Vi hämtar inte tillbaka från EU-nivån så mycket pengar som vi skulle kunna göra, herr talman. Det tycker jag är ett slöseri, både med kompetens och faktiskt statsfinansiellt.

De lokala och regionala nivåerna söker i dag också sin plats i det konstitutionella systemet, både i Sverige och i Europa. Det är viktigt att vi för den diskussionen i den här kammaren innan alla beslut är fattade inom EU-systemet – som vanligt, höll jag på att säga – och den svenska nivån upptäcker att det bara ska bli en information om regeringens förhållningsposition när hela ärendet är slutbehandlat efter fyra års bearbetning inom EU.

Sammanhållningspolitiken är oerhört viktig för den lokala, kommunala och regionala nivån. Den förtjänar en hederlig behandling i den svenska riksdagen. Jag hoppas att så ska bli fallet under nästa riksdagsår, för vi avser att återkomma med en tydlig motion på detta område.

Herr talman! Jag står självfallet bakom alla yrkanden från mitt parti. Men jag vill för tids vinnande yrka bifall bara till reservation 16 under punkt 10 angående sammanhållningspolitiken.

Anf. 73 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Lena Ek tar till uttryck som patetiskt. Finansutskottet har behandlat motionsyrkandet. I det ville Lena Ek och Centern ha ett tillkännagivande. Det finansutskottet konstaterade var att näringsutskottet gjorde ett tillkännagivande hösten 2001 angående vikten av regionalpolitiken och dess inriktning. Sedan vann en reservation kammarens bifall så det gjordes ytterligare ett tillkännagivande i precis samma fråga. Och nu ville Lena Ek ha ett tredje tillkännagivande i samma fråga.

Finansutskottet tyckte att två tillkännagivanden räckte. Regeringen hade säkert uppfattat synpunkterna redan vid det första tillkännagivandet, men man fick en påminnelse och sedan har regeringen uppfattat vad som är sagt. Vi tyckte att det var väl omhändertaget.

Sedan skulle jag vilja säga att det pågår diskussioner om sammanhållningspolitiken. Det har varit information i näringsutskottet. Den 9 maj fick EU-nämnden information av statsrådet Ulrica Messing som skulle till ett ministermöte om regionalpolitik den 16 maj. Det var i och för sig ett informellt ministermöte, och då behöver inte ministrarna komma till EU-nämnden. Men just den här frågan ansåg statsrådet Ulrica Messing vara så viktig att hon bad att få komma extra till EU-nämnden.

Jag tycker att Lena Ek ska läsa protokollet från EU-nämndens sammanträde den 9 maj. Då kommer hon att få information och god inblick när det gäller i vilken riktning regeringen arbetar och se att det också fanns en stor samstämmighet i EU-nämnden vid detta tillfälle.

Anf. 74 LENA EK (c):

Herr talman! Jag tycker att Sonia Karlssons svar är oerhört intressant.

Konstitutionsutskottet har vid upprepade tillfällen behandlat frågan varför regeringen inte gör något när riksdagen har kommit med tillkännagivanden. Här har vi ytterligare ett sådant exempel. Det första kom på hösten 2001. Nu skriver vi våren, nästan sommaren, 2003. Vad allt har inte hänt i Europaparlamentet under denna tid? Vad allt har inte hänt i den här diskussionen, för dem som just följer frågan?

Det har utvecklats oerhört, och synen på den regionala kommitténs roll har ändrats från noll till hundra, och nu har den landat någonstans i mitten. Det har inte diskuterats och kommer tydligen inte heller att diskuteras.

Den 9 maj kom statsrådet Ulrica Messing till näringsutskottet för att informera – inte för att diskutera, debattera, inhämta åsikter, fatta beslut i kammaren. Det var för att *informera* inför ett möte som ägde rum den 16 maj. Sonia Karlsson tycker att ärendet i och med detta är väl omhändertaget.

Om man talar med de ganska talrika kommunala företrädarna från Sonia Karlssons parti och mitt parti märker man att de är nästan desperata över detta ärende. Varför händer ingenting? Varför får man inget stöd? Varför diskuteras inte detta? Hur ska vi hantera detta? Nu vänder de sig från det svenska parlamentet mot EU-parlamentet. Det är i och för sig delvis en naturlig utveckling, men jag tycker att det är synd om det ska ske av den här anledningen.

Tillkännagivande åtgärdas inte, information kommer först ett par dagar innan viktiga möten, och det finns en nonchalans och en ovilja att diskutera dessa frågor på djupet. Det är synd, och det var anledningen till att jag använde ordet ”patetisk”.

Anf. 75 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Ibland är det lite svårt att stå ut med Lena Eks alltför generaliserande beskrivningar. Det måste jag säga. Jag tycker att Lena Ek skulle vara mer samlad.

Den här frågan diskuteras. Den kommer att diskuteras på många olika ställen.

Jag har här en mycket intressant rapport från Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet, som just diskuterar sammanhållningspolitiken. I den rapporten kan man finna att de tycker att det ligger väl i linje också med det som vi diskuterar på nationell nivå.

Ulrica Messing kom till EU-nämnden för att det här är en viktig fråga. Inför informella möten behöver det egentligen inte ske något samråd i EU-nämnden eftersom det inte ska fattas några beslut. Man har tidigare varit i näringsutskottet och diskuterat frågan. Den har diskuterats i kommuner och landsting och bland många företrädare, och det här ska gälla från 2007. Vi kommer att ha god tid att få fram ett bra förslag från Sverige som kommer att kunna påverka hur sammanhållningspolitiken inom EU ska se ut.

Anf. 76 LENA EK (c):

Herr talman! Vad som är ”god tid” är en definitionsfråga. Fram till 2007, då saker och ting ska vara satta i sjön, är det möjligen god tid. Men

besluten om detta fattas ju i parlamentet i november. Då sätts de institutionella ramarna för EU:s olika organ. Då avgörs hur den regionala kommittén ska samarbeta och hur strukturfonderna ska fungera i fortsättningen.

Strukturfonderna har inneburit ett viktigt andningshål för svenska kommuner i en besvärlig situation och en viktig finansieringsmöjlighet för att få fria pengar till tillväxtprojekt, för att skapa nya arbetstillfällen, för att öka det sociala utbytet mellan Europas folk och så vidare.

God tid är det absolut inte – inte för att vi efter motionstiden i höst ska kunna få en diskussion om detta i kammaren som handlar om innehållet och inte om vilken minister som är hygglig nog att informera delar av riksdagen. Ulrica Messing är bra på sådant, men icke desto mindre ska det väl finnas en faktisk behandling i kammaren?

God tid i det här sammanhanget finns inte. Motionstiden går två veckor in i september. Beslutet ska fattas i november. Alla andra stater har sina positioner och åsikter klara sedan tidigt i våras. Det har inte vi. Det är precis som vanligt, och det är faktiskt väldigt synd.

Det är synd att finansutskottets majoritet valde att inte diskutera den här frågan för att ge någon som helst ledning åt de förhandlare som nu från riksdagens sida ska hantera frågan i sommar och i början av hösten. Något nyare material än från 2001 finns inte i denna fråga, som handlar om de institutionella rollerna för strukturfonderna och för den regionala kommittén. Det ansvaret faller tungt.

Anf. 77 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Den reservation jag yrkar bifall till gäller alltså punkt 17. Jag sade reservation 17 i mitt anförande, men det ska vara reservation 23 under punkt 17.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

10 § Tilläggsbudget 1 för budgetåret 2003

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2002/03:FiU21

Tilläggsbudget 1 för budgetåret 2003 (prop. 2002/03:100 delvis och förs. 2002/03:RR13).

Anf. 78 CARIN LUNDBERG (s):

Fru talman! I detta betänkande behandlar finansutskottet regeringens förslag till tilläggsbudget. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag. Ett undantag finns dock. Det gäller bostadsbidragen där utskottet anser att anslaget ska vara oförändrat för 2003. Utskottets majoritet tillstyrker förslaget om att bostadsbidraget får utbetalas enligt de gamla reglerna för juli och augusti 2003. Här har Kristdemokraterna och Centern en annan uppfattning.

Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om bland annat nya och ändrade bemyndiganden att ingå ekonomiska förpliktelser.

Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om att åtgärder ska vidtas för att underlätta finansiella omstruktureringar inom den statliga bostadsskaffningen. Utskottet anser att riksdagens inflytande över åtgärderna bör tydliggöras. Utskottet redovisar också hur förslagen ska kunna inordnas i riksdagens rambeslutsmodell för hantering av budgetpropositionen. Här har m, fp och c samt kd en annan uppfattning, som de säkert kommer att delge kammaren i den kommande debatten.

Regeringen har föreslagit ett villkorat kapitaltillskott till Teracom AB, som ska finansieras genom ett lån i Riksgäldskontoret. I en gemensam reservation framför m, fp, kd och c sina ståndpunkter. Utskottet ställer sig också bakom förslaget om ett vidgat uppdrag för Vasallen AB.

Den fråga som kanske diskuterats mest av regeringens förslag är neddragningar i sjukförsäkringen. Utskottet ställer sig bakom förslagen om ändring av SGI:n, det vill säga en sänkning av kompensationsnivån, för att minska de höga sjukpenningkostnaderna.

Finansutskottet anser att det bör gälla så enhetliga regler som möjligt för arbetslösa som är sjukskrivna. Socialförsäkringsutskottets förslag till högsta ersättningsbelopp skapar en rättssäkrare bestämmelse som är administrativt enklare att tillämpa och som omfattar alla arbetslösa. Därmed bifaller utskottet delvis regeringens förslag och avstyrker motioner från fp och c.

För att begränsa utgiftsökningarna i sjukförsäkringen anser utskottet, liksom socialförsäkringsutskottet och regeringen, att det är nödvändigt att förlänga sjuklöneperioden. Utskottet anser också att det är nödvändigt med ett obligatoriskt högkostnadsskydd för mindre arbetsgivare. Också här har Centern och Folkpartiet en annan uppfattning.

Till sist, fru talman, vill jag peka på utskottets avstyrkande av motioner och Riksdagens revisorers förslag om ett gemensamt kommunikationssystem för trygghet och säkerhet. Eftersom beredning pågår inom Regeringskansliet avstyrker utskottet förslaget. Folkpartiet reserverar sig mot detta.

Med detta har jag, fru talman, pekat på de punkter som vi haft särskilda diskussioner om när det gäller tilläggsbudgeten.

Anf. 79 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Detta betänkande är ett tydligt bevis på hur regeringen missar sina mål, sviker sina löften och håller på att förlora greppet om statsfinanserna. För att klara statens utgiftstak under innevarande år ägnar sig regeringen åter åt ett omfattande budgettricksande och vidtar rena panikåtgärder, till exempel införandet av den tredje sjuklöneveckan, utan att bry sig om vilka förödande konsekvenser förslagen medför för enskilda och för företagare.

Mer eller mindre i panik föreslår regeringen i tilläggsbudgeten besparingar av skälet att utgiftstaken kommer att överskridas. Det här är anmärkningsvärt i sig men framstår som än mer anmärkningsvärt mot bakgrund av att när taket fastställdes ingick det en budgeteringsmarginal på 20 miljarder kronor.

Att kostnaderna för sjukskrivningar och förtidspensioneringar skulle stiga till dagens nivåer om inga åtgärder vidtogs var väl känt när utgift-

staken bestämdes. Det har inte blivit lättare att hålla utgifterna under taket när regeringen har låtit andra utgifter stiga för att köpa ihop sig till sin riksdagsmajoritet.

Än värre är att den övervägande delen av utgiftsökningarna har använts till annat än att förbättra den ekonomiska strukturen och öka tillväxten. Därtill har regeringen dålig kontroll över utgiftsutvecklingen i ett kortare och ett medellångt perspektiv. Som exempel kan påpekas att regeringens egen prognos visar på en obalans på 3 ½ miljarder kronor inom utgiftsområde 13, Arbetsmarknad, under innevarande år. Detta sker i ett läge då arbetslösheten ökar vecka för vecka, månad för månad.

Vad gäller arbetsskadeförsäkringen har regeringen redan i budgetpropositionen anført att de ändrade bevisreglerna kommer att medföra kraftigt ökade utgifter. Trots detta föreslås inga åtgärder för att dämpa denna befarade kostnadsökning.

Tilläggsbudgeten för 2003 är därför ett dokument som utgör kvittensen på regeringens senfärdighet, försumlighet och lättsinne.

I sedvanlig ordning tvingas vi konstatera att regeringen kringgår budgetlagen och ägnar sig åt ett omfattande budgettricksande. Den här gången tar man om möjligt ut svängarna än mer än tidigare år. Som exempel kan nämnas förslaget om att inrätta ett särskilt konto hos Riksgäldskontoret för att vid sidan av statsbudgeten först inkräva extra vinstutbetalningar från de vinstgivande statliga företagen för att sedan täcka förluster i de bolag som går med underskott och som närmar sig konkurs. Åtgärden står i uppenbar strid med budgetlagen, och det kan till och med vara så att den strider mot grundlagen. Vi har från borgerligt håll flera gånger i finansutskottet begärt att det ska utredas huruvida förslaget är förenligt med konstitutionen eller inte. Men detta har utskottsmajoriteten förvägrat oss, vilket jag tycker är mycket allvarligt.

Ett annat sätt att kringgå budgetlagen är att kreditera kommuners och företags skattekonton, bland annat för olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder, i stället för att redovisa dessa stöd som utgifter i statsbudgeten.

Sammantaget uppgår budgettricksandet för 2003 till 8 miljarder kronor och nästan lika mycket för nästa år.

Genom att acceptera detta tricksande undergräver Socialdemokraterna och deras stödpartier förtroendet för budgetprocessen.

Utskottet föreslår som sagt att de statligt ägda bolagen ska ge en extra utdelning om 3 miljarder kronor som tillförs ett särskilt konto på Riksgäldskontoret. Detta konto ska kunna användas för insatser i statligt hel- och delägda aktiebolag.

Vi motsätter oss detta förslag av flera skäl.

För det första, som nämnts, är det konstitutionellt tveksamt, strider mot budgetlagen och är demokratiskt tvivelaktigt. Regeringen menar att den nuvarande ordningen, det vill säga att riksdagen inom ramen för den ordinarie budgetprocessen beslutar om i vilken utsträckning skattebetalarnas pengar ska användas för kapitaltillskott i statligt hel- och delägda aktiebolag, "begränsar ägarens handlingsmöjligheter på ett olämpligt sätt". Det är inte sant.

Ägarens, det vill säga medborgarnas, företrädare, det vill säga riksdagen, har fullständig handlingsfrihet. Däremot begränsas regeringens handlingsfrihet, vilket är avsikten med den gällande ordningen. Vi anser att det ur demokratisk synvinkel är angeläget att denna ordning består.

För det andra riskerar förslaget att skada de företag som ska tvingas till en extra utdelning av kapital. Det framgår inte på vilken grund regeringens eller utskottsmajoritetens uppskattning, att en engångsutdelning om 3 miljarder kronor kan genomföras, vilar. Beloppet verkar godtyckligt valt, inte av omsorg om de företag som dräneras på kapital utan för att räcka till behoven i förlustbolagen.

För det tredje kan den ordning som föreslås leda till att konkurrensen snedvrids på de marknader där statligt ägda företag verkar i konkurrens med privata företag.

Utskottsmajoritetens jämförelse med en privat företagsägare, där staten ses som ett moderbolag i en koncern, är irrelevant, dels av det uppenbara skälet att regeringen inte är en privat företagsägare, dels därför att flertalet statliga företag är mycket speciella genom lagreglerade monopol.

Att använda avkastningen från sådana företag för att ge kapitaltillskott till företag som är konkurrensutsatta kan i praktiken innebära att en smygbeskattning av monopolföretagen används för att subventionera de konkurrensutsatta företagen.

Av detta skäl är det oklart om regeringens förslag står i överensstämmelse med EU:s regelverk. Regeringen hävdar att så är fallet, men återigen saknas en redovisning av grunden för denna bedömning. Förslaget om förändrad kapitalstruktur i statliga bolag bör därför inte genomföras.

Förslaget att införa en tredje sjuklönevecka som arbetsgivarna får ta det fulla ekonomiska ansvaret för kan inte kritiseras hårt nog. Det är ett av regeringens panikförslag.

Förslaget slår hårt mot företagandet och försämrar näringslivsklimatet och skapar därmed sämre tillväxtförutsättningar. Förslaget slår hårt mot många som redan i dag har svårt att göra sig gällande på arbetsmarknaden.

Vill verkligen Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ha ett samhälle, ett Sverige, där arbetssökande tvingas redovisa sin sjukskrivningshistoria när de söker jobb? Är det detta samhälle som ni vill ha?

Förslaget slår också hårt mot kommuner och landsting som är de arbetsgivare som har den högsta sjukfrånvaron.

Regeringen och dess stödpartier visar med detta förslag tydligt sin ovilja att skapa ett bra företagarklimat och därmed en god grund för den ekonomiska tillväxt som garanterar välfärd och välstånd.

Vi kommer från moderat håll att återkomma i den här debatten och utveckla vår kritik mot detta förslag.

Fru talman! Vi moderater står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Jag vill också framhålla att vi inte har deltagit i de beslut som rör anslagsförändringar i tilläggsbudgeten eftersom de är ett resultat av den budget som regeringen och dess stödpartier antog i höstas.

Hade vårt förslag till statsbudget antagits hade vi inte haft de problem som vi nu har. Budgetlagen sätter dessutom upp gränser för våra möjligheter att utforma ett eget förslag till tilläggsbudget.

Regeringen och dess stödpartier får nu fullt ut ta ansvar för den havererade budgetpolitiken och dess konsekvenser.

Anf. 80 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Den här tilläggsbudgeten, justeringen, av innevarande års budget har ute bland allmänheten och i massmedierna varit huvudintresset i den ekonomiska vårpropositionen. Det beror på att det som vårpropositionen borde innehålla, nämligen riktlinjer för den ekonomiska politiken, saknas eller är väldigt kortsiktigt och luddigt. Det är den ena orsaken. Den andra orsaken är att det är en väldigt omfattande tilläggsbudget. Man gör om budgeten på väldigt många olika punkter. Det beror på att verkligheten nu obönhörligen har kommit i kapp regeringen och dess stödpartier. Det här är helt enkelt efterbörden av löfteskarusellen och de brutna vallöften.

Förklaringen är rätt ofta att vi har fått en väldigt försämrad ekonomisk utveckling. Det är visserligen sant att vi under vintern och våren sett en väldigt stor oro i den internationella ekonomin beroende på Irak-konflikten, vad som skulle hända med den och den upplösning som sedan blev.

Men det här är inte orsaken till regeringens budgetproblem. Som påpekats förut är Saddam Hussein inte ansvarig för de galopperande sjukskrivningarna. Redan i augusti, före valet, sade Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket och till och med regeringens egna tjänstemän på Finansdepartementet att budgettaket för år 2003 inte skulle hållas, utan det skulle handla om överskridanden på 10–20 miljarder – man visste inte riktigt hur mycket. Det var i alla fall i nämnda omfattning, beroende på vilka åtgärder regeringen tog till.

Bosse Ringholm sade så här: ”Utgiftstaket ska klaras med tekniska justeringar. Det blir inga besparingar i budgeten och inga inställda vallöften.” Det var den 31 augusti.

Samme Bosse Ringholm sade dagen därpå: ”Vi gör naturligtvis en bedömning, som inte KI kan göra, vilka insatser som behöver göras för att få ner utgifterna för långtidssjukskrivningarna exempelvis.”

Vi har aldrig tvivlat på att utgiftstaket som sådant ska hållas, och det har jag år in och år ut upprepat i denna talarstol. Vad vi efterlyser är besked om *hur* det ska gå till, gärna besked i förväg. Vidare efterlyses vettiga åtgärder för att klara utgiftstaken – inte sådana här dåliga, kortsiktiga och hattiga åtgärder.

För er här som tillhör majoriteten är det bara att slå upp och läsa i era egna dokument. Där finns ju er egen bedömning av hur dumt det är att panikbromsa, skjuta lite framför sig, ta några räkningar och lägga i högen för nästa månad etcetera. Sådant sparar man inga pengar på.

Vi vet alla att en massa vallöften har brutits. Det gäller då inte bara sådant som man lovade att införa men inte haft råd med – det är ju det lilla – utan också det stora, alltså alla brutna vallöften som består i att man lovade att *inte* göra ditten och datten. Ändå gör man det. Man lovade att man inte skulle förlänga sjuklöneperioden. Man lovade att man inte skulle höja dagistaxor. Indignerat ställde man oss mot väggen. Hur skulle det bli med maxtaxan om vi fick regera? Ja, den ligger fast, sade vi. Men vad hände med maxtaxan när Socialdemokraterna fick regera? Jo, maxtaxan blev höjd.

Det är ekonomiskt rätt att hålla i plånboken men moraliskt fel att så flagrant ljuga väljarna rakt upp i ögonen. Ingenting nytt har ju inträffat. Det som hela tilläggsbudgeten handlar om är att försöka komma till rätta

med den valfeber som drabbade regeringen och dess stödpartier, framför allt Vänsterpartiet, före valet.

De vallöften som jag nu har talat om plus sjuklöneperioden och allt sådant är inte det värsta. Det värsta är att man bryter det löfte som Socialdemokraterna hade som sitt första och viktigaste vallöfte och som både Bosse Ringholm och Göran Persson i denna kammare har hävdad som skäl till att man gör de andra sakerna.

Vallöfte nr 1 är följande: "Socialdemokratin kommer aldrig att medverka till att Sveriges ekonomi undermineras. Därför måste reformer vara finansierade."

I remissdebatten i samband med tilläggsbudgeten sade Bosse Ringholm så här – lyssna nu noga ni som representerar majoriteten:

"Detta är det alldeles övergripande socialdemokratiska vallöftet – –. Vi kommer att genomföra alla våra vallöften under den här mandatperioden – men finansierade, och i den tid och den ordning då det finns finansiering.

I höstas, i budgetpropositionen, gjorde Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet bedömningen att det skulle finnas utrymme för reformer för 20 miljarder kronor det här året. 19 av de 20 miljarder kronorna genomför vi nu."

Jag hoppas att ni hört vad Bosse Ringholm sade – 19 av de 20 miljarderna. Facit är att ni redan i höstas lånade till 13 miljarder för år 2003. 22 miljarder beräknade ni för år 2004. Marginalen var en halv promille. En halv promille är mycket när man kör bil men det är inte mycket när man gör en budget.

På första sidan i finansplanen står det apropå att det inte blivit så farligt här i Sverige: "Så är det därför att Sverige såg till att i god tid skaffa säkerhetsmarginaler. Det var för att slippa göra stora besparingar under framtida lågkonjunkturer."

Man kan skylla på lågkonjunkturen men vi vet alla att utgiftsöverskridandet inte beror på lågkonjunkturen utan att det beror på en oförmåga att hålla i de här systemen.

Sanningen är också att ni inte har de marginaler som ni berömmar er av att ha. Därför måste ni nu, mitt i året, göra stora besparingar.

Just nu har vi minus 21 miljarder i budgetsaldo. Alla de 19 av de 20 miljarderna – vallöfte nr 1 – har ni lånat till, plus ytterligare 2 miljarder. För år 2004 beräknar ni att låna 27 miljarder.

Prognosen för överskridandet – för en och en halv månad sedan – var att ni skulle överskrida med 11 miljarder. Då sparar ni och övervältrar kostnaderna på andra. Springnota brukar det kallas för. Ni sparar ungefär 4 miljarder och skjuter upp 2 och lägger i högen "betala senare". Sedan räknar ni ned prognosen med 2 miljarder och gör en teknisk omräkning – det var ju bara tekniska omräkningar som det skulle bli fråga om. Ni gör en teknisk omräkning med 2 ½ miljarder och avrundar med ½ miljard och får då ihop 11 miljarder. Jag ser att Lars Bäckström nickar – att det är helt korrekt.

Man kan alltså säga att ni i själva verket har sparat ungefär 3 miljarder. Resten är olika typer av springnotor, sådant som är att lägga i högen för nästa månad, tekniska omräkningar och avrundningar.

Det är ganska fantastiskt att inte förrän den 5 maj erkänner Göran Persson i denna kammare att något löfte över huvud taget har brutits.

Efter att ha försökt att skylla på Bosse Ringholm medger han till slut att det var överilat av regeringen att lova höjda tak. Om vi socialdemokrater får svenska folkets förtroende avser vi att höja taken den 1 juli 2003, sade Bosse Ringholm. Göran Persson försökte skylla det på Bosse Ringholm personligen men erkände sedan att där hade regeringen handlat lite överilat.

Det är nästan så man tar sig för pannan. När man lånar så till den milda grad och bryter löften på löpande band är det bara detta lilla enkla löfte som man inför denna riksdag och hela svenska folket kan erkänna att man har brutit.

Fru talman! Folkpartiet hade ett annat förslag med lägre skatter och lägre utgifter, med många reformer för att komma till rätta med de stora problemen beträffande integrationsområdet, arbetsmarknaden, de skenande sjukskrivningarna och så vidare samt med en ordentlig marginal. Konjunkturer kommer ju och går, och man kan inte alltid så noga veta när det vänder. Systemfelen består dock. Därför hade vi många förslag om hur man kommer till rätta med systemfelen.

Den här majoriteten får ta ansvaret för att krafsa sina egna kastanjer ur den eld som vi alla, även ni, redan i god tid före valet såg brinna. Detta har vi utvecklat i ett särskilt yttrande med anledning av budgeten.

Nåväl, ett speciellt förslag ska jag ändå kommentera. Det handlar då om ett förslag i bästa Enronstil. Som Gunnar Axén här påpekade är 8 miljarder rena budgettricket – man bokför utgifter som minskade inkomster. Tre av dem är en räddningsaktion för statliga skandalbolag.

Det här är ett väldigt tydligt symtom på två av regeringens sjukor. Den ena är att man är en usel företagare. Den andra är att man är en usel kamrer som fuskar med bokföringen. Man tar 3 miljarder, oklart ur vilka företag, och skriver att det ska gå till att vidareutveckla välfungerande verksamheter. Det är Statens järnvägar, som enligt regeringens egen proposition nu lider av ineffektiv verksamhet, felaktig värdering och ingångna dåliga avtal. Därför måste man skicka en väldig massa pengar av dessa in i SJ för att rädda SJ från konkurs. Allt detta ska syfta till att göra det statliga ägandet tydligt och ge bättre förutsättningar. Man tar sig för pannan!

Det är fel i sak att ni ägnar er åt att driva företag. Egentligen är det helt fel i sak att ni får ägna er åt att göra statsbudgetar, för ni klarar uppenbarligen inte av någotdera.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 och vill särskilt påpeka att Folkpartiets representanter i finansutskottet inte har deltagit i beslutet om tilläggsbudgeten i övrigt.

Anf. 81 MATS ODELL (kd):

Fru talman! När vi nu debatterar tilläggsbudgeten vill jag först säga, liksom Karin Pilsäter och Gunnar Axén, att också vi kristdemokrater i höstas hade ett heltäckande komplett sammanhängande budgetalternativ för budgetåret 2003 med ett bättre företagsklimat, med ett antal bra reformer och med en bättre fördelningspolitik. Men detta alternativ avslogs av riksdagen i den första beslutsomgången om utgiftsområdesramar och skatteinkomster. I stället valde majoriteten att stödja den politik som nu på punkt efter punkt havererar och som har gjort det nödvändigt för Socialdemokraterna att lägga fram denna olycksaliga tilläggsbudget.

Nu tvingas också Socialdemokraterna till brandkårsuttryckningar på snart sagt vartenda utgiftsområde. Här sviks vallöften på löpande band. Här missas samtliga av de målsättningar för den ekonomiska politiken som regeringen har ställt upp. Nu skakar man på huvudet här. Då vill jag säga att om man inte budgettricksat hade enligt Riksrevisionsverket utgiftstaket sprängts med 5 miljarder kronor redan förra året. Annars är det enda mål som man nominellt når av de uppställda målen att klara utgiftstaket, men det är inte med rent spel som det görs.

Budgettricksandet når nya rekordnivåer, och här undrar man bara: När kommer ratinginstitutens dom över detta? Kan man fortsätta på det här viset ostraffat? När kommer detta att drabba upplåningskostnaderna, som vi ska diskutera senare i dag, för kungariket Sverige? Jag tror att ni är farligt nära en gräns för vad som kommer att tolereras i det här avseendet av omvärlden.

Vi kommer, fru talman, att i morgon diskutera vårpropositionen och närmare analysera de här fatala misslyckandena och presentera Kristdemokraternas och för övrigt övriga borgerliga oppositionspartiers alternativ till regeringens havererade ekonomiska politik.

Fru talman! Jag vill dock här i dag helt fokusera på det fullständigt desperata förslaget att förlänga arbetsgivarnas sjuklöneansvar till tre veckor, helt enkelt därför att det är det utan jämförelse mest desperata och mest destruktiva av alla förslag som förs fram i denna proposition, och det som ni förstås i knivskarp konkurrens med en hel del andra.

Här har alltså regeringen suttit med armarna i kors i denna fråga sedan 1997 när sjuktalen började öka med en kostnad på i genomsnitt 25 miljoner kronor per dygn. Nu vaknar man plötsligt upp och drämmer till med ett fullständigt förödande dråpslag mot såväl hårt kämpande företagare, stora som små, som de svagaste på arbetsmarknaden och en redan hårt pressad kommunsektor. Man riskerar faktiskt samtidigt att skapa kaos på arbetsmarknaden. Företagare protesterar över hela landet, senast i dag utanför Riksdagshuset.

Förslaget är för det första ett redan beprövat misslyckande. Socialdemokraterna föreslår alltså, trots en massiv kritik från både fack och arbetsgivare, att arbetsgivarnas sjuklöneansvar ska förlängas från 14 till 21 dagar. Men man har redan misslyckats en gång tidigare. Den 1 januari 1997 förlängde Socialdemokraterna sjuklöneperioden från 14 till 28 dagar, men man tvingades dra tillbaka det redan den 1 april, en lämplig dag, 1998. Socialdemokraterna konstaterade då i samband med den återställda sjuklöneperioden som ett motiv att enligt vad som anförts av Landsorganisationen i Sverige och Svenska Arbetsgivareföreningen förväntas en förkortad sjuklöneperiod underlätta nyanställningar i framför allt små företag. Så stod det i budgetpropositionen 1998. Varför skulle det som ni ansåg vara fel då och ändrade tillbaka till 14 dagar vara rätt nu?

För det andra spår det här förslaget på problemen i en redan hårt ansträngd kommunsektor. Den här utökade sjuklöneperioden kommer att kosta kommunsektorn ca 400 miljarder kronor om året. Om vi räknar om det i löneavtalstermer för Kommunals medlemmar motsvarar det ungefär en tredjedel av den löneökning som man begärde i den konflikt som nyligen har avslutats.

För det tredje riskerar förslaget att skapa kaos på arbetsmarknaden. När Socialdemokraterna återställde sin egen förlängning förra gången skrev man i budgetpropositionen 1998: I samband med att sjuklöneperioden förlängts från 14 till 28 dagar den 1 januari 1997 uppstod emellertid en tvist kring frågan om den högre avtalsenliga ersättning, som utbetalas under dag 15 till om med dag 28 i sjukperioden, skulle kunna utbetalas även fortsättningsvis. Både Skiljenämnden för arbetsmarknadsförsäkringar och Arbetsdomstolen fann att rätt till ersättning från avtalssjukförsäkring respektive kollektivavtal inte förelåg under den utsträckta sjuklöneperioden. Det innebär att den totala ersättningen till en anställd sänktes under den förlängda sjuklöneperioden. Med anledning av den situation som uppstått, skrev regeringen 1998, har regeringen övervägt olika åtgärder för att neutralisera effekterna på ersättningen av den förlängda sjuklöneperioden. Regeringen har stannat vid att föreslå en återgång till 14 dagar. Så skrev man alltså 1998.

Trots den då, för tillfället uppenbarligen, vunna insikten föreslår nu regeringen ännu en gång att sjuklöneperioden ska förlängas. Den enda förklaring som nu lämnas i den här delen är att regeringen är medveten om att förslaget att förlänga sjuklöneperioden till dag 21 innebär att denna ersättning kan påverkas av nu gällande kollektivavtal. Regeringen förutsätter dock att avtalen anpassas till den utökade sjuklöneperioden. Så stod det i vårpropositionen.

Fru talman! Resultaten har inte låtit vänta på sig. Arbetsgivarna hotar med att säga upp hela kollektivavtal om det socialdemokratiska sjuklöneförslaget inte tas tillbaka. Det går inte att bara säga upp sjuklönedelen i ett avtal, allt måste sägas upp. Det är alltså ett väldigt stort steg att säga upp ett helt kollektivavtal. Till detta kommer att tiden är knapp för arbetsgivare och fack att förhandla, eftersom förslaget är tänkt att träda i kraft den 1 juli. Lagrådet bedömer också att det inte alls är realistiskt att det här skulle kunna ske i tid.

Jag måste fråga Socialdemokraterna: Hur tänker ni hantera det kaos på arbetsmarknaden som ni nu medvetet riskerar att skapa genom förslaget om en förlängd sjuklöneperiod?

För det fjärde drabbar förslaget de svagaste på arbetsmarknaden. Genom en förlängning av sjuklöneperioden kommer svaga på arbetsmarknaden att få det ännu svårare att få ett jobb eller att byta jobb. När sjuklöneansvaret ökar kommer naturligtvis arbetsgivarna att i ännu högre grad försäkra sig om att anställa personer som mestadels är friska. Personer som tidigare har varit mycket sjukskrivna – äldre kvinnor och män, arbetshandikappade – kommer alltså att drabbas av Socialdemokraternas förslag. På vilket sätt anser Socialdemokraterna att de svagaste på arbetsmarknaden gagnas av förslaget om förlängd sjuklöneperiod?

För det femte får förslaget massiv kritik från Lagrådet. Man kritiserar det på ett antal punkter, till exempel konstruktionen av högkostnads-skyddet. Man tar upp att det först måste passera EG:s statsstödsregler och godkännas av kommissionen, och så vidare.

Vad gör ni socialdemokrater om förslaget till högkostnadsskydd för småföretag inte bara skjuts upp, som ni skriver i betänkandet, utan faktiskt omöjliggörs av EG-rätten? Hur ska småföretagen skyddas om ni tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet i dag tänker trumfa igenom detta olycksaliga förslag?

Fru talman! Förslaget att förlänga arbetsgivarnas sjuklöneansvar är desperat och ogenomtänkt. Det riskerar faktiskt också att ytterligare bromsa upp den svenska ekonomins redan svaga tillväxt, samtidigt som den direkt drabbar enskilda, företagare och kommunsektorn på ett fullständigt oacceptabelt sätt.

Jag tycker slutligen att det är symtomatiskt att finansutskottets majoritet avslag min och övriga borgerliga ledamöters begäran att åtminstone hålla en offentlig hearing, där vi tillsammans med de berörda skulle få analysera förslagets effekter i verkligheten. Det ville ni inte. Ni ville inte höra sanningen. Tyvärr, fru talman, kommer den att framgå av utvecklingen ute i verkligheten.

Förslaget måste och borde avslås. Jag yrkar bifall till reservation 4, för tids vinnande endast den, medan Kristdemokraterna självklart står bakom alla de reservationer vi har i betänkandet.

Anf. 82 LENA EK (c):

Fru talman, ärade ledamöter, ärade åhörare! Det är ganska precis ett år sedan som vi stod i den här talarstolen för att debattera en annan vårproposition, en annan tilläggsbudget. Alla oppositionspartier sade då att detta håller inte. Varningarna för sämre konjunktur hade redan börjat dugga tätt. Bilden av den internationella ekonomin var synnerligen svag. Utvecklingen i USA föll sakta nedåt, och dollarn hade börjat försvagas. Samtidigt fanns den utrikespolitiska osäkerheten.

Då gick regeringen, ministrar och majoriteten i finansutskottet samfällt in för att svartmåla vår syn på konjunkturen. Vi i oppositionen hade förslag men tyckte att det var ansvarsfullt att vi sköt reformer framåt. Folkpartiet drog under sommaren tillbaka en del av sina reformförslag. Så var bilden.

Samtidigt förlorade regeringen nerverna därför att det var valrörelse. Det viktigaste var inte omsorgen om svensk ekonomi och att hålla de löften som gavs förra gången vi behövde sanera och spara, nämligen: Den som är satt i skuld är icke fri. Det här ska vi inte upprepa. Vi ska se oss för. Vi ska vara varsamma, aktsamma och ansvarsfulla.

Detta var precis det vi försökte säga för ett år sedan. I stället för att spara 10 miljarder lade man på 18 miljarder. Karin Pilsäter har förtjänstfullt redogjort för lånesituationen i sitt anförande, och jag instämmer till fullo i den bilden.

Nu måste saker och ting göras i ordning som inte har gjorts i ordning förut. Det är det som utskottsbetänkande FiU21 handlar om, om tilläggsbudgeten och att rätta till det som icke tidigare gjordes rätt. Och det är som vanligt förstås: Det drabbar inte dem som har gott om pengar, dem som har kunnat tänka sig för innan och som har marginaler i sina företag och i sin familjeekonomi, utan det drabbar förstås helt andra grupper, igen. Det är det som känns så trist.

Vi hade faktiskt kunnat ha en majoritet för en försiktigare ekonomisk linje. Majoriteten bestående av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet hade kunnat tänka sig för bättre. Alla i oppositionen har också sagt: Ja, vi ska ta ansvar för den här sjunkande konjunkturen. Vi ville inte att den skulle drabba sjuka och att den skulle drabba företagande och därmed i förlängningen ge svåra ekonomiska problem framöver.

Vi har också påpekat att det viktigaste området, nämligen de ökande sjuktagen, har funnits med i behandlingen. De ökande sjuktagen var ingenting som kom vare sig i höstas, i somras eller i våras. 1997 började sjuktagen öka. Jag har varit med om minst tio debatter om denna fråga, trots att jag bara har varit fem år i riksdagen. Det enda som regeringen har lyckats åstadkomma hittills på det här området är en handlingsplan utan ett enda skarpt förslag, och nu står vi där vi står.

Fru talman! Vi i Centerpartiet har våra egna budgetalternativ, dels från förra året med förslag som innebar att vi hade kunnat undvika en del av de här sakerna, dels från det här året, där vi föreslår ett annat sätt att åtgärda problemen. Vi har faktiskt också gjort oss besväret, trots att det är regeringens fulla ansvar, att göra ett eget förslag till tilläggsbudget. Vi tyckte att det var så oerhört viktigt att visa att det även i detta sena skede fanns möjlighet att välja andra vägar när det gällde sjuktagen och den tredje veckan före arbetsgivarinträdet. Därför lade vi fram ett eget förslag till tilläggsbudget.

Jag vill därmed yrka bifall till reservation 8 under punkt 30. Där finns våra förslag samlade. Jag hänvisar också till vår motion.

I det här betänkandet finns det många områden som man kan fundera över. Jörgen Johansson ska också i sitt anförande ta upp något av dem.

Det första som jag tänkte säga något om är punkt 1, Omstrukturering av statliga företag. Där finns en fyllig reservation från oppositionen, bestående av Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet, och en särskild reservation från Kristdemokraterna.

I de fall det är motiverat med ett statligt ägande är det viktigt att detta sköts väl. När det finns regler om en korrekt konkurrens, om budgetlagen och om hur man hanterar sina utgifter, är det viktigt att regeringen faktiskt använder sitt goda omdöme och att statliga företag föregår med gott exempel. Så sker ju inte i det här fallet, vare sig när det gäller det sätt på vilket företagen har drivits eller det sätt på vilket man vill åtgärda problemet. Det kommer att ge ytterligare problem framöver. Det finns alternativa förslag. Men det är också så att den som har ansvaret för det statliga ägandet, det vill säga regeringen, faktiskt måste ägna sig åt det och veta vad den håller på med. Vi vill ha en statlig järnväg. Men det är inte försvarbart att man först får pengar som man gör av med och sedan begär mer pengar som man gör av med, trots att det finns gott om yttranden från olika revisionsinstanser som visar att man bryter mot olika regelsystem och att ägandet inte sköts så som det skulle göras.

Det finns två andra punkter som visar hur regeringen driver politik och som jag ska beröra väldigt kort. Det är det som handlar om Statens bostadsnämnd som ska hjälpa hårt utsatta kommuner att sanera fastighetsbestånd. Vi röstade nej till det förslaget och fick mycket kritik för det. Men nu har vi sett vad det går för. I till exempel Kristinehamn har man fått ett anbud från ett företag som vill utveckla fastighetsbeståndet, skapa ett turismboende som drar dit mera människor till kommunen och ger en ökad tillväxt. Ett sådant anbud går inte att anta, för reglerna för Statens bostadsnämnd och möjligheterna till stöd till kommunen ger mer pengar än en sund marknadsmässig lösning som gynnar kommunen i längden. Det går inte att driva politik på det viset. Det blir bakslag.

Det andra förslaget är kompetenskontot, där man taxerar ut pengar nu igen. Sedan lägger man det på ett konto på Riksgälden utan att kompetenskontoförslagen kommer fram.

Slutligen, fru talman, har vi det förödande förslag som handlar om hur regeringen ska åtgärda problemet med det ökande antalet sjuktimmar i Sverige. Det är oerhört bekymmersamt. Vi har företagens reaktioner, företagarnas organisationers reaktioner. Det är handikappade som ringer. Människor som finns i arbete i dag och som har funktionshinder hör av sig. Det är organisationer för funktionshindrade, forskare, kommunpolitiker och landstingspolitiker. Listan kan göras oändligt lång över dem som har ringt och sagt: Försök att hindra detta vanvettiga förslag! Det löser ingenting och det ger bara värre problem.

Fru talman! Vi från Centerpartiet har lagt fram ett alternativt förslag som vi ska debattera i morgon, när vi har det stora betänkandet runt de olika budgetalternativen. Det handlar om ett arbetsgivarinträde som baseras på hur många anställda man har och som har ett inbyggt småföretagarskydd som inte strider mot statsstödsreglerna eller EU:s konkurrensregler.

Jag noterar att det inte har begärts några som helst repliker i denna debatt ännu, och det förkortar onekligen handläggningstiden i kammaren, men ett enda besked borde vi kunna få: Vad gör ni om småföretagarskyddet, det enda någotsånär vettiga i detta idiotiska förslag, faller? Hur tänker ni hantera det då, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som stöder det här förslaget?

Det rimliga är att ni ger ett besked till dem som sitter på läktaren, till dem som läser protokollet och till dem som avlyssnar den här debatten. Vad gör ni i ett sådant fall? Jag tycker att det är synd, för Sveriges tillväxt borde kunna vara mycket högre, och det här är ett förslag som inte ökar den tillväxt som vi så väl behöver i svensk ekonomi.

Anf. 83 HANS HOFF (s):

Fru talman! I budgetpropositionen för 2003 bedömde regeringen att tillväxten för innevarande år skulle vara 2,5 %. Denna bedömning låg väl i linje med de bedömningar som gjordes av banker och institut vid denna tidpunkt. I vårpropositionen revideras nu denna bedömning ned till en tillväxt år 2003 på 1,4 %. Detta, samtidig som utgifterna riskerar att överstiga de av riksdagen fastställda utgiftstaken, gör att vi nu tvingas vidta åtgärder för att behålla greppet om landets finanser.

Några av de åtgärder som vidtas i tilläggsbudgeten är att takhöjningen i sjuk- och föräldraförsäkringarna senareläggs och att ersättning vid sjukdom vid arbetslöshet samordnas och begränsas. Ersättningsnivån sänks med 2,4 % i sjukförsäkringen. Sjuklöneperioden förlängs för samtliga arbetsgivare från 14 till 21 dagar. Ett högkostnadsskydd införs. Detta är några av de åtgärder som riksdagen ska ta ställning till.

Den socialdemokratiska regeringen, den socialdemokratiska riksdagsgruppen och samarbetspartierna i riksdagen kommer aldrig att tillåta att vi tappar greppet om landets finanser. Vi vet att om så sker är det alltid de människor som har minst marginaler och störst behov av ett generellt välfärdssamhälle som får dra det tyngsta lasset.

Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna har med hänvisning till budgetprocessen och det budgetalternativ som man tidigare lagt fram

i riksdagen, och som riksdagen avslagit, avstått från att lägga alternativa förslag till tilläggsbudget. Centerpartiet har dock presenterat en reservation med alternativa förslag till majoritetens betänkande. Jag tänker inte gå genom varje förslag i tilläggsbudgeten som utskottet kommer med utan kommer att uppehålla mig vid en del av de förslag som det finns reservationer om.

Fru talman! Staten äger helt eller delvis ett sextiototal bolag, som vid utgången av 2001 hade ett eget kapital på 176 miljarder kronor. Någon regelrätt marknadsvärdering är inte gjord, men marknadsvärdet uppskattas till ca 300 miljarder kronor. Regeringen har, för att kunna genomföra kapitalomstruktureringar inom den statliga företagssfären, föreslagit i tilläggsbudgeten att extra utdelningar på 3 miljarder kronor tillförs ett särskilt konto i Riksgäldskontoret. Det är för att man ska kunna göra insatser i av staten hel- eller delägda företag. Regeringens förslag var att riksdagens godkännande för en kapitalinsats skulle inhämtas men att regeringen i undantagsfall skulle kunna göra nödvändiga kapitalinsatser och i efterhand kunna inhämta riksdagens godkännande för detta.

Konstitutionsutskottet har behandlat frågan om en förbättrad kapitalstruktur och föreslår ett antal förändringar i regeringens förslag, förändringar som finansutskottet ställer sig bakom. I likhet med konstitutionsutskottet anser finansutskottet att det finns goda skäl att skapa en ordning som underlättar kapitalomstruktureringar i den statliga företagssfären. Staten bör kunna agera på samma sätt som ett moderbolag som ger koncernbidrag till vissa dotterbolag och finansierar detta med medel från andra dotterbolag.

Utskottet vill dock understryka vikten av att riksdagens inflytande garanteras på ett rimligt sätt och att riksdagen ges möjligheter att utöva finansmakten på ett korrekt sätt. Som konstitutionsutskottet förordar bör därför regeringens förslag ändras på ett par punkter.

Fru talman! Finansutskottets förslag till riksdagen innebär nu följande: Ett konto inrättas i Riksgäldskontoret dit extra utdelningar i de statliga bolagen förs. Riksdagen beslutar för ett år i taget om hur stort belopp som ska tillföras kontot. För 2003 tillförs kontot högst 3 miljarder kronor. Från kontot förs utgifter för kapitaltillskott eller utnyttjande av hembudsavtal i den statliga företagssfären. Riksdagen beslutar om utgifterna i varje enskilt fall. Lån till statliga bolag hanteras ej över kontot. Om behoven av kapitaltillskott överstiger de tillgängliga medlen på kontot får skillnaden tillskjutas genom att anslag anvisas över statsbudgeten. Underskott får ej uppkomma på kontot. Regeringen förutsätts vidare göra en tydlig presentation varje år i budgetpropositionen av hur kontot ska finansieras och utnyttjas.

Huvudprincipen bör vara att riksdagen i anslutning till rambeslutet på hösten fattar beslut om ramarna för verksamheten genom att ange hur stort belopp som beräknas tillföras kontot för nästa budgetår. Därefter fattar riksdagen beslut i varje enskilt fall i budgetprocessens andra steg, eller senare på tilläggsbudget under det löpande budgetåret, om tillskotten till de statliga bolagen. Det finansutskottet nu föreslår med anledning av regeringens förslag till omstrukturering i de statliga företagen ska ges regeringen till känna.

Fru talman! När det gäller reservationer som berör Riksdagens revisorers förslag angående radiokommunikation för trygghet och säkerhet

delar finansutskottet trafikutskottets bedömning. Finansutskottet konstaterar att den att regeringen tillsatta utredningen RAKEL:s förslag ligger väl i linje med revisorernas förslag. Utredningens betänkande har remissbehandlats, och förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet förutsätter att regeringen i sitt kommande förslag till riksdagen kommer att beakta revisorernas förslag.

Vidare utgår utskottet från att en fortlöpande uppföljning av utbyggnaden, anslutningen, kostnaderna och realiserade fördelar med systemet kommer att redovisas för riksdagen. Finansutskottet anser därmed att såväl revisorernas förslag som motionerna bör beaktas i regeringens kommande förslag.

Fru talman! Centerpartiet har i en reservation ett alternativt förslag till tilläggsbudget. Centerpartiet har i denna reservation föreslagit att ersättningen i sjuk- och föräldraförsäkringarna ska grunda sig på de inkomster som man har haft de senaste 24 månaderna och inte som i dag på de faktiska inkomsterna. Detta innebär att ersättningarna i sjuk- och föräldraförsäkringarna sänks till ca 75 % för dem som jobbat i minst 24 månader. Vi kan konstatera att Centerpartiets höjning av taket i föräldraförsäkringen ska finansieras på detta sätt. Konsekvensen av Centerpartiets politik är att ungdomar och låg- och medelinkomsttagare får betala höginkomsttagarnas höjning av föräldrapenningen.

Systemet med historisk SGI innebär att ersättningarna i sjuk- och föräldraförsäkringen sänks dramatiskt för personer som nyligen kommit in på arbetsmarknaden, till exempel ungdomar. De drabbas av Centerpartiets politik med mycket, mycket låg ersättning vid sjukdom och föräldraledighet. Men också vuxenstuderande drabbas särskilt hårt. Centerpartiets politik är inte bara djupt orättvis. Den är också tillväxthämmande, eftersom detta förslag bestraffar studier. Det är en orättvis och farlig politik som vi inte kan ställa oss bakom.

Fru talman! Det blir ibland fel. Det är mänskligt att fela – det ligger i vår natur. Lena Ek har två repliker här, och jag hoppas att hon kommer att använda en av sina repliker till att ta tillbaka sitt bifallsyrkande för reservation 8.

Fru talman! Mot bakgrund av det anförda yrkar jag bifall till finansutskottets betänkande *Tilläggsbudget 1 för budgetåret 2003* samt avslag på samtliga reservationer.

Anf. 84 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Hans Hoff valde att knappt beröra frågan om den tredje sjuklöneveckan, och jag förstår det. Ett förslag som är så dåligt vill man väl inte gärna tala om. Men från borgerligt håll reste vi ett antal frågor i våra inledande inlägg, och de frågorna kräver nog svar från Hans Hoff.

Det frågades om vad som händer om undantaget för de minsta företagen inte godkänns. Det ställdes frågor om Socialdemokraterna inser vilka konsekvenser som det här förslaget innebär för landets företagare. Och jag ställde frågan om Socialdemokraterna vill ha ett Sverige och ett samhälle där arbetssökande tvingas visa upp registerutdrag från försäkringskassan på hur mycket man har varit sjukskriven tidigare. Jag tycker, fru talman, att det krävs ett svar från Socialdemokraterna på den punkten.

Hans Hoff sade att om man inte har ordning på statsfinanserna så blir det de svagaste som drabbas, och det ser vi ju här. Det är de svagaste som

drabbas hårdast för att inte Socialdemokraterna och dess stödpartier har hållit ordning på statsfinanserna. Hade man gjort detta långt tidigare så hade inte den här åtgärden behövt vidtas. Den behöver inte heller vidtas, för det finns andra åtgärder som kan vidtas.

Fru talman! Jag ber Hans Hoff svara på frågan om Socialdemokraterna önskar ett Sverige där man tvingas redovisa sin sjukdomshistoria när man söker arbete.

Anf. 85 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Gunnar Axén kritiserar mig nu för att jag i mitt huvudanförande uppehöll mig kring de reservationer som finns i betänkandet. Det är ju till reservationerna som riksdagen sedermera tar ställning, och det finns ingen reservation som ett alternativ, förutom den som Centerpartiet har och som jag också bemötte i huvudanförandet. Det är förklaringen till den kritik som Gunnar Axén här framför.

Nej, jag vill inte ha ett Sverige där arbetsgivare begär ut uppgift om vilka sjukdomar människor har, vilket jag antar också vore ett brott mot integriteten. Jag utgår ifrån att det sättet att agera när det handlar om nyanställningar inte har stöd i lagrum. Jag tror inte heller att det är ett bra sätt att inleda en anställning och ett långvarigt förhållande att kräva ut intyg på vad människor har haft för eventuella sjukdomar tidigare.

Anf. 86 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Det handlar inte om att redovisa vilka sjukdomar man har haft. Det handlar om att redovisa hur mycket man har varit sjukskriven tidigare, och alla har rätt att få utdrag från försäkringskassan som visar hur mycket eller lite sjukskriven man har varit tidigare. Det är klart att man kan begära att få se ett sådant registerutdrag. Och det har vi ju hört: I dag har en del företagare flaggat för att man faktiskt kommer att tvingas till den här åtgärden av rädsla för att stå där med alltför höga kostnader i framtiden.

Hans Hoff säger att man givetvis inte vill ha ett sådant här samhälle. Men varför lägger ni då fram detta förslag?

Anf. 87 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Alla har självfallet rätt att få ut ett sådant utdrag från försäkringskassan. Det har jag, det har Gunnar Axén och det har alla andra i Sverige möjlighet att få ut. Frågan är om arbetsgivaren har rätt att kräva att den arbetssökande ska leverera in ett sådant intyg. Jag är tveksam till detta. Samtidigt är det också ett mycket konstigt sätt att börja ett anställningsförhållande på, att tvingas redovisa om man har varit sjukskriven eller inte för att vara föremål för att bli anställd.

Jag ser inte att detta är det Sverige som jag vill ha framför mig, men jag ser inte heller att Moderaterna har något alternativt förslag som vi ska ta ställning till i eftermiddag. I så fall får väl Gunnar Axén rösta med Centerpartiet och dess förslag, för det är det alternativ som står till buds.

Anf. 88 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det var nästan rörande att höra Hans Hoff till riksdagens protokoll läsa in det ena svikna vallöftet efter det andra.

Hans Hoff sade: Vi kommer aldrig att tillåta att vi tappar greppet om ekonomin. Nej, men ni har ju redan gjort det! Och detta drabbar de svagaste, Hans Hoff. På vilket sätt gagnas de svagaste på arbetsmarknaden av förslaget att förlänga sjuklöneperioden till tre veckor?

Om ni redan 1998 höll med om att en förkortning av sjuklöneperioden till 14 dagar skulle underlätta nyanställningar, framför allt i mindre företag, hur många uteblivna nyanställningar räknar Hans Hoff med när ni nu föreslår att man förlänger sjuklöneperioden? Matematik är ju ändå en ganska exakt vetenskap. Det som man trodde 1998 om sådana här relationer borde väl i rimlighetens namn vara giltigt även 2003.

Jag måste ändå återkomma till detta: Hur räknar ni med att hantera det kaos som nu mycket väl kan uppstå när som helst om arbetsgivarna gör allvar av sitt hot att säga upp kollektivavtalen? Det vore ganska naturligt. Jag läste tidigare ur budgetpropositionen från 1998, där man konstaterade att detta får ganska oönskade konsekvenser för de anställda även på annat sätt. På vilket sätt ska högkostnadsskyddet arrangeras om EG-rätten visar sig inte vara förenlig med det förslag som nu finns? Då står ju de här små företagen fullständigt utan högkostnadsskydd eftersom detta förslag av allt att döma kommer att gå igenom redan i dag.

Anf. 89 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Jag ska börja med den fråga som berör de svagaste på arbetsmarknaden. Samhället har i dag ett omfattande stödsystem för att hjälpa in människor som av olika anledning har en svagare ställning på arbetsmarknaden. Det kan vara psykiska handikapp eller fysiska handikapp, och nu finns det också vissa anställningsstöd som är kopplade till ålder och att man har varit arbetslös en viss tid. Stödreglerna är rätt så omfattande.

Jag tror inte att den tredje sjuklöneveckan på något sättagnar dem som har en svag ställning på arbetsmarknaden vad gäller att komma in och få ett arbete. Det kan jag ge ett klart besked om: Det tror inte jag i alla fall. Men jag vill också i så fall att Mats Odell kan leda i bevis att detta försämrar möjligheterna för dem med svag ställning att komma in och få ett arbete. Jag vill alltså att Mats Odell ska leda i bevis – inte bara säga. Det är en viss skillnad i det.

Kollektivavtalen är något som arbetsmarknadens parter har att ta hänsyn till. Det är så klart oerhört viktigt att man hittar lösningar i de här delarna. Jag kan inte gå in och ska säkerligen inte heller gå in och ha någon synpunkt på detta.

Anf. 90 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det är inte särskilt övertygande, det som Hans Hoff kommer med. Han *tror* inte att det häragnar och så vidare. Det tycker jag är hedrande. Det vittnar om ett visst civilkurage att säga detta här.

Hans Hoff säger att det finns ett omfattande stödsystem för människor med arbetshandikapp. Då är min fråga: Tror Hans Hoff att det stödsystemet kommer att behöva utnyttjas mer eller kommer det att behöva utnyttjas mindre om förslaget går igenom?

Hans Hoff kanske kan påminna sig vad det här kostar. Ohälsan är redan i dag den utan jämförelse största posten vi har. Detta kommer att

förhindra människor med svag ställning att komma in och få fotfäste på den ordinarie arbetsmarknaden.

Jag kan naturligtvis inte här och nu leda detta i bevis på det sätt som Hans Hoff kanske skulle önska, men de handikapporganisationer och forskare – som bland annat Lena Ek var inne på – som analyserat frågan säger samstämmigt att det kommer att hindra människor med svag ställning att ta sig in på arbetsmarknaden.

Hans Hoff har inte några synpunkter om kollektivavtalen. Tror Hans Hoff att det vore bra eller dåligt för lönebildningen om avtalen sades upp? Man kan ju fundera även på det. Jag skulle gissa att Hans Hoff, som är inne på en delvis självkritisk linje, tycker att det skulle vara mycket dåligt för arbetsmarknadens funktionssätt, för lönebildningen och så vidare om vi hamnade i ett läge med en konflikt på arbetsmarknaden.

Detta förslag är skandalöst dåligt. Det är helt enkelt ynkligt att regeringen efter alla dessa år inte lyssnat mer på de statliga utredningar som funnits, och inte sett på de konkreta förslag som bland annat finns i oppositionens motioner.

Anf. 91 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Tack för erkännandet, Mats! Jag tror mig veta att förslaget om den tredje sjuklöneveckan inte är infört över huvud taget för att stärka dem som har svagast ställning på arbetsmarknaden. Jag kan inte heller se att någon framfört det; i alla fall har inte jag gjort det i den här debatten.

Mats Odell säger något som är oerhört intressant och oerhört viktigt, nämligen att det finns forskning på det här området som styrker påståendet att sjuklöneinträdet försämrar möjligheterna för de svagare på arbetsmarknaden att ta sig in och få arbete.

Jag har låtit riksdagens utredningstjänst titta på frågan just med tanke på det som Mats Odell sade, att vi mellan den 1 januari 1997 och den 1 april 1998 hade 28 dagars sjuklöneperiod, och vilka undanträngningseffekter detta fick för de svaga grupperna. Riksdagens utredningstjänst har svarat att det inte finns någon forskning på området. Jag tar därför gärna del av det forskningsunderlag som Mats Odell har. Jag tror det är viktigt att ha en rejäl grund att stå på när man har den typen av inställning.

Anf. 92 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Ärade ledamöter! Det är klart att det inte är roligt att behöva lägga fram ett förslag som handlar om historisk sjukpenninggrundande inkomst. Det är inte alls roligt. Men vad gör man när regeringen har ställt oss i denna situation, och vi ska lägga fram ett budgetalternativ som visar hur vi klarar oss ur detta?

Anledningen till att vi till slut ändå lade fram förslaget är att vårt finansieringsalternativ och vårt förslag till hantering av denna mycket bekymmersamma situation åtminstone inte förnedrar funktionshindrade, och det minskar inte antalet nya jobb. I stället har vi en annan modell. Den modellen riskerar heller inte att strida mot EU:s konkurrensregler och statsstödsregler, vilket regeringens förslag gör.

Vi har från Centerpartiets sida ett grundskydd. Vi höjer taket i föräldraförsäkringen, vilket inte Socialdemokraterna gör. Men vi höjer också

lägsta nivån till 200 kr, vilket tillsammans med vårt skatteförslag gör att unga föräldrar och studerande klarar sig utan socialbidrag. Det tycker vi är väldigt viktigt, och därför valde vi den varianten.

Jag skulle vilja ha svar på frågan om småföretagarna. Vad gör ni om småföretagarskyddet försvinner? Vi tyckte att frågan var så viktig att vi begärde en extra debatt i riksdagen om den. Det fick vi inte med hänvisning till att frågan skulle diskuteras i finansutskottet. När vi kom till finansutskottet och begärde en hearing avslogs också den begäran, eftersom man inte ansåg att det fanns tid för det. Så nu blir det ingen diskussion där heller. Det innebär att vi försummat åtminstone två bra tillfällen till att diskutera våra meningsskiljaktigheter kring hur förslaget drabbar småföretagen.

Därför skulle jag vilja fråga: Varför har ni hanterat frågan på det här viset? Och varför talar inte Hans Hoff om vad som händer ifall småföretagarskyddet ryker?

Anf. 93 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! När det gäller den extra debatten som Centerpartiet begärde är det en fråga som avgörs av talmannen. Därför vill jag över huvud taget inte gå in på den.

När det gäller diskussionen i utskottet kom begäran in i ett mycket sent skede. Jag vill minnas att det var när socialförsäkringsutskottet redan hade justerat sitt yttrande till finansutskottet.

När det gäller högkostnadsskyddet ligger det för granskning hos EU-kommissionen. Regeringen har möjlighet att införa detta vid ett senare tillfälle, och eventuella förändringar från kommissionen har regeringen möjlighet att göra innan den inför stödet. Oavsett vad som sker och oavsett om det blir någon förändring – vilket inte är sannolikt – har regeringen möjlighet att införa stödet senare.

Jag är på ett sätt mycket glad att Lena Ek är så öppen och ärlig kring sitt förslag om historisk SGI. Det är nämligen ett mycket dramatiskt förslag Centerpartiet vill införa, och jag är därför väldigt glad att ni står för det. Förslaget innebär att låg- och medelinkomsttagare genom sänkta ersättningar kommer att få betala höginkomsttagarnas höjning i föräldrapenningen. Det innebär också att de som nyligen kommit in på arbetsmarknaden, framför allt ungdomar som kanske haft ett arbete i ett halvår eller så, får enormt låga ersättningar i sjuk- och föräldraförsäkringen. De som satsar på att vidareutbilda sig, för sin egen del men också för samhällets del, straffas omedelbart.

Det är fråga om en djupt orättvis politik. Den är tillväxthämmande. Men det kanske allra farligaste är att den ställer generationer mot varandra i försäkringssystemet. På det viset är det ett mycket farligt förslag som vi ska votera om i eftermiddag.

Jag uppmanar återigen Lena Ek att ta tillbaka förslaget.

Anf. 94 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Jag kommer ihåg när Socialdemokraterna diskuterade sitt löfte om höjda nivåer i föräldraförsäkringen, hur viktigt det var med solidariteten mellan olika grupper och solidariteten mot systemet och att de som betalar mycket också ska få tillbaka mycket. Har Hans Hoff helt glömt detta?

Prot. 2002/03:120
11 juni

*Tilläggsbudget 1
för budgetåret 2003*

Förutom att Hans Hoff inte kommer ihåg saker kan han inte heller jämföra storheter på olika tal. Förslaget kostar mindre än 300 miljoner kronor. Det är en mycket liten del i detta, men det handlar om att upprätthålla solidariteten i trygghetssystemen, vilket vi i Centerpartiet är mycket noggranna med att försöka göra.

Om man tittar på vårt skatteförslag – på tal om att inte kunna räkna – och jämför det med Socialdemokraternas förslag tycker vi att det är fruktansvärt att Socialdemokraterna har ett skattesystem som innebär att människor med låga inkomster inte kan leva på sin lön. Det har också framkommit genom den nyligen avslutade strejken på det kommunala området.

Det här förslaget medför att de som tjänar mycket – historisk SGI – också får ta ett stort ansvar, de som tjänar lite får med vårt förslag höjd lägsta nivå i föräldraersättningen och mycket lägre skatter. För en undersköterska innebär det 1 600 kr och för en student nästan 3 000 kr i månaden – efter skatt. Skillnaden är alltså oerhört stor. I vårt förslag finns ett socialt ansvar och en grundtrygghet.

Regeringens förslag och tilläggsbudget handlar om en bostadsakut som förhindrar marknadslösningar. Förslaget straffar företag som är bäst i klassen när det gäller sjuktagen, och det innebär att man plockar ut skattepengar för att sätta in dem på konto i Riksgälden i stället för att få tillstånd utbildningslösningar. Det är ett genuint tillväxtfientligt förslag.

Anf. 95 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Jag tillstår det, och det har andra också gjort. Höjningen av taken i sjuk- och föräldraförsäkringen var en viktig fråga för oss. I denna tilläggsbudget, och i eftermiddagens votering, senarelägger vi den reformen.

Det är ingen oviktig reform. Centern vill nu genomföra den reformen upp till elva basbelopp. Att låta låginkomsttagare, ungdomar och medelinkomsttagare betala detta är en helt ny politisk inriktning i svensk inrikespolitik. Jag kan konstatera att Centern har gått från att vara ett parti i Mittens rike till att hamna i Högerns dike. Jag hoppas att Lena Ek kommer att ta sig upp därifrån.

Anf. 96 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det är inte utan att man inte avundas Hans Hoff hans roll här att stå som ombud för detta aktstycke. Jag tycker ändå att det senaste utbrottet om de höjda taken är att dra lite väl långt iväg från den budgetalternativ och den tilläggsbudget som Hans Hoff ska stå här och försvara.

Det handlar om att du här ska stå och försvara en tilläggsbudget som bygger på vad Bosse Ringholm sade den 15 augusti 2002: Om vi socialdemokrater får det svenska folkets förtroende avser vi att höja taken den 1 juli 2003. Det är vad du står här och försvarar.

Du står här som ombud för den Bosse Ringholm som i Sveriges Radio framförde som kommentar till att ni hade tappat greppet: Framför allt statliga myndigheter som gör de här bedömningarna gör de bästa möjliga bedömningarna. Men skillnaden är att när regeringen sedan gör sin bedömning väger regeringen in de åtgärder som vi gör för att också få ned eventuella underskott.

Det är de åtgärderna som vi nu diskuterar och inte de som man gjorde när budgeten lades fram utan de som man nu håller på att lägga fram. Det är vad vi diskuterar. Vi vet alla att detta inte beror på BNP-fallet. Vi är alla överens om att det finns, men det är inte vad som orsakat överdragen.

Jag förstår att det inte går att försvara en sådan här sak. Men jag skulle ändå vilja fråga: Vad har Hans Hoff att säga till den åldring som inte kan få sin hemtjänst därför att kommunen måste betala sjuklön till den sjukskrivna hemtjänstpersonalen? Vad har du att säga till dem som inte kan få sin hemtjänst och de småbarnsfamiljer som röstade på er för att de trodde på er?

Anf. 97 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Jag antar att Centerpartiet precis som Socialdemokraterna står fast vid inkomstbortfallsprincipen i försäkringssystemen. Det är en väldigt viktig princip.

(KARIN PILSÄTER (fp): Jag är folkpartist inte centerpartist. Du har bytt debattör.)

Förlåt mig. Jag antar att Folkpartiet står bakom inkomstbortfallsprincipen i försäkringssystemen. Det är en för oss och såvitt jag vet tidigare också för Folkpartiet oerhört viktig princip. Det vad den tidigare debatten egentligen handlade om.

Man kan tycka att den är rolig och säga att man glider undan. Samtidigt är det de förslag som finns som vi här förhoppningsvis lite senare eftermiddag ska votera om. Det är regeringens förslag och utskottets betänkande och Centerpartiets alternativ. Där bryts inkomstbortfallsprincipen. Jag utgår från att Folkpartiet inte kommer att ställa sig bakom den reservationen. Det har jag i varje fall inte hört tidigare.

Karin Pilsäter kopplar förlängningen av sjuklöneperioden till om en åldring kommer att få omsorg. Karin Pilsäter måste återkomma till hur hon kan komma till slutsatsen att det finns ett motsatsförhållande i det och vad det finns för underlag att föra fram det i riksdagens talarstol.

Anf. 98 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Vad vi har att diskutera här är synen på hur vi ska hantera den ekonomiska politiken i dag och i morgon och er ingång i det hela, nämligen vad ni sade i går när ni blåste folk rakt upp i ansikten.

Hans Hoff verkar inte förstå sambandet mellan att staten tar springnota på en del av de utgifter man har lovat att människor får för sina skatter, nämligen sjukpenning, och i stället skickar den räkningen till kommunen. Det Hans Hoff inte förstår är att om man skickar räkningen för sjukpenningen till kommunerna utan att skicka med några pengar kommer kommunerna att få dra in på andra utgifter.

Om kommunen måste betala lön till en sjuksköterska som är sjukskriven kan den inte men samma pengar betala lön till en vikarie. Det är sambandet. Om Hans Hoff, som inte förstår detta samband, är representativ för Socialdemokraterna finns det helt plötsligt något mer av en förklaring till varför man lägger fram ett sådant här förslag.

Nu har vi gång på gång hört här att ni inte tror att det stärker ställningen på arbetsmarknaden. Nej, det är ingen som har trott det. Men ni vill inte heller erkänna att det både försvagar ställningen för enskilda individer och att det är en övervältring av kostnaderna.

Återigen: Vad vill du säga till dem som kanske röstade på er? Jag begär inte att du ska försvara Bosse Ringholm. Vad vill du säga till dem som kanske röstade på dig för att de trodde att de skulle få en förbättrad föräldrapenning men om de röstade på mig kanske deras maxtaxa skulle höjas, för det påstod du kanske att den skulle?

Vad vill du säga till den företagare som nu istället får betala sjuklön samtidigt som ni ger 1 300 miljoner av skattebetalarnas pengar rakt in i ett svart hål i SJ? Vad du vill säga till den åldring som kanske får sin hemtjänst indragen därför att kommunen måste betala lönen till sin personal när den är sjukskriven?

Anf. 99 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Det handlar om att agera utifrån den verklighet man befinner sig i. Hade jag varit oppositionspolitiker hade jag sannolikt låtit kanske som Gunnar Axén eller Karin Pilsäter, det vet jag inte riktigt. Hade vi varit i opposition hade jag säkert framfört ungefär samma kritik.

Vi har inte nu kunnat genomföra de vallöften som vi har gått till val på. Det vi ska vara helt på det klara med är att vi inte släpper greppet om landets finanser. Det går före allt annat. Det är den allra viktigaste delen som den socialdemokratiska regeringen, riksdagsgruppen och förhoppningsvis också samarbetspartierna har att ta ställning till.

Vi vet att tappar vi det greppet blir det till stor del det som Karin Pilsäter säger. Då blir det ett moras igen ute i kommunerna och landstingen. Då är det de gamla, de sjuka och de svaga på arbetsmarknaden, och inte minst kvinnor, som drabbas allra hårdast och allra först i det sammanhanget. Det gäller att hålla det greppet. Det ska vi hålla.

Jag glömde att ställa en fråga tidigare. Nu har Karin ingen replikrätt. Jag får se om jag kanske kan ta någon replik lite senare på någon annan av de borgerliga.

Anf. 100 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Det finns egentligen ingen anledning att tro att all begåvning samlas i vissa partier och all obegåvning samlas i några andra partier. När man hör den här debatten får man intrycket att några tycks tro: Vi har kunskapen, och de är dumma. Nu ska vi berätta för de dumma hur det egentligen är.

Några av oss på vänstersidan kan också förstå lite grann. Jag vill säga till er som kritiserar oss: Det är mycket som ligger i er kritik. Ni pekar på många svagheter i vår budget. Vi påstår inte att vår budget är den mest perfekta som har lanserats. Det finns inget sådant i politiken. Det finns alltid nedsidor i politiken. Man tvingas göra prioriteringar.

Om ni vill få oss att erkänna att det finns svagheter i vår budget har ni mitt erkännande. Jag erkänner det. Det finns svagheter. Varför har jag då inte gjort något bättre? Det var det bästa jag kom fram till i mitt samarbete med två andra partier. Jag gjorde så gott jag kunde efter fattig förståelse. Det slår mig att begåvning väl är det enda som vi människor

egentligen tycker fördelas rättvist. Alla tycker att de har fått nog av begåvning, ingen kräver mer.

Vi diskuterar i dag tilläggsbudgeten. Jag ser att de borgerliga partierna med ett undantag, Centern, inte ens har reservationer.

Man kan alltså egentligen inte rösta på något annat än på de tre samverkande partierna och på Centern. Det är de två alternativ som finns, och då förstår jag om vissa partier lägger ned. Men varför har man inte lagt fram något annat alternativ? Jag tycker inte om Centerns förslag, men jag tycker faktiskt att det är hedervärt att man har försökt. Jag inser att det är svårt med den budgetteknik som vi har att lägga fram hela alternativ. Men om jag hade suttit i opposition så hade jag nog valt, eftersom jag är så ihärdig, att välja Centerns alternativ och försöka presentera något. Man ska alltid vara beredd att ta över, och då ska man nog presentera ett alternativ för hur man i så fall skulle ha gjort. Jag tycker att Centerns förslag är dåligt, men det är liksom en annan sak.

Min kritik är inte jättehård, för det ligger en del i de konstitutionella svårigheter som finns för de andra partierna. För att kunna redovisa ett helhetsalternativ så måste man kunna ta upp alla punkter, så jag har förståelse för det här. Det visar en del svagheter i vårt budgetsystem.

Man frågar här:

Varför gör ni i de tre samverkande partierna de här förslagen? Försöker ni skylla på Saddam Hussein? Nej, Karin Pilsäter, det gör vi inte. Varför ska vi prata så? Vi är ju klokare än så båda två. Det är klart att det inte på minsta sätt är så.

Var det känt att det var problem i ekonomin när vi tog budgeten? Ja, det är sant. Det var det.

Har ekonomin försämrats dramatiskt sedan vi tog budgeten? Nej, det har den inte gjort. Den har blivit sämre, men inte dramatiskt. Det är helt sant, Karin Pilsäter. Och det var kända faktorer.

Var budgeten ansträngd när vi tog den? Ja.

Byggde den på optimistiska antaganden? Ja, men det gör ofta budgetar. Det är förståeligt.

Hade vi en för svag reserv? Ja.

Hur kunde jag då i höstas rösta för budgeten? Jo, därför att alternativen var sämre. Jag kan inte gå igenom de borgerliga alternativen nu, men jag har suttit här och lyssnat och jag har läst. Vi hade ett bra helhetsalternativ som man kunde ha tagit i höstas, säger man. Nej, det var inte så! Det fanns inga starka motalternativ som man kunde ha tagit i höstas, enligt min mening. De var svagare, och därför tyckte jag redan då att vårt svaga alternativ i alla fall var starkare än de ännu svagare alternativen.

Tiden räcker inte riktigt till allting, men läs vad vi sade i de tre samverkande partierna! Jag begär inte att ni ska hålla med mig, men jag vill att ni ska förstå hur vi tänker. Det är viktigt i en demokrati att man lyssnar och förstår hur de andra tänker. Läs de sidor där vi – i och för sig inte med vänliga ord alla gånger – kalfatrade, gick igenom och kritiserade alternativen. Det är sidan 145 och framåt i höstens budgetbetänkande. Punkt för punkt visar vi där varför ni har svagare alternativ, mer våghalsiga och mer djärva.

Jag ska bara ta ett konkret exempel. Det är ohälsan, som är den stora frågan. Detta är ju en stor tilläggsbudget, men det mesta av allt det positiva behålls. Det är också viktigt att veta. Om jag serverar ett jättestort

smörgåsbord med läckra rätter som jag gjorde hemma när vår son tog studenten så räcker det att vi har en enda rätt som är dålig för att folk i grannskapet ska tala om Bäckströms eländiga studentbjudning – pastasalladen var ju dålig. Sedan spelar det ingen roll hur många andra bra rätter jag har. Det blir alltid den dåliga som man fokuserar på. Det är sant.

Och nu fokuserar vi på de två jobbiga sakerna – 78 % i ersättning och den tredje sjuklöneveckan. Det är naturligtvis dåliga och obehagliga saker. Varför har vi då gjort detta? Jo, för att det blir dyrare än vi har räknat med. Men vad hade ni haft för alternativ? Moderaterna hade i sitt budgetalternativ 9 miljarder mindre anvisat. Folkpartiet hade 4 ½–5 miljarder mindre anvisat redan i höstas. Kristdemokraterna hade 6 miljarder mindre anvisat och Centern 6 miljarder mindre än vad vi hade anvisat redan från början. Och vad var det för slag som skulle hämta in allt detta? Jo, man skulle föra över till trafikförsäkringen. Det var ett av de stora förslag som skulle fixa detta. Prata om budgettricksande! Detta är ju budgettricksande så det skvätter om det. Man pratar om karensdagar, men det hade ju inte hjälpt mot långtidssjukskrivning. Det är inte det som är problemet. Det är inte heller någon budgetbesparing, för det ligger redan på arbetsgivarna. Ta och stäm ned tonen och erkänn!

Nu har det redan gått fem minuter, så jag får ta upp en annan tråd så att jag hinner med alla trådar som finns i den här skallen. Varför har vi kommit fram till det problem som vi har kommit till? Det beror egentligen på vårt budgetsysteem – det som förhindrar de borgerliga att lägga fram ett helhetsalternativ redan nu. Samma budgetsysteem, vårt systeem med utgiftstak, har tvingat in oss i det här läget. Det är klart att det är riktigt att vara restriktiv med utgifter i en högkonjunktur då man får höga inkomster och låga utgifter och spara till regniga dagar. Det är ju jätteklokt. Man måste ha någon begränsning, för annars vill det bli så att man sätter sprätt på pengarna – det vet vi ju.

Men vi hade inget golv i systemen, utan bara ett tak. Det kunde läcka ut hur mycket pengar som helst i skattesänkningar. Kanske var vi lite för vidlyftiga med skattesänkningar så att vi fick en lite för ansträngd ekonomi. Å andra sidan stimulerade de skattesänkningarna sysselsättningen. Det är en avvägning. Men ett hus och ett folkhem måste ha både tak och golv för att få ordning på finanserna.

Vi borde också ha haft system med både ytter- och innertak som en särskild reserv för lågkonjunkturen. Det skulle inte ha gått ut över maxtaxan eller någon annan välbehövlig satsning. Detta håller vi nu på att se över för att få ett bättre system.

Detta är grundsystemet, och därför tvingades vi in i ett läge för att hålla taken – in i det som ni i oppositionen kallar för budgettricksande. Men ni har ju lika mycket budgettricksande själva, om vi nu ska använda de orden. Jag tycker inte att vi ska använda dem. Jag har respekt för era förslag, och ni ska ha respekt för våra. Om riksdagen bestämmer att vi ska använda den metoden så är det inget tricks. Man ska inte kalla det för att riksdagen tricksar. Riksdagen är demokratiskt vald. Det är rätt om vi gör det här i riksdagen och tar det systemet. Riksdagen är den som sätter sina egna regler. I vårt system är det så att riksdagen bestämmer spelreglerna. Det är ingen annan utomstående, utan riksdagen gör det. Det är det som kallas demokrati! Det finns ingen oberoende instans som är domare i form av några ekonomiprofessorer som säger: Ni ska göra som vi säger!

Det är inte demokrati. Demokrati är att riksdagen bestämmer. Vi ska utveckla budgetsystemen, och det ska vi göra på ett bra sätt.

Det finns också något annat som vi skulle ha gjort. Om ni läser i det gamla betänkandet, om budgeten i höstas, så får ni en bra förklaring i slutet på s. 193. Där ser ni en skiss på hur det egentligen var tänkt att fungera. Det skulle ha varit tänkt att fungera med någon typ av medfinansiering. Det var så regeringen hade tänkt sig.

Vi i Vänstern hade en annan modell, där vi ville ha ekonomiska drivkrafter för de arbetsgivare som inte hade vidtagit en viss åtgärd som skulle bli en ekonomisk belastning. De kanske till exempel inte hade gjort den rehabiliteringsutredning som lagen föreskriver. Det var vårt förslag. Vi hade också ett förslag om att man skulle införa en ohälsöavgift och samtidigt sänka den allmänna löneavgiften. Det skulle bli en oförändrad kostnad för de Gnosjöföretagare som var här i dag. De kunde ha fått en resurs i sina företag att använda för ohälsöarbete.

Vårt förslag föll, och sedan föll en rad olika regeringsförslag på grund av tekniska konstruktioner och problem och på grund av problem med att närma sig varandra på ett bra sätt från olika parter. Det är ett problem i den här diskussionen att vi inte har tillämpat den goda svenska modellen att sätta sig ned och resonera med varandra – parterna på arbetsmarknaden, löntagare och arbetsgivare, vårdgivare och politiker i god anda. I stället har var och en suttit på sin kammare, och då ser vi hur det går. Då får vi de här nödlösningarna.

Men, fru talman, vi ska rätta till de två problem som vi nu har så fort vi har ekonomiskt utrymme och med bibehållande av sunda statsfinanser. Vi har inte satt några tak för 2005, utan sagt senast 2005 och gärna tidigare om det går.

Vi ska erkänna de problem vi har, men på det hela taget är det här en väldigt bra budget. Det är en väldigt bra tilläggsbudget i den meningen att vi behåller vårt samarbete och stabiliteten och ser till att bevara de sunda statsfinanserna. Sedan ska vi utveckla politiken för fler sysselsatta, fler företagare, fler anställda i företagen och en tillväxt som vi alla önskar. Det är det som är så skönt i svensk politik; om den målsättningen är vi alla ense.

Anf. 101 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var hedersamt av Lars Bäckström att erkänna att oppositionen inte har samma möjligheter som majoriteten att lägga fram egna förslag och att fritt välja hur man vill utforma sina tilläggsbudgetförslag. Det är det här som har nämnts tidigare i debatten också; enligt budgetlagen kan vi bara ta ställning till de förslag som regeringen och dess stödpartier har lagt fram i tilläggsbudgeten. Vi kan säga ja och vi kan säga nej. Säger vi nej till en utgiftsminskning så måste vi hitta en utgiftsminskning någon annanstans, men bara bland de anslag som hanteras i tilläggsbudgeten.

Vi har alltså inte alls en möjlighet att utforma en tilläggsbudget på det sätt som vi skulle vilja att den såg ut. Därför har vi i stället valt att avstå från att delta i beslutet. Vi hade kunnat lägga fram ett motförslag, men vi hade ändå inte fått en majoritet för det. Vi vet ju att ni har förhandlat fram detta under många, långa, sena nätter och att det finns en majoritet bakom det. Därför finns det ingen reservation.

Prot. 2002/03:120

11 juni

*Tilläggsbudget 1
för budgetåret 2003*

Men det hindrar inte att vi är kritiska, som väl har märkts, mot förslaget om den tredje sjuklöneveckan. Låt mig nu upprepa samma fråga till Vänsterpartiets företrädare Lars Bäckström. Vill Vänsterpartiet och Lars Bäckström att vi ska ha ett samhälle, ett Sverige, där det underlättar att få ett arbete om man tar med sig ett utdrag från försäkringskassan och visar att man har varit frisk de senaste två, tre eller fem åren? Vill Vänsterpartiet och Lars Bäckström ha ett sådant samhälle?

Anf. 102 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det står i skriften att sådant ska ditt tal vara att ja är ja och nej är nej och allt vad därutöver är, är av ondo. Mitt svar på frågan är nej.

Vi kan väl stanna där. Nej, jag ska utnyttja tiden lite mer till att ställa någon motfråga och kanske förklara varför vi gör detta, Gunnar Axén. Kan det bli den utveckling som Gunnar Axén talar om, om vi gör det här? Ja, det finns risk för att det kan gå så. Därför bör vi ta bort det här systemet så fort som möjligt. När kan vi göra det? När det finns utrymme i statsfinanserna. När man säger så menar man egentligen utgiftstaket. Det är klart att statsfinanserna i sig skulle orka med den kostnaden. Det är inte så dramatiskt. Men problemet är utgiftstaket. Vi måste hitta ett system för detta. Kan vi på något sätt hitta ekonomiska drivkrafter som får ned ohälsan och kanske skapar utrymme under utgiftstaket? Jag är inte främmande för det. Det är en metod. Annars är det ju så att det inte finns något utgiftstak satt för 2005. Det kan ju sättas på en sådan nivå att vi klarar att ta bort detta.

Fru talman! Jag fick det här materialet av Gnosjöupproret ute på Mynttorget tidigare. Det är namnteckningar. De känner sig oroad. Det var värdefullt att de var här. Företagarna i Uddevalla är också oroliga för det här. De har kontaktat mig och sagt de nu ser över sina rutiner och att de nog kommer att börja göra så här fast det är jobbigt. Jag har sagt att det beror på utgiftstaket. Då sade de till: Ge dig, Lars! Håll inte på mitt ditt politikerprat! Du måste göra något.

Men det är faktiskt sant. Det är så det är. Men det gäller inte bara utgiftstaket just i år. Det är klart att vi borde haft större reserver tidigare. Då hade vi klarat detta. Men det är inget parti här i riksdagen som har presenterat en riktig, handfast lösning på hur man får ned ohälsan. Man säger att man har det. Men tänkt om vi kunde vara så ärliga i politiken att vi sade att ingen av oss har den här lösningen, och därför ska vi lyssna på varandra i den här frågan.

Anf. 103 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att Lars Bäckström gör det lite för lätt för sig när han skyller på utgiftstaket. Det finns nämligen flera tusen anslagsposter i budgeten att välja att spara på. Man behöver inte utforma förslaget på det här sättet eller ens använda det här anslaget för att spara pengar för att klara utgiftstaket. Att skylla på utgiftstaket är att göra det alldeles för lätt för sig.

Sedan ska det vara en tillfällig lösning, en tillfällig åtgärd som snart ska tas bort. Det tycker jag att vi har hört många gånger förr om tillfälliga åtgärder. Värnskatten var en tillfällig skattehöjning som skulle tas bort efter några år. Den är fortfarande kvar. Det kan mycket väl bli likadant

med det här förslaget. Det kanske inte blir någon tillfällig lösning, utan det kanske blir kvar.

Men jag tackar Lars Bäckström för svaret att han inte vill ha ett samhälle där man behöver visa upp sin sjukskrivningshistoria för att lättare få ett jobb. Även Hans Hoff från Socialdemokraterna sade ju att man inte vill ha ett sådant samhälle. Om det nu blir så, kan vi kanske förvänta oss att man återkommer med ett förslag där man upphäver den här tredje sjuklöneveckan.

Anf. 104 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag skyller inte på utgiftstaket. Jag berättar bara hur det är. Vi har försökt att gå igenom alternativa besparingar. Vi har skurit ned anslagen till vägarna, järnvägsinvesteringarna, försvaret och biståndet. Det enda som vi inte skar ned på var pengarna som ska gå till skolan, vården och äldreomsorgen. Det var det enda som vi inte skar ned på. Där sköt vi till mer pengar. Det gjorde vi på inkomstsidan. Det visar hur jobbigt det här problemet kan bli för oss. Det handlar inte om att skylla på någonting. Det är att säga som det är.

Gunnar Axén! Mina socialdemokratiska vänner är inte så obegåvade i politik att de tänker låta mig åka runt i valrörelsen 2006 och säga att jag vill ta bort den tredje sjuklöneveckan och återställa nivån från 78 % till 80 %. Då skulle de bjuda mig på att hamna över 15 %. Mina socialdemokratiska vänner är begåvade i politik. De vet att vi kommer att klara detta under valperioden.

Vi lever i en demokrati. Företagarna tycker att det här är jobbigt och protesterar. Löntagarna tycker att det är jättejobbigt.

Fru talman! Tänk om löntagarna i Uddevalla hade fått samla in underskrifter på vad de säger om 78 % i ersättningsnivå. Då hade den här högen varit så tjock.

Det är klart att vi kommer att ta bort detta, annars förlorar vi nästa val. En demokrati bygger på att man lyssnar. Nu måste vi skaffa pengar, och det är klart att vi ska göra.

Redan i höstas ville ni spara 9 miljarder på sjukförsäkringen, Gunnar Axén, och så fortsätter ohälsan. Vad var det som fick er att tro i höstas att ni kunde spara 9 miljarder på sjukförsäkringen? Vad var det för hemlig plan? Ni har aldrig redovisat den. Det blir lite som om man läser blå besvärjelser och så försvinner 9 miljarder. Ni hade fått ännu värre problem om ert alternativ hade gått igenom. Då hade ni suttit i en ännu jobbigare situation än vad vi gjorde.

Gunnar Axén har kanske inte någon talartid kvar, men det går att efteranmäla sig om man vill. Men det kanske inte andra här i huset vill. Det finns tillfälle att i morgon förklara hur ni hade sparat 9 miljarder i år.

Anf. 105 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag tror att Lars Bäckström är en stor tillgång för den här regeringskonstellationen. Han väljer den klassiska metoden att erkänna sina synder och klä sig i säck och aska. Han säger att hans samarbetskamrater är kloka, att de kommer att ändra allt detta och att allt kommer att bli frid och fröjd. Därmed ska man glömma bort detta.

Så enkelt är det inte, Lars Bäckström. Jag tycker att du anlägger att alltför kameralt perspektiv. Du säger att nu måste vi anskaffa pengar. Jag frågar som Luther: Vad är det? Hur gör man då?

Man måste till exempel se till att vi får ett bättre företagarklimat. Man måste se till att det blir genomgripande mycket bättre tillväxtförutsättningar i Sverige. Det som i huvudsak skiljer den borgerliga oppositionens budgetalternativ från regeringskonstellationens är att vi fokuserar på att lyfta tillväxtförutsättningarna från de ca 1,8 % som vi har haft i genomsnitt från början 70-talet och fram till nu till 3 %. Det skulle ge pengar. Det skulle ge dramatiskt förändrade villkor för kommuner och landsting för vård, skola och omsorg. Ni tar faktiskt 400 miljoner från dessa områden genom förslaget om den tredje sjuklöneveckan.

Lars Bäckström! Jag tycker att du anlägger att alltför kameralt perspektiv. De företagare som, med all rätta, protesterar här ute drabbas ju av detta. Deras vilja att se till att det finns fler människor som får lön, som kan betala kommunal- och landstingsskatt, minskar ju dramatiskt. Det är detta nödrop som vi hör här i dag. Det beslut som av allt att döma nu kommer att fattas är en dramatisk händelse för företagare. Det är viktigt att hålla ordning på finanserna, Lars Bäckström, men det handlar om det långsiktiga målet. Är Vänsterpartiet berett att vända om från den gamla, röda, socialistiska vägen till att också se företagarna som en stor tillgång, och därmed också satsa på ett bättre företagarklimat?

Anf. 106 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är så skönt för mig, Mats Odell. Jag behöver inte välja. Min röda, socialistiska väg förutsätter fler företagare och fler anställda i privatägda företag. Den stora utmaningen som jag som modern marxist har att möta är det globala kapitalet. En gång i världen kunde vi strejka i Uddevalla. Vi kunde tala om att till exempel förstatliga Uddevallavarvet för att greja jobben när SE-banken hade slagit sönder Thordéns varv. Det förstatligande räddade jobben några år. I dag skulle vi vara "tokut" om vi sade att man skulle förstatliga Volvo i Uddevalla. Det går inte. Det enda vi kan förstatliga då är ett hus. Det ägs ju borta i USA. Vi kan inte låta all makt gå till de globala storföretagen.

Jag är fortfarande marxist. Det är inget problem. Det var länge sedan, om ens någonsin, vi moderna vänstersocialister i Sverige trodde detta. Sedan fanns det några dogmatiska kommunister här, men jag tar inte ansvar för dem. Jag har aldrig varit sådan, och jag kommer aldrig att bli det. Under en kort period under gymnasietiden – jag tror att det var ungefär ett år – var jag anhängare av planekonomin, men längre än så var det inte. Sedan tog jag avstånd från KPML(r) och de stollarna. De är tokiga.

Vi behöver fler tillväxtföretag. Det råder ingen oenighet om det – absolut inte.

Hör, fru talman! Här blir jag anklagad för att vara för kameral. Vanligtvis är jag för populistisk – nu är jag möjligen en populistisk kamrerare. Man kan använda vilka invektiv man vill mot mig.

Jag hade kunnat tänka mig att höja utgiftstaket med 1 miljard och stärka finanserna med en skattehöjning om 2 miljarder för att undvika en konfrontation med Sveriges småföretagare. Men om jag hade fått igenom det hade man från talarstolarna skanderat: Nu är statsfinanserna i kaos! Vänstern har tagit greppet. Nu är allt elände och död.

Det kunde regeringen inte riskera. Förklaringen är den att man har fått en fixering vid utgiftstaket.

Prot. 2002/03:120
11 juni

Anf. 107 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Lars Bäckström är inte nådig mot sina partikamrater. Jag minns inte vilka epiteter han använde här, men det är skönt att han nu tar avstånd från det här.

Låt oss då göra ett litet test på Lars Bäckströms företagsvänlighet och på hur vi ska hantera det globala kapitalet. Är lösningen en Tobinskatt eller att vi nu faktiskt ska börja vårda de lätttrörliga skattebaser som vi i dag tar ut de högsta skattesatserna i världen på? Vi har de bredaste skattebaserna, de högsta skattesatserna och de mest nitiska skattmasarna i världen. Det är alltså omöjligt att tänka sig att vi ska behålla välfärden i Sverige, om vi fortsätter så att vi snart är det enda land som tar ut en förmögenhetsskatt.

Vad säger Lars Bäckström om detta? Är det att stärka vård, skola och omsorg att avveckla förmögenhetsskatten för de oförmögna skulld? Hur är det med dubbelbeskattningen av svenska investeringar och svenskt sparande i Sverige? Är det någonting som Vänsterpartiet vill ta bort för att få ökade investeringar i Sverige?

Det är det här som det handlar om. Är ni mot avvecklingen av förmögenhetsskatten och dubbelbeskattningen, eller är ni för den?

Anf. 108 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Nu var det ju tilläggsbudgeten vi skulle diskutera. Det är en vid debatt. Det finns en hel del tillväxtfrämjande förslag i den förra tilläggsbudgeten, men inte alls tillräckligt. Det erkänner vi också. Vi skriver i klartext att vi ska komma tillbaka med mer. Jag har i en sysselsättningsdebatt redogjort för 15 förslag. En del skatteregler bör ses över, men det är klart att vi aldrig kan konkurrera med Kommunistkinas låga skatter. Jag tar avstånd från Kommunistkinas planekonomi. Vi får ha vår sociala välfärdsmodell, vilken – och det är bra – bygger på något annat.

Det som nu är viktigast för företagsklimatet och som vi måste gå vidare med, även om det inte är en tilläggsbudgetfråga, är regelförenklingar och sådant. Vi kan återkomma till det när vi har förmånen att träffa varandra i morgondagens framtidsdebatt. Då hinner vi med den debatten. Nu gäller det dagens debatt.

Ni kristdemokrater sade i höstas att ni skulle spara 6 miljarder på sjukförsäkringen. Om ni hade fått igenom det förslaget hade ni haft ett ännu större underskott att hantera denna vår. Detta måste föras till protokollet här. Vi anklagas just nu för att spara i sjukförsäkringen, och de som för fram dessa anklagelser är de som säger att vi anslog för mycket pengar till sjukförsäkringen i höstas. Tänk på det! Vi anslog för mycket pengar till sjukförsäkringen i höstas. De anvisade mindre än vi, och i dag får vi kritik för att vi nu inte anslagit tillräckligt med pengar till sjukförsäkringen.

Det är en paradoxal debatt som vi har. Om de som anvisade mindre pengar hade fått igenom sitt alternativ, skulle katastrofen ha varit större denna vår. De hade nämligen möjlighet till ett trixande. Sjukförsäkringen skulle fixas med hjälp av trafikförsäkringen från och med den 1 juli i år. Tänk er det! Från och med den 1 juli i år skulle alla trafikförsäkringar

*Tilläggsbudget 1
för budgetåret 2003*

och olyckor betalas av en ny trafikförsäkring och skulle inte belasta den vanliga försäkringen. Prata om krångel med avtal när alla skulle förhandla om sina civilrättsliga avtal med försäkringsfolk från Trygg-Hansa. Prata om avtalskaos!

Anf. 109 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Som liberal hade man möjligen kunnat hoppas på att representanten för den svenska vänstern hade haft något annat än skattesystemet att ta avstånd från när det gäller Kommunistkina. Men det kommer kanske i nästa replik att det finns en hel del annat att ta avstånd från där.

Jag fick annars lite intrycket att Lars Bäckström nu på gamla dar blivit spritt språngande katolsk. Han står här och biktar sig, och jag har förstått att det går till så att han sedan ska få syndernas förlåtelse. Skillnaden mellan vår lutheranska norm och den katolska är att vi får försöka ta ansvar för våra synder snarare än att bara bekänna dem och sedan börja om på nytt på måndag morgon.

När man här får höra att begreppet "kameral" i Lars Bäckströms värld kan vara ett invektiv förstår man att det ska syndas mera. I min värld är nämligen kameral verksamhet något väldigt viktigt och bra. Det gäller till exempel att man inte trixar med budgeten. Budgetlagen finns ju inte i brottsbalken. Det har inte påbjudits straff och sanktioner för dem som gör det, men om vi går tillbaka till budgetlagen och dess förarbeten kan vi konstatera att riksdagens majoritet inte handlar i enlighet med hur riksdagens majoritet vid ett tidigare tillfälle tyckte att majoriteten borde handla. Det sker enligt principen att en gång är ingen gång, och sedan gör man det en gång. Gör man det sedan en gång till är det en vana, och då har det blivit en praxis.

Jag skulle vilja fråga Lars Bäckström, som glatt tar avstånd från alla möjliga saker: Vore det inte en bra idé att resonera om det förslag som verkligen är beprövat? Vi har många olika förslag som vi inte får pröva, men det finns ett som verkligen är beprövat, nämligen finansiell samordning. Vore det inte en idé att vi fort som ögat satte oss ned och resonerade om att genomföra det beprövade förslaget?

Anf. 110 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Katolik – nej, jag är protestant och kommer alltid att vara det. Jag är född i den protestantiska kyrkan och kommer att begravas i den. Så är det med den saken. Jag blir aldrig katolik.

Vad gäller invektiv var det Odell som med kritisk röst sade: Bäckström är för kameral. Men jag är stolt över att jag är en kamrerstyp. Det är jättebra att vara socialistisk kamrerare, och jag är jättestolt över att vara röd räknenisse. Jag tycker för min del att det är fina epitet.

Jag tar vidare inte glatt avstånd. Jag är ärlig nog att säga att vi inte har gjort detta för något annat än att hålla kontroll på budgeten. Jag påstår inte att det leder till ökad hälsa i arbetslivet, men vi har andra åtgärder som leder till det. Detta är inte det enda som vi gör, men vi gör det för att hålla budgeten. Man ska säga som det är.

Jag tappade tråden vad gäller frågan att vi ska gå vidare. Vi får ta den igen, och jag lovar att sedan svara på den. Reglerna tillåter inte att jag får en stickreplik, så jag får stanna där.

Karin Pilsäter! Det är kritik från mig när jag säger att ni i julas föreslog att man skulle dra ned sjukförsäkringen med ungefär 5 miljarder. Ni säger att vi bluffar om budgetlagen. Vi bluffar inte med budgeten. Gjorde vi det skulle ni ju anmäla oss till KU. Gör det i så fall eller sluta säga att vi har bluffat med lagen.

Ni gör ungefär motsvarande saker som vi när ni talar om en rad olika förslag om sjukförsäkring, a-kassa och karensdagar. Ni föreslår ungefär samma system som vi tillämpar. Ni lägger över det på obligatoriska avgifter på utgiftssidan i stället, men ni avser inte att försämra nivåerna utan menar att man ska betala avgifter.

Jag tar upp tråden igen om hur det här har tillämpats tidigare. Jag erinrade i kammaren en gång om när Socialdemokraterna sänkte fastighets-skatten och i motsvarande grad sänkte utgiftstaket. Ska ni tillämpa den principen konsekvent får ni väldigt låga utgiftstak i er värld.

Anf. 111 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag tror inte att ett muntligt framförande är den bästa modellen för att redovisa detta. Det är precis så vi gör, att vi växlar till exempel utgifter mot avgifter, sänker en skatt och sedan justerar utgiftstaket i enlighet med det. Så har vi gjort i ett antal förslag, och det har även ni gjort i ett antal olika förslag. Det är inget konstigt med det.

Men i andra förslag för ni över utgifter till minskade inkomster – antingen befintliga utgifter eller helt nya – och det är det som är att runda utgiftstaket eller att trixa med budgetlagen. Det är tyvärr inte en fråga för KU:s granskning. Om det vore det skulle jag med glädje anmäla den för granskning där.

Min fråga var om vi inte skulle kunna sätta oss ned och diskutera konstruktivt med er. Du säger att du vill att vi ska vara konstruktiva. Vi har lagt fram massvis med olika förslag för att få ned ohälsan, och ett av dessa ytterst konkreta förslag är dessutom beprövat. Det har tidigare efterlysts bevis, och det är svårt att bevisa något innan man fått prova ett förslag, men detta är ju provat. Man fick inte bara ned utgifterna utan fick också in människor i jobb och minskade lidandet i vårdköer, minskade produktionsbortfallet genom förkortade sjukskrivningar, ökade människors välbefinnande och sparade dessutom pengar.

Det här är inte ett Kinderägg med tre önskningar i ett, det är ett Dubbelkinderägg med fyra önskningar. Eftersom Socialdemokraterna har gjort en överenskommelse men regeringen springer ifrån överenskomsten, kan vi inte fort som ögat sätta oss ned med Vänsterpartiet och diskutera en samordning av alla de positiva effekterna – för individ, för statsfinanser och för samhällsekonomin?

Anf. 112 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag tar Finsam först. Det finns en ganska bra utvärdering. Har inte Karin Pilsäter, ni andra som sitter här och lyssnar och ni som tittar på TV läst den? Gå in på Läkarförbundets hemsida. Förbundet har skrivit en rapport om ohälsan. Där går man igenom de olika systemen, bland annat Finsam. Förbundet konstaterar i sin utvärdering att Finsam inte ger några påtagliga effekter för att minska ohälsan om arbetet utförs på ett etiskt försvarbart sätt så att förtur inte ges till friska och starka i arbetslivet. Det framkommer glasklart. Läkarförbundet har gjort denna

utvärdering med stor ackuratess. Det är en av de bästa rapporterna jag har läst. Har ni inte läst den, anbefalles den varmt till läsning – som man brukar säga i de lutheranska kyrkorna om söndagarna. Det är den bästa jag har läst i frågan. Sedan är jag inte beredd att skriva under på förbundets modell, men jag vill diskutera den.

Regeringen har lagt fram en proposition om Finsam som är framdiskuterad med oss i Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Den finns, Karin Pilsäter. Problemet med Finsam är att den leder till ökade utgifter. Finansiellt är det samma sak som att ge landstingen mer pengar. Det är vad som händer. Det är klart att landstingen kan göra mer om de får mer pengar. De tas från sjukförsäkringen. Det är inte så märkvärdigt att landstingen gör mer om de får mer pengar. Det är samma sak som att höja statsbidragen till dem. Men initialt kommer det att ge ökad belastning på utgiftstaken. I bästa fall kommer det att minska kostnaden om tre fyra år. Karin Pilsäter! Det är snarast en döbelnsmedicin. Nej, det är en inventerad döbelnsmedicin. Det här ger värre problem för utgiftstaken på kort sikt och ger möjligtvis positiva effekter på lång sikt. Men det här tillåter inte systemet med utgiftstaken.

Men vi ska få fört till protokollet att vi måste få ett system som ersätter nivån 78 % och den tredje veckan som kan accepteras av arbetsgivarna, av löntagarnas huvudorganisationer, av vårdgivarna och det politiska systemet – i vart fall av de tre partier som samverkar, gärna också övriga partier. Det är inget bra om vi får ändringar och kast i sjuksystemen och i kampen mot ohälsan så fort vi får en ny regering – och det kan ju tänkas. Det är bra att ha en stabil lösning på denna fråga. Låt oss försöka lyssna på varandra. Det är en ödesfråga för landet att få ned ohälsotalen.

Anf. 113 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag ska fatta mig kort för att vinna tid. Jag inskränker mig då till en randanmärkning. Det gäller bolaget Vasallen. Vi i Centerpartiet upplever ungefär samma budgettricksande i det bolaget som sker vad gäller statsbudgeten.

Vasallen bildades för att förädla försvarsfastigheter i samband med försvarets omstrukturering. Bolaget har under den tid man har verkat knappast visat framfötterna inom sitt område. Nu föreslår regeringen att bolaget ska gå in på den öppna marknaden och agera i regionalpolitiskt syfte. Vi anser att den typen av verksamhet ska föras upp i riksdagen till beslut.

Jag vill med detta inlägg ge en randanmärkning, nämligen att redan nu avisera en motion i fråga om Vasallen. Vi kommer att väcka en motion om att staten ska avveckla bolaget.

Anf. 114 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Det här är en intressant och viktig debatt. Jag kommer att skjuta in mig på den tredje sjuklöneveckan. Frågan har varit uppe tidigare i debatten.

Tittar man runt i samhället gäller det att hålla ordning på orsak och verkan. Emellanåt får åtminstone jag känslan av att det finns delar av denna kammare som inte har förstått sambanden. Vi har kunnat läsa i tidningarna i dag och den senaste veckan att vi i det här landet inte klarar av att ge de handikappade den vård de har rätt att kräva. Vi märker att de

som behöver särskilt stöd i skolan inte kan få det stöd de har rätt att kräva. Detta är att titta rätt i hjärtat på den svenska välfärdsstaten. Det är här normer och värderingar för välfärdsstaten slås fast. Det är här man kan se om man lyckas.

Då konstaterar vi att det saknas pengar, skatteinkomster, eftersom fler är sjuka och färre betalar skatt. I det läget, fru talman, måste vi se till att öka tillväxten. Det är ett oeftergivligt krav. Varje människa måste växa. Vi måste ha fler jobb, och vi måste ha fler som betalar skatt.

Regeringen har ideligen påpekat att man måste vidta åtgärder för att underlätta för företagande, men ingenting händer – förrän nu! Nu kommer man med ett förslag om den tredje sjuklöneveckan. Det är direkt kontraproduktivt mot vad alla andra anser behövs.

Jag hade nöjet att vara med vid starten av Gnosjöupproret i Värnamo, dit för övrigt näringsministern var inbjuden men saknades. Statsrådet Hans Karlsson var närvarande via TV.

Vid det tillfället framfördes synpunkter, till exempel att detta är en bluffaktura som skickas till svenskt näringsliv. Det är något som man över huvud taget inte får någonting för. Det har ställts i utsikt att detta skulle ha skötts på annat sätt på avtalsmarknaden, etcetera. Det märkliga är att den offentliga sektorn, där ohälsotalen är allra störst, ska hållas skadeslös genom att föra över pengar. Det fördes också fram tankar om att man borde skapa någon form av skyddstillsyn för de tre samverkande partierna eftersom de ägnar sig åt samhällsfarlig verksamhet.

Det här väcker oerhört starka känslor i det som är grunden för småföretagarna, nämligen i Gnosjöregionen. Där är de så genuint medvetna om hur saker och ting hänger ihop. Den regionen har i tider när konjunkturen gått ned haft en förmåga att bära landet över dessa svårigheter.

I en interpellationsdebatt så sent som den 13 maj, som jag hade möjligheten att delta i, lovade Leif Pagrotsky att här skulle vidtas åtgärder. Han räknade upp ett antal saker som fanns i tankevärlden. En del hade påbörjats, och en del skulle komma. Men han kunde inte tidssätta en enda av dessa idéer. Det är detta som gör att vi känner en sådan stark oro. Det här landet har ett ovedersägligt behov av tillväxt just nu.

Vid det tillfället inbjöd jag i mitt anförande Leif Pagrotsky att komma till Gnosjöregionen och träffa företagarna som ska axla det ansvar som staten inte förmår ta. Efter debatten sade han att han skulle komma till Gnosjöregionen den 3 juni. Utmärkt, sade jag. Jag tror att en dialog är att föredra.

Döm om min förvåning när jag i förra veckan läste i ortstidningen Värnamo Nyheter att näringsministern hade varit i området. Han hade varit i Anderstorp och besökt IUC – Industriellt utvecklingscentrum. IUC är direkt beroende av näringsministern och Näringsdepartementet och har naturligtvis inga kritiska synpunkter att ta fram i ett sådant sammanhang. Sedan var man på ett plastföretag där pressen inte fick närvara på grund av för mycket hemlig tillverkning. Man undvek konsekvent Gnosjö och Gnosjöupprorets grundare. Regeringen vågar inte ta en diskussion med folk på plats! Här i Stockholm har man inte tid att ta emot.

Detta är, fru talman, stor ynkedom och en skymf mot dessa småföretagare. Det är en skymf att inte ta dialogen med dem.

I dag har flera av oss haft möjlighet att följa den manifestation som Gnosjöupproret anordnat härute, där man för fram att det handlar om att

det minskar konkurrensen, att man får betala två medarbetare under samma period. Då ska vi veta att innan detta förslag kom hade vi redan dubbelt så hög företagsbeskattning i Sverige som genomsnittet i EU. Vi har en miljöbalk som kostar de svenska företagen miljarder varje år. Vi har 20 000 regler som dessa företagare måste kunna och följa. Detta är en veritabel tagelskjorta på de svenska småföretagarnas axlar och kropp.

Man nämner också att det blir två sorters medarbetare: de som är friskare och de som är sjuka. Det kommer att vara viktigt att hålla reda på detta när man ska anställa.

För att klara lönsamheten måste man antingen höja tempot eller skapa fler maskinarbeten, vilket i båda fallen ger mindre arbetstillfällen.

Man måste också hålla reda på vad människor gör på fritiden. Då ska vi veta att en normalsvensk vistas bara 15 % av sin livstid på arbetsplatsen. Ändå är det företagen som ska bära ansvaret för sjuktalen.

Nej, fru talman, vi moderater avvisar den tredje sjuklöneveckan. Det är kontraproduktivt. Det ger färre företag. Det ger fler företag som flyttar utomlands. Det försämrar arbetsmiljön. Och den här övervältringen på redan konkurrensutsatta småföretagare är direkt farlig.

Därför vill jag som avslutning, fru talman, ställa en fråga till majoritetsföreträdarna, i första hand Hans Hoff. Lars Bäckström har ju stått här och sagt att det här var ett dåligt förslag och att det var obehagligt. Då är min fråga: På vilket sätt kommer detta förslag att öka tillväxten i Sverige, och på vilket sätt kommer det att minska sjuktalen? Vem ska betala de skatter som försvinner när fler jobb flyr landet och fler maskiner ska göra jobbet?

Anf. 115 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt göra det, men eftersom jag fick en direkt fråga får jag ta en liten debatt med Bengt-Anders Johansson.

Tycker Bengt-Anders Johansson att företagen har något ansvar för ohälsan och den ohälsökning som har skett i Sverige? Det är en oerhört viktig del i hela resonemanget om ekonomiska drivkrafter, som det här handlar om, men också att vända den kostnadsökning som sker inom ohälsoområdet.

Det finns i tilläggsbudgeten – det är den vi behandlar i dag – inget alternativ, förutom Centerns alternativ. Men vi är av den uppfattningen att här måste vi i samhället ta ett totalt ansvar. Det handlar om de enskilda löntagarna, som också får vara med och bära ett lass här. Vi sänker i dag ersättningarna med 2,4 % för dem som är sjukskrivna, samtidigt som vi inför en tredje sjuklönevecka med ett högkostnadsskydd för mindre företagare. På det viset är vi många som delar på ansvaret. Anser Bengt-Anders att det är rimligt?

Anf. 116 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Självklart finns det ett ansvar från båda parter på arbetsmarknaden. Men jag hävdar med bestämdhet att arbetsgivarna redan i dag, med 14 dagar, har ett väsentligt och stort ansvar – väsentligt mycket större än i många andra konkurrentländer. Och nu ska tagelskjortan läggas på ännu hårdare, genom utökningen till tre veckor i stället för två veckor.

Det måste också finnas ett ansvar hos den enskilde. Som jag sade tidigare vistas man ungefär 15 % av sin livstid på arbetsplatsen. Det innebär att man tillbringar 85 % på annan plats än arbetsplatsen. Om det vore någon rimlig fördelning i förhållande till det, är inte heller den nu rådande fördelningen rimlig.

Fru talman! Hans Hoff svarade över huvud taget inte på min direkta fråga, nämligen på vilket sätt detta ökar tillväxten. Det svaret måste Hans Hoff kunna lämna till bland annat de företagare som nu sitter här uppe och vill höra svaret. På vilket sätt ökar det tillväxten, så att vi kan klara de gemensamma ansvarstagandena som vi har i det svenska samhället? Det måste du kunna ge besked om.

Anf. 117 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Som jag tidigare sade: Tappar vi greppet om landets finanser, kommer vi in i en situation där marknaden uppfattar att det politiska systemet i Sverige har tappat greppet om landets finanser. Det drabbar väldigt hårt enskilda människor, oftast dem som man brukar säga har svagast ställning eller störst beroende av välfärdssystemet. Men det drabbar också företagandet. Det vet vi sedan tidigare. Det drabbar företagandet någonting alldeles enormt hårt, i form av minskad orderingång, i form av konkurser och i form av nedläggningar, i en sådan situation där vi får ett ränterally och enorma ekonomiska problem i Sverige.

På det sättet kan man säga att förslaget i sig är en del i att behålla kontrollen över landets finanser, vilket också gynnar tillväxten på det sättet att vi minskar risken att hamna i en form av ekonomiskt moras.

I den andra delen är det så att arbetsrelationerna på en arbetsplats – arbetsmiljön är ett vitt begrepp – är av oerhört stor betydelse. Då är det inte bara lyft, utan det handlar om så många olika delar, inte minst ledarskap, möjligheter till rehabilitering och hela situationen på arbetsplatsen. Det är oerhört viktigt.

Det vi gör är att vi lägger ett ansvar dels på de enskilda människorna, som får en lägre ersättning, dels på företagarna, som får vara med och betala.

Någon måste betala de ökade kostnaderna. Det kan vi nog alla vara överens om. Vem anser Bengt-Anders ska betala de ökade kostnaderna? Är det bara de enskilda? Ska deras ersättningar sänkas till 60 % eller till 70 %? Eller vad vill Bengt-Anders göra som alternativ? På något sätt måste det betalas.

Anf. 118 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Det är oerhört intressant, om det nu vore som Hans Hoff påstår, nämligen att det här är tillväxtbefrämjande. Då är det för mig sällsynt märkligt att Svenskt Näringsliv inte har kommit till Socialdemokraterna och regeringen och sagt: Snälla ni! Det är exakt detta svensk ekonomi behöver nu! De har inte med en stavelse sagt att det är detta de vill ha. Ändå påstår Socialdemokraterna i all sin klokskap att det är detta svenskt företagande behöver.

Sedan var det frågan om arbetsplatser. Ja, det är bra att Hans Hoff tar upp detta. Då borde man i första hand börja med att titta på dem som har det sämst, nämligen i den offentliga sektorn. Där fjättrar socialdemokratin med näbbar och klor människor i ett monopolistiskt system, där vi

erfarenhetsmässigt vet – det är bara att gå in och titta i statistiken – att ohälsotalen finns. Det har svensk socialdemokrati ett oerhört stort ansvar för.

Det är de facto lite grann så att ”orkar man den så orkar man den”. Ibland har jag gjort jämförelsen att Gnosjöregionen är som ett fyrspann. Det har jag lärt mig i min bondegrund. Om man har fyra hästar som drar en vagn och en av dem är Gnosjöregionen och den drar hårdast är det sällsynt korkat att ta havre från den hästen. Det innebär bara att hela vagnen går saktare.

Det är exakt detta som nu sker. Dessvärre kommer våra gemensamma väljare att drabbas hårt av denna oklokskap, och landets finanser kommer att förödas. Det beklagar jag.

Anf. 119 LINNÉA DARELL (fp):

Fru talman! För ganska exakt en vecka sedan stod några av oss och en del andra här i kammaren och diskuterade just ohälsan och sjukskrivningarna.

I sex år har kostnaderna för detta tillåtit att öka. Nu hör vi både Hans Hoff och Lars Bäckström säga att det kommer att drabba de svaga om inte finanserna är i ordning. Det kan vi vara överens om, men det är ju inte ett akut tillstånd, något som har skett plötsligt, utan detta har, som sagt, pågått i sex år.

De diskussioner som vi hade här i kammaren för en vecka sedan handlade om väldigt små åtgärder som det dessutom har tagit väldigt lång tid att få fram. En del av dem är sådana åtgärder som vi föreslog från olika borgerliga partier för mer än ett år sedan. Då avslogs de. Detta var inte nödvändigt. Det var inte bra, och det var allt möjligt.

Men nu kan man i panikens tecken slå till med åtgärder och övervältra kostnaderna på företagen. Det är egentligen inte i något annat sammanhang som man, när man inte har skött sin ekonomi, kan se till att någon annan betalar, utan då får man reda ut eländet. Men för staten finns det tydligen alltid någon att övervältra på, i det här fallet företagen. Vi säger från Folkpartiets sida nej till den här övervältringen. Sverige behöver fler företag som vill anställa, inte färre sådana.

Det sades här i debatten från både s och v att det här är väl ingen katastrof för företagen. Det är illa. Det är väldigt illa, men det kanske inte är en katastrof. Men någonting som är en katastrof är att den tilltro som förhoppningsvis har funnits till det politiska talet om behov av tillväxt är allvarligt naggad i kanten, och det drabbbar oss alla.

Man säger att det när det gäller småföretagen ska införas ett högkostnadsskydd. Jag sitter i socialförsäkringsutskottet, och vi hade en diskussion kring att Lagrådet har avrått från ett införande nu. Men vi kan igen konstatera att regeringen fortfarande låter alla vänta på de verkliga åtgärderna för att sänka ohälsotalen.

Vi hade den diskussionen förra veckan. Vi diskuterade till exempel rehabilitering som verkligen skulle kunna ge många av de hundratusentals människor som är sjukskrivna möjlighet att komma i arbete igen. Då var svaret från regeringens företrädare: Det återkommer vi till. Men man kan inte vänta när Lagrådet avstyrker ett införande av någonting som är totalt okänt när det gäller vad det egentligen ska bli, om det över huvud taget kan bli någonting. Då handlar det inte om att återkomma. Då hand-

lar det om att införa det. Sedan får det gå hur det vill. Det handlar alltså inte om någonting annat än att klara utgiftstaket. Det finns ingenting i detta som människor blir friskare av.

Nu ser vi att reaktionen från företagen är att de skärper kraven när det gäller vilka som anställs. Det har tidigare nämnts, av Gunnar Axén bland annat, att hotell- och restaurangföretagen hotar med att begära utdrag om sjukfrånvaron vid anställningar. Det må vara ett extremt förslag, men när man riktar kritik ska man rikta den åt rätt håll, och det rätta föremålet för den kritiken är regeringen. Det är i Socialdemokraternas Sverige som företagen känner sig tvingade att ha järnkoll på vilka de anställer. Det är ett samhälle som vi inte vill ha, och knappast någon annan heller, tror jag. Men detta, som sagt, drivs fram av den socialdemokratiska regeringen med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

En annan väldigt allvarlig del med det här förslaget är att det kommer att bli väldigt svårt för många människor som är i riskzonen för högre sjukfrånvaro att få jobb. Det är äldre människor. Det är personer med kroniska sjukdomar. Det är människor med funktionshinder. Det kan vara kvinnor som av olika skäl har ganska mycket frånvaro. Man kan vara småbarnsförälder och inte ha så lätt att hitta lösningar.

Då säger Hans Hoff: Kan detta ledas i bevis? Nej, det kanske det inte kan. Men när det leds i bevis och vi ser resultaten är det redan lite sent. Men jag kan citera från de remissvar som regeringen faktiskt har fått in när det gäller sjuklöneförslagen. Jag kan citera RSMH. Det är en organisation, om nu inte Hans Hoff känner till det, för människor med psykiska funktionshinder. Där säger man:

”Arbetsmarknaden kommer väsentligt att försämrats för en stor del av den befolkning som redan idag har stora svårigheter... Vi ser risken att funktionshindrade, speciellt de med psykiska diagnoser, anses som en ekonomisk belastning.”

Reumatikerförbundet, som utöver att man har skrivit ett remissyttrande också har träffat socialförsäkringsutskottet, säger:

Förslaget innebär för redan anställda med skador eller kroniska sjukdomar en inlåsningseffekt, det vill säga att om man nu har haft turen att få en anställning så har man sämre möjligheter att efter det här införandet söka andra arbeten. Risken att bli uppsagd på grund av omorganisation kan också öka, och inträdet på arbetsmarknaden försvåras för dem som ännu inte har ett arbete.

Samhall uttrycker stor oro i remissvaren. Handikappföreningarna i Östergötland – jag kommer från Östergötland – gick ut med ett pressmeddelande där man talade om sjukförslaget som ett hot mot svaga grupper. Det refereras också till en Temoundersökning där man har frågat hur människor över huvud taget i samhället ser på riskerna med det här förslaget. 79 % av allmänheten känner stor oro för vad det kommer att innebära för människor som inte alltid har så lätt i dag att komma in på arbetsmarknaden.

Det är mycket märkligt, tycker jag, att man ena dagen kan se socialdemokratiska riksdagsledamöter skriva artiklar om hur viktigt det är, med anledning av att det är europeiska handikappåret i år, att arbetsgivarna verkligen prövar på att anställa personer med funktionshinder. Och nästa dag sitter socialdemokratiska riksdagsledamöter här i kammaren och fattar beslut som kommer att leda till motsatt effekt.

Prot. 2002/03:120
11 juni

*Tilläggsbudget 1
för budgetåret 2003*

Fru talman! Det enda rätta är att avvisa den tredje sjuklöneveckan för jobbens, för tillväxtens och för de enskilda individernas skull. Ohälsan blir inte mindre i samhället för att företagen ges ökade kostnader och fler människor slås ut från arbetsmarknaden.

Anf. 120 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! I dag har landets småföretagare stått här ute på Mynttorget för att protestera mot regeringens och stödpartiernas förslag om ett utökat kostnadsansvar för sjukskrivningarna. Det gör de rätt i. Kristdemokraterna stöder dem.

Om välfärden ska kunna tryggas i vårt land måste vi ge företagen förbättrade förutsättningar, inte försämrade.

Det är kris i Sverige. Nyföretagandet är lägre än på mycket länge. Varslen ökar. Företag flyttar utomlands – det gäller både produktion, utvecklingsavdelningar och huvudkontor. Företagarna lever med en sämre konjunktur, med försämrad orderingång, med höjda energipriser och så vidare.

I det här läget skulle landets företagare behöva en klapp på axeln: Heja på! Ge inte upp! Vi ger de här morötterna just nu för att ni ska kunna växa vidare. Vi behöver er. Svenskt näringsliv behöver växa.

Vad får de i stället? Man får ett dråpslagsförslag – tre veckors sjuklöneperiod. Det har på något sätt blivit droppen som har fått bägaren att rinna över.

Jag vet inte om Hans Hoff var ute på torget och lyssnade i dag. Var han det? Nej. När Hans Hoff stod här kom jag osökt att tänka på berättelsen om bonden som sade: Min häst var en bra häst. Han åt inte mycket heller. Jag vande honom nästan av med att äta. Hade han inte dött tror jag att jag hade kunnat vänja honom av med att dricka också.

Det regeringen med stödpartier gör just nu är att svälta ut svenskt näringsliv. Man gör en felaktig analys när man säger att det är arbetsplatserna som är roten till allt det onda. I undersökningar som gjorts visar det sig att en tredjedel av sjukfrånvaron är arbetsrelaterad, en tredjedel är att relatera till privatlivet och en tredjedel hör hemma i bägge delarna. Man kan alltså inte hitta lösningen på sjukskrivningarna enbart i arbetslivet. Det som behövs i dag för att skapa en ökad tillväxt är tvärtom att man stimulerar näringslivet, att man avskaffar dubbelbeskattningen, att man tar bort förmögenhetsbeskattningen och att man ser till att vi kan genomföra generationsskiften på ett lätt och smidigt sätt. Den typen av insatser är den injektionsspruta som behövs i Sverige i dag.

Företagarna och deras samlingar vibrerar i dag av vrede. De känner sig överkörda. Det är inte så att de inte tar ansvar – 60 miljarder bidrar de med till ohälsoproblematiken. De tar ett ansvar för ohälsan. De kallar den politik som förs i dag för pansarvagnspolitik.

Jag vill till protokollet och till Hans Hoff, som uppenbarligen inte var på plats i dag, referera något av det som sades på Mynttorget:

Jag kommer inte att klara dubbla kostnader. Jag satsar så mycket tid, jag har satsat alla mina pengar, jag har satsat en massa arbete på mitt företagande. Men nu orkar jag inte mer.

En annan person säger: Jag tvingas rationalisera ytterligare. Det blir färre jobb. Det blir jobb åt färre. Det är ett sysselsättningsfientligt förslag.

En tredje person säger: Jag kommer att vara mycket försiktig med anställningar. Fritidsbönder, nej, de är för riskutsatta, för att inte tala om fallskärmshoppare.

A- och B-laget på arbetsmarknaden blir ett faktum, och det vill ingen av oss ha. Den som har varit långtidssjuk och den som har en kronisk sjukdom måste också ha en chans på dagens arbetsmarknad.

Fru talman! Jag är glad över Gnosjöupproret. Jag är glad över att det är fler än vi borgerliga politiker som trycker på för att förbättra villkoren för att starta och driva företag i det här landet. Det har en stor betydelse.

Faktum är att när Hans Karlsson och jag hade en debatt och jag frågade honom om detta förslag skulle ge fler eller färre jobb kunde han inte säga att det skulle bli fler jobb. Han modifierade svaret med att säga att det blir fler friska jobb, vilket är ett direkt felaktigt svar. Det kommer att ge färre jobb och sämre tillväxt.

Anf. 121 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! ”Ni vill framför allt inte ha en längre sjuklöneperiod. Tja, jag är inte så säker på att vi ville det heller. Vi ville försöka hitta någon ekonomisk drivkraft.”

Detta sade statsrådet Hans Karlsson i riksdagen förra veckan. Inte ens han själv är alltså övertygad om förträffligheten i förslaget om den tredje sjuklöneveckan. Samtidigt har han velat skydda just de arbetsgivare som mest skulle förtjäna ökade incitament, nämligen kommunerna. Det visar att regeringen inte är inriktad på att minska ohälsan utan bara på att sänka statens kostnader för denna. För att klara utgiftstaken vältrar man över delar av kostnaden för sjukförsäkringen på arbetsgivarna.

Att arbetsgivarna bara i begränsad utsträckning kan påverka sjuktagen eftersom, som många har sagt, ohälsan huvudsakligen beror på faktorer utanför arbetet väljer regeringen att inte bry sig om.

Regeringen tror inte ens själv att sjuktagen kommer att påverkas. ”Men vi tyckte att i väntan på att åtgärder så att säga biter mot själva ohälsoproblematiken måste vi också ta ansvar för ekonomin, för landets finanser, och då får man minska kostnaderna.” Det var ännu ett citat från riksdagen av statsrådet Hans Karlsson. Det visar att inte ens regeringen själv tror att detta kommer att bidra till några förändrade ohälsotal.

De utskott som har yttrat sig har yttrat sig just på detta sätt: Det handlar om statsfinanserna, inte om ohälsan.

Resultatet blir att kostnader och risker vid anställning ökar. *Utvärdering av statens äldre kvinnor kommer exempelvis att få upplåning och skuld-svårare att få jobb eftersom det är en grupp förvaltning 1998–2002 som ofta är sjukskriven. Ökade risker och ökade kostnader för att anställa motverkar en väl fungerande arbetsmarknad, och detta i en tid när vi ser att arbetslösheten växer.*

Vad säger då regeringen om det? Jo, Hans Karlsson säger så här: ”Jag medger gärna att jag så att säga inte är helt utan oro för hur vissa småföretag drabbas. Men jag tycker att det är att ta till överord att säga att detta är ett dråpslag.”

Man vet inte om man ska skratta eller gråta. Många småföretagare säger till oss att de verkligen är fulla av oro, men regeringen vet inte riktigt hur det är med det.

Förslaget är också så dåligt att regeringen tvingas föreslå ett särskilt skydd för små företag, alltså ett skydd mot den egna politikens effekter. Dock är man medveten om att detta skydd kan stå i strid med EU:s statsstödsregler och att förslagen därför kan komma att behöva ändras eller kanske till och med utebli. Trots det, och trots att Lagrådet aktivt avstyrker detta, väljer man att driva igenom den tredje sjuklöneveckan nu.

Dessutom avser regeringen att återkomma i höst med att lägga alla arbetsgivare en delfinansiering också av den långa sjukfrånvaron – som om man inte gått på den pumpen tillräckligt mycket tidigare då både fack och företagare tog ställning mot den så kallade 25-procentaren.

Det är också så, fru talman, att arbetsgivarna redan betalar för den tredje sjukveckan via avgifter. Regeringen vill dock att man ska betala två gånger: först till staten via avgifter för sjukförsäkringen och sedan direkt till de sjukskrivna. Det är alltså fråga om en direkt riktad straffbeskattning av anställning. Det är också fråga om en slumpvis höjd arbetsgivaravgift. Vi vet ju inte på förhand vilka som kommer att drabbas. Hur företaget kommer att utvecklas beror ju på om de anställda råkar åka skidor på semestern och bryter benet i skidbacken eller inte.

Vi ser alltså framför oss ett förslag som ingen, inte ens regeringen, egentligen vill ha, ett förslag som företagen protesterar mot, ett förslag som inte ens enligt regeringen påverkar ohälsan, ett förslag som bara delvis är färdigt, som från början var reserv för den 25-procentare där man gick på pumpen och som nu är första steget mot det som ska bli ännu värre längre fram. Vi ser ett förslag om vilket även regeringen, enligt citat från Hans Karlsson, säger att man är orolig. Ändå ska man driva igenom det, vilket är fullständigt orimligt i en tid då arbetslösheten stiger.

Det här förslaget borde avvisas blankt. Det är inte genomarbetat, det är inte genomtänkt och det ger direkt skadliga effekter för landets företagande och sysselsättning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

11 § Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 1998–2002

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2002/03:FiU22
Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 1998–2002 (skr. 2002/03:104).

Anf. 122 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Här ska vi debattera utvärderingen av statens upplåning och skuldförvaltning. Regeringen ska senast den 25 april varje år lämna en utvärdering i form av en skrivelse till riksdagen om detta.

Först vill jag peka på själva skrivelsen. Utskottet har vid några tillfällen tagit upp frågan om utformningen av skrivelsen. Den har knappast kunnat beskrivas som lättillgänglig. Den är mycket tekniskt inriktad och innehåller mängder av avancerade finansiella begrepp. Vissa förbättring-

ar och förtydliganden har gjorts med tiden, men utskottet anser alltså att redovisningen kan göras mer pedagogisk utan att man ger avkall på kvaliteten. Strävan bör vara att även den intresserade allmänheten ska kunna tillgodogöra sig innehållet och bilda sig en bra uppfattning om skrivelsens innehåll.

Utskottet koncentrerar sin utvärdering av regeringens riktlinjer för 1999–2002 till de delar som bedöms som mest intressanta.

Utskottet har, utifrån vad som redovisats i skrivelsen och med de förbehåll som utskottet här gjort beträffande möjligheterna att på nuvarande stadium göra en långsiktig utvärdering, inte några erinringar mot regeringens beslut om riktlinjer för statsskuldsförvaltningen.

Riksgäldskontorets låneverksamhet i nominella kronor förefaller ha varit framgångsrik med fulltecknade emissioner, stora budvolymmer och små ränteskillnader i de accepterade buden. Även resultatet i hushållsupplåningen har varit gott, drygt 1 miljard kronor för den senaste femårsperioden. Samtliga låneinstrument uppvisar positivt resultat för utvärderingsperioden. Det kvantitativa målet för upplåningen från hushållen kan anses vara väl uppfyllt. För 2002 uppgick kostnadsbesparingen i upplåningen via Riksgäldsspar till 10 miljoner kronor, samma besparing som för 2001. Sparformen uppvisar sammantaget för första gången ett litet överskott över utvärderingsperioden.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är angeläget att Riksgäldsspar utvecklas till en attraktiv sparform, inte minst för att kunna uppnå målet om största möjliga kostnadsbesparing i förhållande till alternativa upplåningsformer på penning- och obligationsmarknaden. Utskottet motsätter sig således förslaget i motion Fi28 från moderaterna.

Utskottet vill precis som tidigare framhålla att utvärderingen i vissa delar begränsas av att det förflutit alltför kort tid för att mer bestämda slutsatser ska kunna dras. Utskottets helhetsintryck av verksamheten ger ingen anledning till kritik mot Riksgäldskontoret och de resultat som uppnåtts. Utskottet finner därför liksom regeringen att Riksgäldskontoret förvaltat skulden i enlighet med det övergripande målet för statsskuldsförvaltningen.

En reservation har fogats till betänkandet.

Anf. 123 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Betänkandet handlar som sagt om statens upplåning och skuldförvaltning, hur vi finansierar statsskulden.

Statsskulden uppgår till närmare 1 200 miljarder kronor och den förväntas öka under de kommande åren eftersom statsbudgeten kommer att gå med underskott. I storleksordningen 140 miljarder kronor kommer statsskulden att öka med.

Merparten av upplåningen för att finansiera statsskulden sker via statsobligationer, statsskuldväxlar, utlandslån och realobligationer. En mycket liten andel av upplåningen, drygt 1 %, sker via upplåning från hushållen inom det som kallas för Riksgäldsspar. Upplåningen via Riksgäldsspar uppgick föregående år till 15 miljarder kronor, vilket är en liten summa i sammanhanget.

Statens besparing i upplåningskostnader under utvärderingsperioden, via Riksgäldsspar, är i sammanhanget försumbar och begränsar sig till 3 miljoner kronor. Under tidigare år har resultatet varit negativt.

Riksgäldsspar riktar sig till hushållen och har till sin konstruktion stora likheter med ett vanligt banksparande. Staten agerar därmed på en konkurrensutsatt och redan väl fungerande marknad som omfattar över 700 miljarder kronor.

Vi moderater anser det klart olämpligt att en statlig myndighet som Riksgäldskontoret agerar som ett kreditinstitut, som en bank bland flera på en konkurrensutsatt marknad, där staten ansvarar för både reglering och tillsyn.

Det är orimligt att staten ska agera bank – med alla de fördelar det i sig innebär att det är staten som gör det – och ansvara för att övriga banker följer spelreglerna. Det går inte att både vara domare och en av de tävlande samtidigt.

Att på det här sättet bedriva inlåning från hushållen ligger även utanför Riksgäldskontorets huvuduppgifter, och det fyller ingen reell funktion när det gäller statsupplåningen och skuldförvaltningen. Vi anser därför att sparformen Riksgäldsspar bör avvecklas.

I övrigt tillstyrker vi den utvärdering av upplåningen och skuldförvaltningen som har gjorts.

Med detta ber jag, fru talman, att få yrka bifall till den reservation som vi har gemensamt med Folkpartiet och Kristdemokraterna.

Anf. 124 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! En minskning av kostnaderna för statsskulden kan ske på olika sätt. Ett sätt, kanske det allra viktigaste, är att få ned statsskulden i relation till BNP. Då krävs en annan politik än den som just har diskuterats med anledning av tilläggsbudgeten och den som diskuteras i morgon i debatten om vårbudgeten. Det handlar om att få fart på tillväxten, det handlar om att ha ordning på statsfinanserna och det handlar om att våga försälja statliga bolag.

Skicklig förvaltning kan också bidra till att hålla nere kostnaderna. Det finns i betänkandet en del goda exempel, bland annat på hur man har lyckats vara skicklig spekulant på den internationella valutamarknaden. Men självklart kan också sådana kapitalförvaltningsbeslut slå fel och faktiskt öka kostnaderna. Bland annat därför är det viktigt att hålla nere statsskulden i relation till BNP.

I reservationen tar oppositionen upp en liten del av de verktyg som finns till hands för att förvalta skulden, nämligen Riksgäldsspar, som vi har hört tidigare. Jag gick in på Riksgäldskontorets hemsida. Där görs reklam för Riksgäldsspar med orden: Riksgäldskontorets räntepapper ger ordentlig avkastning utan att du behöver ta risker och utan att du betalar avgifter. Det låter ju fantastiskt bra. Det är någonting som vi alla har letat efter, högre avkastning och utan risker.

Samtidigt innebär detta, som Gunnar Axén tidigare var inne på, att staten är inne och agerar på en marknad som redan finns och där det redan finns flera andra aktörer. Staten sätter upp reglerna för den marknaden och ansvarar även för tillsynen.

Fru talman! Vi som hoppas på svensk seger i kvällens fotbollslandskamp är nog glada över att det inte är Polen som bestämmer vilka regler som ska gälla för matchen och att det inte är Polens förbundskapten som ska vara domare. Och vi som ska vara med i kvällens ännu viktigare match, nämligen fotbollsmatchen mellan regeringen och oppositionen, är

nog glada för att det inte är Bosse Ringholm som fastställer vilka regler som ska gälla eller att Bosse Ringholm ska vara domare.

Det är självklart olämpligt att vara deltagare samtidigt som man är domare och sätter reglerna. Därför yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 125 BO BERNHARDSSON (s):

Fru talman! För att det verkligen ska bli gjort vill jag börja med att yrka bifall till utskottets förslag. Det innebär att skrivelsen läggs till handlingarna och att motionen, Fi28, avslås. Jag kommer tillbaka till motionen senare.

Målet för statsskuldspolitiken – och för Riksgäldskontorets verksamhet – är att statsskulden på lång sikt ska förvaltas till lägsta möjliga kostnad med, som det heter, beaktande av riskerna i förvaltningen. I sammanfattning ser utskottet inga skäl att invända mot regeringens beslut om riktlinjer och inte heller någon anledning att rikta kritik mot Riksgäldskontorets sätt att förvalta skulden i enlighet med de riktlinjerna.

Jag skulle ändå vilja lyfta fram ett par synpunkter och göra några kommentarer.

Den första rör möjligheten att bedriva en bra utvärdering. Den andra är något som Sven-Erik Österberg redan har varit inne på i sin inledning, nämligen det som handlar om tillgängligheten i de dokument som beskriver förvaltningen och de mål och överväganden som styr den.

När det gäller förutsättningarna för att bedriva ett bra utvärderingsarbete har utskottet även i ett tidigare betänkande betonat de svårigheter som finns på det här området. Det handlar om tidsperspektivet, som bör vara långt för att man ska kunna utvärdera. Det handlar om att finna lämpliga instrument med vilka man kan mäta om förvaltningen är framgångsrik. Det handlar också om oberoendet i utvärderingsarbetet.

Utskottet menar alltså att det kunde vara värt att pröva att anlita utomstående experter för att granska, värdera och göra internationella jämförelser. Vi kommer att ta upp den problematiken med Finansdepartementet och Riksgäldskontoret framöver. Vi kommer dessutom att ägna den här frågan uppmärksamhet i ett särskilt eget projekt.

Den andra kommentaren rör det som med ett trendigt men som jag tycker egentligen ganska onödigt ord brukar kallas för transparensen, det vill säga möjligheten att ta del av de offentliga dokumenten. I det här fallet skrivelsen.

Det här är alltså ingen alldeles lättillgänglig materia. Den innehåller mängder av tekniska resonemang och avancerade finansiella begrepp. De flesta är säkert nödvändiga för att man korrekt ska kunna beskriva och förklara principer, teknik och tänkande bakom skuldförvaltningen. Men, och det har utskottet påpekat i tidigare betänkanden, en skrivelse till riksdagen måste, ytterst av demokratiska skäl, kunna förstås av de intresserade medborgare som vill ta del av den, så långt det är möjligt att genomföra detta. Det bör man säga.

Jag tror dessutom att det här kravet växer i en värld där allt finns tillgängligt omedelbart på det som brukar kallas Nätet. Det är viktigt att dokumenten är folkligt tillgängliga. Även om nu inte just den här skriften orsakar någon rusning, för det tror jag inte, finns det mer att göra. Det har blivit bättre, men det går att göra den här typen av texter ännu mer tillgängliga för offentligheten.

Prot. 2002/03:120
11 juni

*Utvärdering av statens
upplåning och skuld-
förvaltning 1998–2002*

Jag går nu över till motionen, som berör det som kallas Riksgäldsspar. Reservanterna vill, precis som förra året, att denna verksamhet ska avvecklas. Majoriteten menar i stället att det är viktigt att Riksgäldsspar, som är en allt populärare sparform även om den är relativt liten, får en chans att utvecklas.

De argument för att avveckla Riksgäldsspar som framförs i motionen och i reservationen sönderfaller i åtminstone tre delar.

För det första hävdas att statens besparing under perioden är försumbar. Det handlar om 3 miljoner kronor.

För det andra hävdas att det är olämpligt att staten agerar som kreditinstitut på en konkurrensutsatt och väl fungerande marknad. Det har vi fått höra här från talarstolen.

För det tredje sägs det att det skulle ligga utanför Riksgäldskontorets huvuduppgifter och inte fylla någon reell funktion att bedriva inlåning från hushållen.

Hur bra håller dessa argument? Inte särskilt bra.

Låt mig börja med det sista påståendet. Såvitt jag kan se och överblicka har en viktig del av Riksgäldskontorets verksamhet alltid handlat om inlåning från hushållen. Den viktigaste verksamheten är premieobligationslånen. Riksgäldsspar är en mindre del av det. Inlåning från hushållen har man, såvitt jag kan se, sysslat med under överblickbar tid.

Till sist vill jag ta upp argumentet att besparingen är försumbar. Ja, under den period som utvärderingen omfattar uppgår den i och för sig till dessa försumbara 3 miljoner, men trenden är god. Under det första år som utvärderingen omfattar gick verksamheten back med 27 miljoner. Under 2001 och 2002 har den gått med överskott på 10 miljoner under vart och ett av dessa båda år.

Påståendet att det skulle vara olämpligt att staten agerar som kreditinstitut på en konkurrensutsatt och väl fungerande marknad får mig att undra: Vad skulle man ha sagt om det hade varit en icke väl fungerande marknad? Då hade väl slutsatsen – som den brukar bli – blivit att staten inte ska vara där. Jag tror tvärtom att det finns en viss poäng med att bankerna får konkurrens också på det här sättet.

Fru talman! Riksgäldsspar bör få en chans att fortsätta utvecklas. Därför yrkar jag ännu en gång bifall till utskottets förslag.

Anf. 126 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Vi i Centerpartiet delar utskottets bedömning i frågan om statens upplåning och skuldförvaltning för perioden.

Beträffande Riksgäldsspar som en aktör på en marknad för räntebärande sparformer gentemot hushållen har vi inte heller några invändningar. Vi ser Riksgälden som en aktör bland andra. Ur konsumentsynpunkt är det bra med ett brett utbud där konsumenten ges största möjliga valfrihet. Mångfalden blir i det här sammanhanget i stället en stimulansfaktor på marknaden.

När det nu handlar om en offentlig aktör är det viktigt att framhålla att verksamheten bedrivs på ett konkurrensneutralt sätt. I de handlingar som har redovisats i det här ärendet finns det inget som talar för att det skulle vara på annat sätt.

Fru talman! Med dessa korta kommentarer yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

NU11 Vissa elmarknadsfrågor m.m.

Punkt 1 (Stängningen av Barsebäck 2, m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp)

3. res. 2 (kd)

4. res. 3 (mp)

Förberedande votering 1:

30 för res. 2

15 för res. 3

262 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Rolf Gunnarsson (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Förberedande votering 2:

91 för res. 1

28 för res. 2

186 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
175 för utskottet
90 för res. 1
43 avstod
41 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 132 s, 24 v, 19 c
För res. 1: 48 m, 42 fp
Avstod: 29 kd, 14 mp
Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Punkt 3 (Förbudet mot kärnteknisk forskning)

1. utskottet
2. res. 5 (m, fp, kd)
Votering:
190 för utskottet
118 för res. 5
41 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 132 s, 1 kd, 24 v, 19 c, 14 mp
För res. 5: 48 m, 42 fp, 28 kd
Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 6 v, 3 c, 3 mp
Gunilla Tjernberg (kd) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 8 (Reformerad elmarknad)

1. utskottet
2. res. 13 (mp)
Votering:
265 för utskottet
14 för res. 13
29 avstod
41 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 132 s, 48 m, 42 fp, 24 v, 19 c
För res. 13: 14 mp
Avstod: 29 kd
Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 1 (m, c)

Votering:

199 för utskottet

67 för res. 1

42 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 29 kd, 24 v, 14 mp

För res. 1: 48 m, 19 c

Avstod: 42 fp

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Punkt 5 (Uljämningssystemet)

1. utskottet

2. res. 4 (fp)

Votering:

170 för utskottet

42 för res. 4

95 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 24 v, 14 mp

För res. 4: 42 fp

Avstod: 48 m, 28 kd, 19 c

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 5 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Punkt 10 (Sammanhållningspolitiken)

1. utskottet

2. res. 16 (c)

Votering:

289 för utskottet

19 för res. 16

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 48 m, 42 fp, 29 kd, 24 v, 14 mp

För res. 16: 19 c

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Punkt 15 (Kommunal fastighetsavgift)

1. utskottet

2. res. 21 (kd)

Votering:

277 för utskottet

29 för res. 21

1 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 48 m, 42 fp, 24 v, 19 c, 12 mp

För res. 21: 29 kd

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 6 v, 3 c, 4 mp

Punkt 16 (Balanskravet för kommunerna)

1. utskottet

2. res. 22 (fp)

Votering:

266 för utskottet

42 för res. 22

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 48 m, 29 kd, 24 v, 19 c, 14 mp

För res. 22: 42 fp

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Punkt 17 (Kommunernas skattebas)

1. utskottet

2. res. 23 (c)

Votering:

289 för utskottet

19 för res. 23

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 48 m, 42 fp, 29 kd, 24 v, 14 mp

För res. 23: 19 c

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Punkt 21 (Kommuner och landsting som arbetsgivare)

1. utskottet

2. res. 27 (fp)

Votering:

266 för utskottet

42 för res. 27

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 48 m, 29 kd, 24 v, 19 c, 14 mp

För res. 27: 42 fp

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Prot. 2002/03:120

11 juni

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU21 Tilläggsbudget 1 för budgetåret 2003

Punkt 1 (Kapital för omstrukturering av statliga bolag)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, c)

Votering:

171 för utskottet

108 för res. 1

29 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 1 m, 24 v, 14 mp

För res. 1: 47 m, 42 fp, 19 c

Avstod: 29 kd

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Punkt 15 (Lag om ändring i lagen [2001:761] om bostadstillägg till pensionärer m.fl.)

1. utskottet

2. res. 4 (kd, c)

Votering:

236 för utskottet

48 för res. 4

24 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 26 m, 40 fp, 24 v, 14 mp

För res. 4: 29 kd, 19 c

Avstod: 22 m, 2 fp

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Henrik S Järrel (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 30 (Ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag)

1. utskottet

2. res. 8 (c)

Votering:

205 för utskottet

18 för res. 8

84 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 21 m, 13 fp, 1 kd, 24 v, 14 mp

För res. 8: 18 c

Avstod: 27 m, 29 fp, 28 kd

Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 6 v, 4 c, 3 mp

Beatrice Ask, Ewa Björling, Rolf Gunnarsson, Henrik S Järrel, Anna Lindgren, Ulla Löfgren och Carl-Axel Roslund (alla m) samt Hans Backman och Axel Darvik (båda fp) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Kerstin Lundgren (c) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU22 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 1998–2002

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Riksgäldskontorets strategiska beslut och operativa förvaltning av statsskulden)

1. utskottet

2. res. (m, fp, kd)

Votering:

189 för utskottet

118 för res.

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 132 s, 24 v, 19 c, 14 mp

För res.: 48 m, 41 fp, 29 kd

Frånvarande: 12 s, 7 m, 7 fp, 4 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Föredrogs

miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2002/03: MJU15

Tillsyn och sanktioner på miljörättens område, m.m. (prop. 2002/03:54).

*Tillsyn och sanktioner
på miljörättens
område, m.m.*

Anf. 127 LARS LINDBLAD (m):

Fru talman! Miljö- och jordbruksutskottets ledamöter ska i dag debatera ett ärende om tillsyn och sanktioner på miljörättens område. Betänkandet grundar sig på en proposition från regeringen och behandlar två följdmotioner på propositionen samt ett antal motioner från den allmänna motionstiden.

Riksdagens förväntade beslut kommer att leda till en förändring av kommunallagens jävsregler för kommunala tjänstemän och politikers beslut om tillsyn. Vidare föreslås tre förändringar av miljöbalken. Den första specificerar vad en tillståndsdöm om förbränning av avfall ska innehålla. De andra två förändringarna, som kan synas små, förväntas få en stor påverkan på tillämpningen av miljöbalken ute i samhället. Dels sänks lägsta nivån för miljöstraffsavgiften från 5 000 till 1 000 kr, dels införs en så kallad åtalsprövningsregel vid enklare förseelser som strider mot miljöbalken. Exempel på sådana förseelser kan vara att någon näringsidkare glömt att lämna in sin miljörapport eller köldmedierapport till myndigheterna.

Fru talman! Förändringarna som föreslås antas i detta betänkande kan tyckas marginella, men jag skulle vilja säga att det är förändringar som kraftfullt kan bidra till att förändra synen på miljöbalken och därmed återupprätta förtroendet för den svenska miljölagstiftningen.

Jag har rest runt en hel del i landet för att träffa folk som hamnat i problem med miljöbalken. Jag tror inte att jag överdriver om jag säger att det är en smutt upprorisk stämning ute i landet när det gäller denna lagstiftning. När miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999 hände något allvarligt där ute.

- Dialogen mellan myndigheter och företagare byttes ut mot polisanmälan och känsla av förföljelse.
- Människor som alltid velat göra rätt för sig och anser sig ha miljöns bästa för ögonen sattes dit som miljöbrottslingar.
- Tjänstemän och politiker i kommunala nämnder sätter dit folk i gråzonen för att man själv är rädd för att åka dit för tjänstefel.

Miljö-Sverige har blivit kallt, och dialogen mellan aktörerna om miljönyttan håller på att försvinna. Jag är uppriktigt orolig för framtiden. Vi måste genomföra förändringar eller vara beredda att förlora greppet.

Det kan låta lite dramatiskt, men jag är övertygad om att scenariot som jag målar upp är på väg att inträffa.

Låt mig ge ett exempel.

Jag träffade en småföretagare i Örebro län. Han driver ett mindre tillverkningsföretag. I ett av hörnen på den lilla fabriken stod en dunk med spillolja. Oljan är inte en del av den ordinarie produktionen utan har använts till maskinerna. På andra sidan landsvägen finns en avfallsstat-

ion. Med sitt sunda förnuft tänkte företagaren att oljan ligger bättre på avfallsstationen och körde över den i sin bil. Detta råkade han berätta för den lokala miljöskyddsinspektören, som genast – helt enligt regelverket – gav företagaren en kännbar miljöstraffavgift och anmälde honom till polisen. Domstolen dömde företagaren till dagsböter för brott mot miljöbalken. Han hade inte förankrat transport av farligt avfall.

Denne företagare känner sig märkt för livet. Han sade ett par saker som fick mig att tänka till. Inledningsvis presenterade han sig som miljöbrottsling. Han sade att han aldrig mer kommer att prata med den kommunala miljöinspektören igen. Min tanke var: Vad kommer företagaren att göra nästa gång han har en dunk med olja stående? I bästa fall låter han den stå kvar, i sämsta fall håller han ut oljan i närmaste brunn och håller mun.

Om denne företagare hade haft dunken stående i sitt garage i hemmet hade det varit okej att köra spillet till avfallsstationen. Om denne företagare hade haft sitt företag i Karlskrona hade det varit okej enligt den lokala föreskriften att köra upp till 300 liter olja. Vad är det för regelverk vi har skapat?

Detta är bara ett exempel. Det finns massor av problem med miljöbalken som vi måste åtgärda:

- Avsaknaden av ett småföretagarperspektiv i miljöbalken – det är för mycket av myndighetsperspektiv.
- Myndigheternas tjänstemäns möjlighet att vara bollplank och vägledare har närmast omöjliggjorts.
- Mycket stora variationer i tillsynsavgifter mellan olika kommuner.
- Myndigheters varierande hantering av regelverken.
- De mycket långa handläggningstiderna vid prövning av tillstånd.
- Den olika tillämpningen av miljökonsekvensbeskrivningen mellan olika myndigheter.

Detta måste förändras inom några år. Annars fortsätter attityden mot miljölagstiftningen att förmörkas. Resultatet blir en sämre miljö och en mycket lägre ekonomisk tillväxt än vi skulle kunna uppnå om reglerna och tillämpningen var smidigare.

Men vi har valt att inte motionera eller reservera oss på dessa punkter eftersom vi anser att Miljöbalkskommittén, som arbetar med att utvärdera miljöbalken, ska få fortsätta att arbeta. Därför återkommer vi med skarpa förslag när kommittén lagt fram sina betänkanden.

Jag är däremot mycket nöjd med de förändringar som vi nu beslutar om. Att sänka miljöstraffavgiftens lägsta nivå från 5 000 kr till 1 000 kr kan låta smått, men för en som driver ett solarium och som glömt att lämna in miljörapporten till kommunen är 4 000 kr ett stort antal soltider. Förseelsen kan inte ses som en stor risk för miljö och hälsa. Vårt förslag handlar om att miljöstraffavgiften i detta fall mer ska få karaktären av en förseningsavgift. 1 000 kr står i proportion till förseningsavgifter som myndigheterna använder sig av i andra sammanhang.

Åtalsprövningsregeln som införs är kanske ännu viktigare. Den nämnda solarieföretagaren som glömt att lämna in miljörapporten ska i dag enligt miljöbalken inte bara få en svidande sanktionsavgift utan också få sin förseelse prövad i domstol. Kanske denna till och med blir dömd till dagsböter. Detta ha lett till två saker. Dels har åklagare och domstolar fått så många småärenden att det finns en risk att ingen tid finns över till de riktigt allvarliga miljöbrotten. Dels har personer som begått ringa förseelser dömts oproportionerligt hårt med dubbel straffsanktion. Detta är inte heller rimligt. Med åtalsprövningsregeln får nu åklagaren en extra spärr innan denne kan gå vidare till åtal. Förhoppningsvis ska detta ta bort en del av dagens problem.

Men vi måste gå vidare, och min förhoppning är att Miljöbalkskommittén redan detta år ska kunna prestera ett förslag till avkriminalisering av enklare förseelser. Det vi gjort nu är bra. Jag skulle vilja sammanfatta att jag är stolt för att ha bidragit till detta – men inte nöjd!

Märkligt nog har Miljöpartiet vänt i frågan om åtalsprövningsregeln. Miljöpartiets språkrör Maria Wetterstrand ställde sig i Miljöbalkskommittén bakom förslaget. Men nu har Gunnar Goude valt att som enda ledamot i utskottet reservera sig mot detta. Han skrev i sin reservation att han vill invänta en eventuell avkriminalisering som han då möjligen vill ställa sig bakom. Jag skulle vilja fråga Miljöpartiet varför Miljöpartiet vänt i denna fråga. Vi andra som formar majoritet i den här frågan tar ansvar för alla dem som kommer i kläm från och med den 1 september detta år. Men detta vill inte Miljöpartiet. De vill fortsätta att släpa småföretagare som glömt lämna in sin miljörapport inför domstol. Miljöpartiet vill fortsätta att fylla våra domstolar med småärenden samtidigt som storbovarna kommer undan. Är det detta som Miljöpartiets miljöpolitik går ut på, att sila mygg och svälja kameler?

Fru talman! Vi moderater har fler reservationer än jag hunnit nämna. Vi har förslag om att ta bort lagen om strandskydd och hur vi på olika sätt kan stärka äganderätten – frågor som jag har talat om flera gånger tidigare här i kammaren.

Jag yrkar bifall till reservation 7.

Anf. 128 LENNART FREMLING (fp):

Fru talman! Vi ska diskutera miljöbalken. Och vad är det då miljöbalken? Jo, det är de samlade miljölagarna. Behovet av att samla dem syntes på 1980-talet när vi hade väldigt många olika lagar som styrde miljön. Vi jobbade med detta i början på 90-talet. Miljöbalken är inte en färdig lagstiftning, utan det är ett levande miljösystem. Det är vad miljöbalken ska vara. Och nu gör vi några justeringar i miljöbalken. Miljöbalksutredningen arbetar vidare, och det är bra.

Det var egentligen synd att vi inte fick genomföra det borgerliga förslaget till miljöbalk som kom i en proposition 1994, utan att vi förlorade flera år av värdefull tid. Men nu har vi ett regelsystem, och vi har miljömål i en hygglig struktur. Vi i Folkpartiet står bakom nästan allt i föreliggande betänkande, som alltså gör en del justeringar i miljöbalken.

Men vi har en reservation, och den yrkar jag bifall till. Det gäller reservation 13 under punkt 13. Vi kommer inte att fatta beslut om den fredagen den 13:e, fast det var nära.

Vi föreslår att en hållbarhetskommision tillsätts. Den skulle få till uppgift att se över vilka effektiviseringar och moderniseringar som behöver göras av samhällets regelverk för att undvika att samhället motverkar goda initiativ från individer och företag. Vi kan inte använda gamla tidens organisation, regelverk och styrmedel för att hantera den mycket genomgripande utveckling som krävs för att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle. Det är uppenbart, inte bara för Folkpartiet, att det behövs en sådan kommission. Det anser nog även regeringen, men förslaget kom från fel håll när vi förde in det i vår partimotion. Nu har vi alltså en reservation från fyra partier.

Nu i dagarna meddelar regeringen att man har inrättat ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling i Statsrådsberedningen. Uppgiften blir att koordinera Regeringskansliets arbete med hållbar utveckling. Kansliet ska också fungera som idéskapare och vidareutveckla den nationella strategin för hållbar utveckling. Ja, det här är nästan vår hållbarhetskommision. Åtminstone är det ett erkännande av att den behövs. Det vore förstås bättre med en större öppenhet och bredd i analysen av olika motverkande incitament, exempelvis i skattesystemet, än vad man kan åstadkomma inom Regeringskansliet. Det är ju därför som vi vill ha en hållbarhetskommision.

Det finns ett antal systemfel. Jag ska inte på något sätt göra någon komplett uppräknin g här, men det är alldeles uppenbart att det motverkar bättre miljö att den som vill miljöförbättra sitt hus får ett högre taxeringsvärde. Däremot har vi stor hjälp av EU som kan hjälpa fram att vi får gemensamma regler, så EU blir ju en positiv faktor här.

Inom trafiksidan finns det också mycket att säga om beskattningen. Kanske man skulle överväga att betala olyckor med försäkringspremier i stället. Det tas inte hänsyn till de miljöskillnader som är mellan väg- och järnvägstrafik till exempel, och det ställs låga krav på miljön vad gäller sjöfart och flyg. Där skulle man behöva gå längre, men där är det internationella förhandlingar som spelar roll.

Ja, det finns alltså ett antal systemfel som man behöver titta närmare på. Det är därför som vi har yrkat bifall till förslaget om en hållbarhetskommision.

I betänkandet behandlas också ett antal motioner som gäller strandskydd och allemansrätten. Vi har inte anslutit oss till någon av dessa motioner utan vill behålla reglerna oförändrade för närvarande. Jag vill påpeka att det går att med nuvarande planinstrument undanta områden från strandskyddskraven. Det är nog ofta fråga om olika värderingar och olika kunskaper. Vi har drivit på det här genom att Birgit Friggebo värnade om det rörliga friluftslivet och då markerade strandskyddet. Sedan har vi i Folkpartiet under 90-talet också drivit på att strandskyddet ska ta hänsyn till biologisk mångfald. Det är alltså dubbla syften. Det handlar inte bara om rörligt friluftsliv utan även om att värna om den biologiska mångfalden. Det fick vi också med i miljöbalken när den kom. Men det som är svårt är kunskapen om nyckelbiotoper och hur man ska se på detta med utrotning av djur och växtarter. Därför måste sådana här bedömningar om strandskyddet göras med stor försiktighet.

När det gäller allemansrätten finns det en del motioner som talar om att om det finns ett kommersiellt syfte borde det införas särskilda regler. Här vill jag mana till en viss försiktighet, därför att det som ska vara

avgörande är naturligtvis miljöskadan och inte om det finns ett kommersiellt syfte. Det kan vara väldigt kvalificerat och positivt för miljön med kommersiella aktiviteter. Det är inte detta det gäller, utan det är om det blir en miljöskada eller inte. Även vid förändringar av allemansrätten gäller det att agera med en viss försiktighet.

Mitt yrkande är alltså att vi ska bifalla Folkpartiets reservation.

Anf. 129 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Som redan påpekats behandlar vårt betänkande dels regeringens proposition om tillsyn och sanktioner på miljörettens område, dels en rad motioner från allmänna motionstiden med anknytning till ämnet.

Kristdemokraterna tillstyrker utskottets förslag om att införa en ny jävsregel i kommunallagen och att göra det möjligt för tillsynsmyndigheten att i vissa fall återkalla en kommuns rätt till tillsyn när en kommun ändrar sin nämndorganisation så att den står i strid mot kommunallagen. Det är verkligen motiverat att införa denna nya jävsregel för att förhindra att frågor om drift och tillsyn på kommunal nivå hanteras av samma personer.

Fru talman! Utskottet föreslår även ett par ändringar i miljöbalken som Kristdemokraterna står bakom. Det handlar om att införa en åtalsprövningsregel som innebär att det vid smärre brott endast får väckas åtal om det är ett viktigt allmänintresse. I andra fall ska enbart en miljöstraffsavgift tas ut. Det innebär att ett stort antal små överträdelser inte kommer att leda till åtal, något som Lars Lindblad förtjänstfullt har pekat på här tidigare.

Utskottet föreslår också att det lägsta beloppet för miljöstraffsavgifter sänks från 5 000 kr till 1 000 kr. Vän av ordning kan då fråga sig om miljö- och jordbruksutskottet och riksdagen nu håller på att sänka miljöambitionerna genom att fatta beslut om lättnader i tillämpningen av miljöbalken. Men det känns skönt att kunna svara: Nej, så är det absolut inte. Däremot försöker vi rätta till några av de skevheter och oproportionella konsekvenser som inte förutsågs när miljöbalken infördes.

Visst skulle utskottet kunna gå längre i arbetet med att omedelbart revidera miljöbalken i större omfattning, för även Kristdemokraterna anser att miljöbalken bättre måste anpassas till de små företagens situation. Ett sådant arbete pågår i Miljöbalkskommittén, som redan har sagts. Den kommittén har också under resans gång fått flera tilläggsdirektiv. Vi menar att riksdagen ska ta ett samlat grepp på det uppenbara behovet av förändringar när Miljöbalkskommitténs arbete har kommit längre.

Fru talman! Betänkandet behandlar också en rad trivsamma motioner. Samtliga motionsyrkanden avslås av någon outgrundlig anledning, så jag vill kort kommentera några av de reservationer som Kristdemokraterna lättat upp betänkandet med.

Naturvårdsverket har gjort en kartläggning av tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna och lämnat en rad förslag med anledning av denna. Synpunkter från 130 olika remissinstanser håller på att beredas i Regeringskansliet. Kristdemokraterna delar bedömningen att större förändringar får diskuteras i samband med att regeringen presenterar förslag med anledning av Naturvårdsverkets kartläggning och remissinstansernas arbete.

Prot. 2002/03:120

11 juni

*Tillsyn och sanktioner
på miljörettens
område, m.m.*

Det bör dock, menar vi, redan nu vara möjligt för riksdagen att överföra rätten att medge undantag från strandskyddsbestämmelserna på ett tydligare sätt till kommunerna. Med bibehållet generellt strandskydd är det på det lokala planet som man bäst kan bedöma var bebyggelse kan tillåtas. Detta beskriver vi i reservation nr 8.

Fru talman! I reservation 14 föreslår Kristdemokraterna att grushushållningsplaner upprättas regionalt och nationellt. Två tredjedelar av vårt grundvatten är beroende av grusåsar. Dessutom menar vi att miljöbalken behöver ändras så att områden som är viktiga för vattenförsörjningen, som till exempel grundvattenförekomster, ytvatten och viktiga grusområden som kan användas för konstgjord grundvattenbildning, ska kunna anges som riksintresse.

I reservation 12 pekar vi tillsammans med andra kloka partier på det faktum att allemansrätten ibland förvandlas till allemansexploatering då kommersiell friluftsverksamhet på ett omfattande sätt breder ut sig på privat mark och får negativa miljökonsekvenser, som just Lennart Fremling talade om. Det bör vara ett krav att skriftliga avtal om villkoren för verksamheten upprättas. Miljöbalken bör ändras så att missbruk av allemansrätten på detta sätt kan förhindras.

Fru talman! Jag känner inte att stämningen här i lokalen direkt kräver att jag ska gå igenom övriga reservationer som Kristdemokraterna står bakom, utan jag avslutar med att yrka bifall till reservation 8.

Anf. 130 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Fru talman! Det här betänkandet om tillsyn och sanktioner på miljörättens område, som i huvudsak bygger på en samarbetsproposition mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet, innehåller även behandling av ett antal motioner från allmänna motionstiden. Vänsterpartiet har två reservationer i det här betänkandet som berör motioner från allmänna motionstiden.

Fru talman! När det gäller tillsynen på miljörättens område har länsstyrelserna kunnat, och kan, överlåta viss tillsyn åt kommunen. Länsstyrelserna har även haft möjlighet att enligt miljöbalken återkalla den tillsyn som överlåtits till kommunen. Skälen har till exempel kunnat vara olämplig förvaltningsorganisation. Men det har varit svårt att göra det. Jag tror inte att någon länsstyrelse hittills har använt sig av möjligheten att återkalla tillsynen även om det har funnits skäl för det. Det hade krävts en mycket grov misskötsel från kommunens sida för en återkallelse.

Det är nu nödvändigt att underlätta för länsstyrelserna att agera och samtidigt ge kommunerna ytterligare drivkrafter eller skäl att inte ha en organisation som är oförenlig med kommunallagen. Vi tycker att det är bra att ett enigt utskott nu anser att det är mycket viktigt att det uttryckligen ska framgå i lagen att länsstyrelsen eller tillsynsmyndigheten ska återkalla tillsynen från en kommun om kommunen ändrar sin nämndorganisation så att den bryter mot kommunallagen.

Fru talman! En reservation från Vänsterpartiet handlar om juridiska personers straffansvar vid miljöbrott. Många av de misstankar om miljöbrott som lämnas till åklagare leder aldrig till åtal. Flera av anmälningarna hinner inte utredas innan den tvååriga preskriptionstiden har löpt ut.

Ett sätt att göra behandlingen av miljöbrott mer effektiv är att även juridiska personer ska kunna ställas till svars för begångna miljöbrott. Flera av de utredningar som görs havererar på frågan om vilken enskild person inom företaget som kan göras ansvarig för överträdelsen eller brottet. Ofta finns det ett antal personer som kan utgöra så kallade kandidater. Det blir lite ansvar här och lite ansvar där – samtidigt som helheten i verksamheten visar på mycket tydliga brister.

Som en följd av beviskravet måste i praktiken en enda person framstå som ensam ansvarig medan andra måste uteslutas. Visst ska man kräva bevis. Men formellt ställs det krav på att företaget ska ha en klar och tydlig ansvarsordning. I praktiken är det sällan så i verkligheten.

I ett företag som har en välordnad ansvarsstruktur och som begår ett brott eller en överträdelse av gällande miljöbestämmelser kommer sannolikt en företrädare för företaget att åtalas eftersom man med ledning av just den ordnade ansvarsstrukturen klart kan peka ut vem som är ansvarig. I ett företag med undermålig ansvarsstruktur, där ingen tar på sig ansvaret, slipper däremot företaget och dess företrädare i regel att drabbas av åtal och staffansvar eftersom det då, utifrån det ganska vaga rättsläget och de rådande beviskraven, inte kan styrkas vem som är ansvarig.

Vad blir då konsekvensen? Jo, det innebär att mer välordnade företag, som kanske också satsar mer resurser på förebyggande miljöåtgärder, riskerar att hamna i konkurrensmässigt underläge gentemot de företag som sköter sig mindre bra.

Min erfarenhet är att företag oftast har ett mycket starkt intresse av att hålla företagsnamnet fredat från exempelvis miljöbrottslighet. Det är därför ingen risk, som jag ser det, att ambitionen att efterleva lagstiftningen skulle minska om straffansvaret flyttades från enskilda till juridiska personer. Det finns exempel inom EG-rätten där man tillämpar detta att juridiska personer kan åläggas straffrättsligt ansvar för miljöbrott.

Jag ser, slutligen, fyra skäl till att juridiska personer ska kunna ha straffansvar. De skälen är: effektivare rättstillämpning, alltså att överträdelser kan beivras i flera fall, ökad kostnadseffektivitet i lagföringen genom mindre omfång på utredningar och rättegångar, rättvis lagföring, det vill säga att straffet träffar den som bör träffas, samt bättre allmänpreventiva effekter och därmed bättre genomslag för bestämmelserna.

Fru talman! Slutligen yrkar jag bifall till reservation 4, men jag står även bakom den andra reservationen.

Anf. 131 ROGER KARLSSON (c):

Fru talman! Ledamöter! Vad är det som gör en företagare till miljöbrottsling? Enligt miljöbalken är det inte mycket. Det räcker att komma in någon dag för sent med en miljörapport för att i lagens mening ha begått en brottslig handling. Ser man till en mer allmän rättsuppfattning tror jag att människor betraktar handlingar som begås avsiktligt eller av grov oaktsamhet, och framför allt handlingar som innebär fara för människors hälsa och för miljön, som miljöbrott.

Nu när miljöbalken snart har fyra år på nacken börjar dess barnsjukdomar att bli allt tydligare. Företag pekas ut som miljöbrottslingar fast deras misstag inte medfört någon direkt skada på människors hälsa eller på miljön. Investeringar i nya anläggningar eller förändringar i befintliga

anläggningar försenas i årtal för att tillståndprocessen drar ut på tiden. Investeringar kanske inte ens bli av.

För mig och Centerpartiet är det därför uppenbart att miljöbalken behöver reformeras för att bli ett kraftfullt verktyg för att främja en hållbar utveckling där nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. För det är just det som är det övergripande målet med miljöbalken. Det är också det som jag jobbar för att uppnå dels här i riksdagen, dels som ledamot i Miljöbalkskommittén.

Fru talman! Som jag ser det är det ett problem att många regler i miljöbalken är utformade så att de inte bidrar till en bred delaktighet för att uppnå de övergripande målen i miljöbalken. Miljöbalken motverkar alltså sig själv i mångt och mycket.

Jag kan bara ta ett exempel. En tillsynsmyndighet ska såväl utdöma miljöstraffsavgift som lämna in en anmälan till åklagare om en företagare transporterar ett par lysrör till soptippen utan att först ha anmält att han ska göra den transporten. Lysrör betraktas som miljöfarligt avfall, och det bör man ha tillstånd för. Rent miljömässigt gör ju företagaren rätt när han transporterar lysrören till soptippen, men enligt miljöbalken är det kriminellt att frakta lysrör utan att ha tillstånd.

Den åtalsprövningsregel som finns och föreslås här i propositionen och i betänkandet ändrar inte på det här förhållandet. Att frakta lysrör utan tillstånd kommer fortfarande att vara kriminellt. Det är bara det att åklagaren får en möjlighet att inte gå vidare och väcka åtal. Men problemet är, som jag ser det, att den administrativa bördan för både tillsynsmyndigheter och åklagarmyndigheter inte kommer att minska eftersom tillsynsmyndighetens skyldighet att lämna vidare till åtalsanmälan kommer att finnas kvar. Det ändras inte i det här förslaget.

Man kan säga, fru talman, att åtalsprövningsregeln är ett steg åt rätt håll. Man formaliserar på något sätt den praxis som redan har vuxit fram där många småöverträdelser skrivs av. Men det räcker inte. Det stora problemet är att kravet på att åtalsanmäla finns kvar. Därmed tvingas tillsynsmyndigheten fortfarande att peka ut företagare som miljöbrottslingar. Och vi vet ju hur det är: När man lämnar vidare en åtalsanmälan kommer det att bli ett stort uppslag i lokalpressen. När det sedan skrivs av blir det på sin höjd en liten notis. Då har företagaren, precis som Lars Lindblad mycket riktigt påpekade här, stämplats som miljöbrottsling, trots att han inte är det – inte ens i lagens mening, eftersom det har avskrivits. Men eftersom handlingen är kriminell är risken att man stämplar företag som miljöbrottslingar uppenbar.

Jag anser därför att vi redan i dag skulle kunna ta beslut om att avkriminalisera vissa underrättelse- och uppgiftsskyldigheter, det vill säga de som inte innebär risk för människors hälsa eller för miljön. Det skulle ge ett bättre tillsynsklimat. Tillsynsmyndigheterna skulle inte uppfattas som polis utan skulle kunna bli ett slags bollplank för hållbar utveckling. Tänk er den situationen! Då skulle vi också få en bättre delaktighet mellan tillsynsmyndigheter och företagare – verksamhetsutövare över huvud taget – för att uppnå miljöbalkens mål. Det är ju det som ändå är meningen.

Fru talman! Jag vill avsluta med att ställa mig bakom samtliga reservationer som Centerpartiet undertecknat, men jag yrkar för tids vinning bifall till reservation 2.

Fru talman! Ledamöter! Vi vet alla att den egentligen allra viktigaste delen i miljölagstiftningen ofta handlar om just genomföranderegler, tillsyn och sanktioner. Det är ju en väldigt liten del av hela det problemkomplexet som vi diskuterar i dag. Vi kan ha en lagstiftning med aldrig så tjusiga portalparagrafer och målsättningar, och vi kan ha superradikala tillåtlighetsregler, men fungerar inte tillsynsdelen så kommer inte lagstiftningen att fungera heller.

I dag ligger mycket av ansvaret för att miljöpolitiken genomförs på kommunerna. Det tycker jag i mångt och mycket är bra. Där har man lokal kunskap, och man har ofta ett väldigt fint engagemang för miljöfrågorna. Men problemet är ju att kommunerna har så mycket ansvar, och ändå saknas det så viktiga befogenheter. De vassa tänder som verkligen behövs för att genomföra miljömålen finns ofta inte.

I reservation 1 har vi från Miljöpartiets sida med ett par exempel på det. Det ena handlar om möjligheten att jobba med generella föreskrifter. Det är någonting som skulle underlätta arbetet lokalt otroligt mycket. Jag tänkte ta ett par exempel på det.

Vi kan till exempel se på kemikalieanvändningen. I lagstiftningen har vi någonting som heter ersättningsprincipen eller substitutionsprincipen som innebär att om det finns en mindre farlig kemikalie som kan klara av samma sak som den mer farliga och den inte är oskäligt mycket dyrare så är det den mindre farliga som ska användas. Men det är problem med tillämpningen. En kommun som till exempel har problem med en viss kemikalie i sitt reningsverk måste i dag gå ut till varje enskild användare eller försäljare av den här kemiska produkten för att bli av med den inom kommunen. Tänk vad enkelt det skulle vara om kommunen kunde bestämma att man inte ska använda en viss kemikalie inom kommunen med hänvisning till den här delen i lagstiftningen. Kommunen kan ju bestämma en massa andra generella saker. Man kan ju bestämma att man inte får dricka alkohol på allmänna platser i allmänna ordningsföreskrifter och allt möjligt, men man kan inte förbjuda kemikalier inom sitt eget område.

Ta till exempel det här med dåligt fungerande vedeldning. Om man har problem med luftföroreningar inom ett område och vedeldningen är en stor del av det så kan inte kommunen bestämma att man bara ska ha miljögodkända pannor. Miljö- och hälsoskyddsnämnden måste jobba med förelägganden och viten mot varje enskild person.

Här skulle man kunna göra mycket genom en förändring i miljöbalken. Utskottsmajoriteten har egentligen inte argumenterat så mycket emot den mer än att man har hänvisat till Miljöbalksutredningen, men den jobbar inte så mycket med de här frågorna.

En annan sak som är viktig är tillämpningen av miljökvalitetsnormer. En av de stora nyheterna när miljöbalken antogs var just att vi fick in miljökvalitetsnormer. Förut hade man sett till vad som släpps ut ur avloppsrör och skorstenar och reglerat hur mycket som fick släppas ut. Men det fina med miljökvalitetsnormer är att man tittar på läget i miljön i stället och ska uppnå mål för till exempel luft- och vattenkvalitet.

Men hur funkar det då på det lokala planet? Ja, när man sitter i en miljö- och hälsoskyddsnämnd och ser att miljökvalitetsnormer överskrider till exempel i den egna innerstaden så är man maktlös, därför att miljö-

och hälsoskyddsnämnden inte får fatta några beslut om tvingande åtgärdsprogram. Man får inte gå fram med ett föreläggande med vite mot till exempel tekniska kontoret, kommunstyrelsen eller vem som nu är väghållare.

Ibland kan jag känna att miljöbalken silar mygg och sväljer kameler. Vi kan vara jätteeffektiva när vi jobbar mot katter som springer och kissar på grannens trädgårdsmöbler, och vi kan vara jätteeffektiva mot dansrestauranger som bullrar, och det kan ju vara förskräckligt, men det ger ju inte skador för livet eller cancer, som dålig luftkvalitet kan göra. Därför skulle vi också behöva utökade befogenheter för kommunerna på det här området.

Det har varit en hel del diskussion om situationen för småföretagare. Genom att jag har varit ordförande i många år i en miljö- och hälsoskyddsnämnd har jag också uppmärksammat de här frågorna. Vi har velat vara försiktiga med att ändra åtalsprövningsregeln nu. Vi skulle vilja titta på det där i ett sammanhang med fler förändringar. Däremot finns det en annan sak som vi ser som väldigt viktig, och det är att differentiera miljöskaktionsavgiften beroende på företagets storlek. Det är ju det som är det stora problemet för småföretagarna. Där är jag förvånad att Moderaterna och Lars Lindblad inte har ställt upp på vår reservation, särskilt som Lars Lindblad i sitt anförande talade så mycket om småföretagarnas situation.

Till sist vill jag bara avsluta med att säga att Miljöpartiet står bakom alla reservationer som vi har i betänkandet, men jag yrkar endast bifall till reservation 1, för att spara tid.

Anf. 133 CARINA OHLSSON (s):

Fru talman! I det betänkande vi nu debatterar behandlas, precis som flera redan har sagt, regeringens proposition *Tillsyn och sanktioner på miljörettens område, m.m.* Det är en samarbetsproposition med Vänsterpartiet, och omfattar två följdmotioner och ytterligare 64 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2002. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Med anledning av risken för jäv vid en förändring av kommunernas nämndorganisation föreslås – som flera tagit upp – en ändring i miljöbalken som innebär att om en kommun, till vilken tillsyn överlåtits, ändrar sin nämndorganisation så att den strider mot kommunallagens krav på att nämnden inte får utöva tillsyn över sådan verksamhet som nämnden själv bedriver så ska tillsynsmyndigheten återkalla tillsynsuppgiften.

I kommunallagen föreslås en ändring som innebär att en förtroendevald eller anställd hos kommunen är jävig i ett ärende som rör tillsyn över sådan verksamhet som han eller hon själv är knuten till. Det är motiverat att införa en ny jävsregel i kommunallagen för att förhindra att frågor om drift och tillsyn på kommunal nivå hanteras av samma personer. Det är en stor trovärdighetsfråga för kommunernas verksamhet.

Det är också nödvändigt att underlätta för länsstyrelserna att agera, och samtidigt ge kommunerna ytterligare en drivkraft för att avstå från en organisation som inte är förenlig med kommunallagen.

Ytterligare ett förslag till förändring i miljöbalken föranleds av Europaparlamentets och rådets direktiv från den 4 december 2000 om förbränning av avfall, om vad som ska ingå i en tillståndsdöm. Där ska

finnas uppgifter om förbränningsanläggningens totala kapacitet, förteckning över de avfallskategorier och avfallsmängder som får förbrännas med mera. Det handlar om mängder av olika uppgifter som har med tekniken att göra, om utsläpp och reningsmetoder, mätutrustning och så vidare.

Herr talman! År 2002 överlämnade Miljöbalkskommittén delbetänkandet *Miljöbalken under utveckling – ett principbetänkande*. Betänkandet innehåller några lagförslag som nu behandlas. Förslagen avser införandet av en åtalsprövningsregel i miljöbalken, som många tagit upp, och en sänkning av lägsta beloppet för miljösanktionsavgift.

Det innebär att när miljösanktionsavgift kan åläggas, och annan påföljd än böter inte kan antas, får åtal väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt. För miljösanktionsavgift räcker det att konstatera att en miljöregel överträtts, oavsett om någon straffbar handling begåtts eller inte. För straff kravs däremot att en fysisk person begått en brottslig handling. En och samma handling eller underlåtelse kan alltså komma att sanktioneras med både en avgift och ett straff. Det kan av många upplevas som en dubbelbestraffning, och det har också varit mycket omdebatterat. Frågan tas ofta upp när man besöker näringsidkare. Detta mildras nu delvis genom åtalsprövningsregeln.

En förutsättning för att en åtalsprövningsregel ska vara tillämplig är att överträdelsen kan beivras med en miljösanktionsavgift och att åtal ska väckas om en gärning sannolikt kommer att medföra en strängare påföljd än böter. I det senare fallet kan nämligen en miljösanktionsavgift inte anses vara tillräcklig som sanktion.

Vid prövningen av frågan om åtal ska väckas eller inte måste en helhetsbedömning av samtliga omständigheter göras. För gärningar där en sanktionsavgift faktiskt har ålagts, eller kommer att åläggas, och för vilka straffvärdet inte är högt, bör åtal inte väckas. Det är alltså en tydlig markering. Straffvärdet får anses vara lågt exempelvis när gärningen begåtts av oaktsamhet och oaktsamheten varit ringa, eller till exempel underlåtenhet att lämna in miljörapporter i tid – det som vi kallar administrativa uppgifter.

Herr talman! Det föreslås även att det lägsta beloppet för miljösanktionsavgiften sänks från 5 000 kr till 1 000 kr. Det nuvarande lägsta beloppet för miljösanktionsavgiften upplevs som anmärkningsvärt högt vid överträdelse av bestämmelser av administrativ karaktär.

Frågan om en förseningsavgift ska införas för rapporter som kommer in för sent, i stället för straff eller miljösanktionsavgift, har också diskuterats i Miljöbalkskommittén. Enligt utredningen är fördelen med förseningsavgifter att den enskilde kan uppleva det som mer acceptabelt att drabbas av en förseningsavgift än av straff och miljösanktionsavgifter.

Det finns dock en rad skäl mot att införa ett nytt system med förseningsavgifter. Ett skäl är att det redan finns ett system med avgifter, och att det inte finns något som talar för att ett system med förseningsavgifter skulle bli enklare eller billigare än ett system med miljösanktionsavgifter. Namnet har sannolikt inte någon större betydelse om det lägsta beloppet för miljösanktionsavgiften sänks. Avgiften får därmed karaktär av förseningsavgift.

Huvudtankarna bakom den nuvarande konstruktionen av miljösanktionsavgifter – att systemet ska vara enkelt, tydligt, schabloniserat och

innebära snabb handläggning – kommer att vara desamma även i fortsättningen.

När det gäller de mera allmänna kraven på en företagervänlig miljöbalk, som flera varit inne på, vill jag framhålla att Miljöbalkskommittén, i syfte att anpassa miljölagstiftningen även till de minsta företagen, genomgående har att beakta konsekvenserna för små och medelstora företag samt redovisa förslag som kan förenkla miljöprövningen för dessa företag, det som alltså ingår i tilläggsdirektivet till miljöbalken. Effektiviteten i samband med miljöprövningarna ska också bli bättre så att prövningarna kan ske snabbare. Just detta har företagare, både stora och små, haft mycket klagomål på. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2003.

Jag får säga som Lars Lindblad sade tidigare – nu har han nog gett sig i väg på fotbollen, men han kan läsa det i protokollet – att jag känner mig stolt men är inte nöjd. Jag kommer att arbeta vidare med miljöbalksfrågorna.

Anf. 134 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Herr talman! Jag ska tala några minuter om motion MJ385.

Många människor kommer dagligen till korta i sin kamp mot den juridiska och ekonomiska makten. Den som försöker få rätt mot bolag och myndigheter ses ibland som kverulant och rättshaverist. Därför väljer många tystnaden.

För ca 24 år sedan, en julidag 1979, gjorde ett besprutningsplan en olycklig manöver över makarna Perssons gård i Grantinge i Hässleholms kommun. Deras egendom och de själva kom i kontakt med det farliga giftet, och efter den händelsen blev livet sig aldrig mer likt för det dittills kärnfriska lantbrukarparet. Fördärvade leder, andningssvårigheter och ett ständigt beroende av mediciner och läkarvård gjorde att de tvingades lämna gården och så småningom också lantbruket.

Uppmärksamheten kring denna familj har genom åren varit ganska stor. Man pratar om Grantingefallet, åtminstone i mina hemtrakter. Men de är naturligtvis inte de enda lantbrukarna eller enskilda människorna som drabbats av flygbesprutningens negativa effekter. Nej, dessa kan vara ganska många.

År 1979 sågs besprutningarna som en del av det moderna lantbruket. Sådan var tidsandan. De förknippades bara med positiva saker. Men att det var känsligt förstår man av att hälsovårdsnämnden i Hässleholm aldrig polisanmälde flygningen i Grantinge. Jag tror inte att det gjordes särskilt många polisanmälningar, även om man kom på ett bolag med att inte följa reglerna när det flög runt och tappade gift på människor. Det var emellertid inte vanligt att myndigheter gjorde polisanmälan. Inte ens i samband med BT Kemi-skandalen gick hälsovårdsnämnden till polisen.

Bolaget som besprutade kring Hässleholm gjorde inför varje säsong en generell förhandsanmälan. ”I likhet med tidigare år kommer vi att erbjuda flygtjänster till lantbrukare inom ert distrikt” stod det till exempel i den anmälan som kom till hälsovårdsnämnden i maj 1979. Enligt Produktkontrollnämndens kungörelse var reglerna att flygbolaget skulle anmäla varje enskild flygning till hälsovårdsnämnden dels före flygningen, dels när den var avslutad.

Makarna Perssons döda grisar värderades enligt gällande dagspris och ersattes av ett stort försäkringsbolag. Men det pris som samhället vill sätta på makarna Persson, och på andra som drabbats av liknande problem, tycks inte ha något värde. Det samhället säger är: Fallet är preskriberat, vi kan inte ta något ansvar, det ansvaret får du som enskild medborgare ta själv. Samhället tycks inte heller ha mod att be de drabbade om ursäkt. Jag vet att många drabbade behöver en ursäkt.

I utskottsbetänkandet står det att enligt reglerna betalas ersättning för personskada bland annat när rätten till skadestånd enligt 32 kap. miljöbalken är preskriberad eller om det inte kan utredas vem som är ansvarig för skadan. Den som vill kräva ersättning för en skada måste anmäla skadan eller begära ersättning inom tre år från det att skadan inträffade. Nu är det inte fullt så enkelt. Det är inte heller många som fått ersättning. Jag måste beklaga att utskottet inte vill eller kan göra mer men får väl försöka att återkomma på något sätt med denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)

14 § Anmälan och hänvisning av ärende till utskott

Anmälades

Motion

med anledning av prop. 2002/03:143 Svenskt deltagande i en EU-ledd styrka i Demokratiska republiken Kongo
2002/03:U14 av Cecilia Wigström m.fl. (fp)

Kammaren medgav att motionen omedelbart skulle hänvisas till utrikesutskottet.

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2002/03:132 Finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet

Skrivelser

2002/03:137 Kontrollfunktionen i staten

2002/03:140 Jämt och ständigt – Regeringens jämställdhetspolitik med handlingsplan för mandatperioden

Förslag

2002/03:RR17 Riksdagens revisorers förslag angående upphandling vid Sveriges riksbank

2002/03:RR18 Riksdagens revisorers förslag angående Försvarmaktens avveckling av överskottsmateriel

Prot. 2002/03:120
11 juni

*Tillsyn och sanktioner
på miljörättens
område, m.m.*

Motioner
med anledning av prop. 2002/03:99 Det nya Skatteverket
2002/03:Sk13 av Runar Patriksson (fp)
2002/03:Sk14 av Lars Gustafsson m.fl. (kd)
2002/03:Sk15 av Roger Karlsson m.fl. (c)

Näringsutskottets betänkande
2002/03:NU14 Vissa ägarfrågor m.m. rörande AB Svensk Exportkredit

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 11 juni

2002/03:1096 av *Henrik S Järrel* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Riksdagsledamöternas insyn i de statligt ägda bolagen
2002/03:1097 av *Henrik S Järrel* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Båtregister
2002/03:1098 av *Henrik S Järrel* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Tillsättningar av länspolischefer
2002/03:1099 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till miljöminister
Lena Sommestad
Sverige, Island och valfångst
2002/03:1100 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till försvarsminister
Leni Björklund
Sjöräddningen och Sjöräddningssällskapet
2002/03:1101 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Regeringsplanet
2002/03:1102 av *Louise Malmström* (s) till statsrådet Lena Hallengren
Moms på folkbildning
2002/03:1103 av *Billy Gustafsson* (s) till statsrådet Berit Andnor
Dela barnbidrag
2002/03:1104 av *Jeppe Johnsson* (m) till socialminister Lars Engqvist
Bidrag till Frälsningsarméns sociala verksamhet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 16 september.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 11 juni

2002/03:1035 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Förföljelse av falungongutövare

2002/03:1036 av *Rolf Gunnarsson* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
sky

Köer för uppkörning till körkort

2002/03:1037 av *Anita Brodén* (fp) till vice statsminister Margareta Winberg

Uppföljning av jämställdhetslagen

2002/03:1038 av *Inger René* (m) till utrikesminister Anna Lindh

EU-resolution gentemot Kina

2002/03:1039 av *Inger René* (m) till socialminister Lars Engqvist

Legitimation för dietister

2002/03:1040 av *Anita Sidén* (m) till socialminister Lars Engqvist

Dietisters legitimation

2002/03:1041 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros

CSN:s påminnelseavgift

2002/03:1042 av *Marie Wahlgren* (fp) till försvarsminister Leni Björklund

Gränsöverskridande räddningstjänst till havs

2002/03:1045 av *Christer Nylander* (fp) till statsminister Göran Persson

Integration vid Öresund

2002/03:1046 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till miljöminister Lena Sommestad

Botniabanans sträckning genom Umeå

2002/03:1049 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till socialminister Lars Engqvist

Vård av unga och medelålders dementa

2002/03:1050 av *Helena Bargholtz* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Länsväg 73

2002/03:1051 av *Kerstin Lundgren* (c) till statsrådet Ulrica Messing

Statliga parkeringsavgifter vid infartsparkeringar

2002/03:1052 av *Johan Linander* (c) till miljöminister Lena Sommestad

Oljebekämpningsberedskap i Östersjön

2002/03:1053 av *Ulf Sjösten* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén

Nya bostäder

2002/03:1056 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Anna Lindh

Dödsstraffet i USA

2002/03:1057 av *Bertil Kjellberg* (m) till statsrådet Ulrica Messing

Alternativa finansieringsformer av stora infrastruktursatsningar

2002/03:1058 av *Karin Svensson Smith* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Sjösäkerheten

2002/03:1061 av *Annelie Enochson* (kd) till statsrådet Morgan Johansson

Försäljning av folköl

2002/03:1062 av *Rigmor Stenmark* (c) till statsrådet Morgan Johansson

Alkoholkonsumtionen i Sverige

2002/03:1066 av *Tuve Skånberg* (kd) till miljöminister Lena Sommestad
Oljekatastrof i Östersjön

2002/03:1067 av *Cecilia Widegren* (m) till miljöminister Lena Sommestad
Naturreservat

2002/03:1068 av *Rigmor Stenmark* (c) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Inflytande över det egna boendet

2002/03:1069 av *Tuve Skånberg* (kd) till statsrådet Mona Sahlin
Demokratiutredningen och marginalisering

2002/03:1077 av *Axel Darvik* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Västsvenska infrastruktursatsningar

2002/03:1078 av *Erling Wälivaara* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Refilltelefon

2002/03:1079 av *Marie Engström* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Människors säkerhet vid flyguppvisningar

2002/03:1080 av *Erling Wälivaara* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Norrlands inland

2002/03:1082 av *Erling Wälivaara* (kd) till miljöminister Lena Sommestad
Oljeutsläpp i Östersjön

2002/03:1090 av *Cecilia Wikström* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Post- och Inrikes Tidningar

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 16 september.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 17.11 på förslag av förste vice talmannen att
ajournera förhandlingarna till kl. 20.30.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 20.30.

18 § Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Från sammansatta utrikes- och försvarsutskottet hade följande pro-
memoria inkommit:

Sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Utrikesutskottet och försvarsutskottet har jämlikt riksdagsordningen
4 kap. 8 § i separata beslut den 11 juni 2003 överenskommit att genom
deputerade i sammansatt utskott gemensamt bereda *dels* proposition
2002/03:143 Svenskt deltagande i en EU-ledd fredsstyrka i Demokra-

tiska republiken Kongo, *dels* de motioner som kan komma att väckas med anledning av propositionen.

Till deputerade i det sammansatta utskottet har utsetts de i bifogade förteckning upptagna riksdagsledamöterna.

Det sammansatta utskottet, som benämns Sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU), har vid konstituerande sammanträde denna dag utsett följande presidium:

Urban Ahlin (s), ordförande

Eskil Erlandsson (c), vice ordförande

Stockholm den 11 juni 2003

Thomas Hörberg

Kanslichef utrikesutskottet

Ingemar Wahlberg

Kanslichef försvarsutskottet

Ledamöter och suppleanter i sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU)

Ur utrikesutskottet

Ledamöter

Urban Ahlin (s)

Berndt Ekholm (s)

Carina Hägg (s)

Birgitta Ahlqvist (s)

Göran Lennmarker (m)

Göran Lindblad (m)

Cecilia Wigström (fp)

Rosita Runegrund (kd)

Lars Ohly (v)

Lotta N Hedström (mp)

Suppleanter

Kent Härstedt (s)

Anders Sundström (s)

Kenneth G Forslund (s)

Kaj Nordquist (s)

Björn Hamilton (m)

Carl B Hamilton (fp)

Agne Hansson (c)

Ur försvarsutskottet

Ledamöter

Tone Tingsgård (s)

Håkan Juholt (s)

Ola Rask (s)

Michael Hagberg (s)

Ola Sundell (m)

Runar Patriksson (fp)

Eskil Erlandsson (c)

Suppleanter

Berndt Sköldestig (s)

Britt-Marie Lindkvist (s)

Åsa Lindestam (s)

Peter Jonsson (s)

Karin Enström (m)

Rolf Gunnarsson (m)

Heli Berg (fp)

Erling Wälivaara (kd)

Berit Jóhannesson (v)

Lars Ångström (mp)

Promemorian lades till handlingarna.

19 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande

2002/03:UFöU2 Svenskt deltagande i en EU-ledd styrka i Demokratiska republiken Kongo

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 8 §
anf. 31 (delvis),
av talmannen därefter till och med 9 § anf. 77,
av andre vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 113 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 133 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 17.11 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Utökning av antalet suppleanter i EU-nämnden.....	1
3 § Val av extra suppleant i EU-nämnden	1
4 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	1
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
6 § Förnyad bordläggning.....	2
7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 juni	2
UU10 Verksamheten inom Europeiska unionen under 2002	2
MJU10 Villkoren för veterinär verksamhet.....	5
SoU20 Svår akut respiratorisk sjukdom (SARS).....	5
8 § Vissa elmarknadsfrågor m.m.....	5
Näringsutskottets betänkande 2002/03:NU11	5
Anf. 1 MIKAEL ODENBERG (m).....	5
Anf. 2 EVA FLYBORG (fp).....	8
Anf. 3 MARIA LARSSON (kd).....	10
Anf. 4 INGEGERD SAARINEN (mp).....	13
Anf. 5 MIKAEL ODENBERG (m) replik.....	15
Anf. 6 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	16
Anf. 7 MIKAEL ODENBERG (m) replik.....	16
Anf. 8 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	17
Anf. 9 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s).....	17
Anf. 10 EVA FLYBORG (fp) replik.....	19
Anf. 11 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik.....	20
Anf. 12 EVA FLYBORG (fp) replik.....	20
Anf. 13 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik.....	21
Anf. 14 MIKAEL ODENBERG (m) replik.....	21
Anf. 15 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik.....	21
Anf. 16 MIKAEL ODENBERG (m) replik.....	22
Anf. 17 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik.....	22
Anf. 18 MARIA LARSSON (kd) replik.....	23
Anf. 19 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik.....	24
Anf. 20 MARIA LARSSON (kd) replik.....	24
Anf. 21 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik.....	25
Anf. 22 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	25
Anf. 23 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik.....	25
Anf. 24 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	25
Anf. 25 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik.....	26
Anf. 26 LENNART BEIJER (v).....	26
Anf. 27 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	28
Anf. 28 LENNART BEIJER (v) replik	28
Anf. 29 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	29
Anf. 30 LENNART BEIJER (v) replik	29
Anf. 31 ÅSA TORSTENSSON (c)	30
Anf. 32 TORKILD STRANDBERG (fp).....	31

Anf. 33 LENNART BEIJER (v)	32
Anf. 34 TORKILD STRANDBERG (fp) replik	32
Anf. 35 LENNART BEIJER (v) replik	33
Anf. 36 TORKILD STRANDBERG (fp) replik	33
Anf. 37 INGEGERD SAARINEN (mp)	33
Anf. 38 TORKILD STRANDBERG (fp)	33
Anf. 39 INGEGERD SAARINEN (mp)	34
Anf. 40 TORKILD STRANDBERG (fp)	34
(Beslut fattades under 12 §.)	34
9 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn	34
Finansutskottets betänkande 2002/03:FiU19	34
Anf. 41 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	34
Anf. 42 TOMAS HÖGSTRÖM (m)	35
Anf. 43 GUNNAR NORDMARK (fp)	37
Anf. 44 OLLE SANDAHL (kd)	39
Anf. 45 JÖRGEN JOHANSSON (c)	42
Anf. 46 SONIA KARLSSON (s)	44
Anf. 47 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	47
Anf. 48 SONIA KARLSSON (s) replik	48
Anf. 49 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	48
Anf. 50 SONIA KARLSSON (s) replik	48
Anf. 51 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	48
Anf. 52 SONIA KARLSSON (s) replik	49
Anf. 53 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	49
Anf. 54 SONIA KARLSSON (s) replik	50
Anf. 55 GUNNAR NORDMARK (fp) replik	50
Anf. 56 SONIA KARLSSON (s) replik	50
Anf. 57 GUNNAR NORDMARK (fp) replik	51
Anf. 58 SONIA KARLSSON (s) replik	51
Anf. 59 OLLE SANDAHL (kd) replik	51
Anf. 60 SONIA KARLSSON (s) replik	51
Anf. 61 OLLE SANDAHL (kd) replik	52
Anf. 62 SONIA KARLSSON (s) replik	52
Anf. 63 SIV HOLMA (v)	52
Anf. 64 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	55
Anf. 65 SIV HOLMA (v) replik	55
Anf. 66 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	56
Anf. 67 SIV HOLMA (v) replik	56
Anf. 68 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	57
Anf. 69 SIV HOLMA (v) replik	57
Anf. 70 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	57
Anf. 71 SIV HOLMA (v) replik	58
Anf. 72 LENA EK (c)	58
Anf. 73 SONIA KARLSSON (s)	60
Anf. 74 LENA EK (c)	61
Anf. 75 SONIA KARLSSON (s)	61
Anf. 76 LENA EK (c)	61
Anf. 77 JÖRGEN JOHANSSON (c)	62
(Beslut fattades under 12 §.)	62

10 § Tilläggsbudget 1 för budgetåret 2003 62

Finansutskottets betänkande 2002/03:FiU21	62
Anf. 78 CARIN LUNDBERG (s).....	62
Anf. 79 GUNNAR AXÉN (m).....	63
Anf. 80 KARIN PILSÄTER (fp).....	66
Anf. 81 MATS ODELL (kd).....	68
Anf. 82 LENA EK (c)	71
Anf. 83 HANS HOFF (s).....	73
Anf. 84 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	75
Anf. 85 HANS HOFF (s) replik	76
Anf. 86 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	76
Anf. 87 HANS HOFF (s) replik	76
Anf. 88 MATS ODELL (kd) replik.....	76
Anf. 89 HANS HOFF (s) replik	77
Anf. 90 MATS ODELL (kd) replik.....	77
Anf. 91 HANS HOFF (s) replik	78
Anf. 92 LENA EK (c) replik	78
Anf. 93 HANS HOFF (s) replik	79
Anf. 94 LENA EK (c) replik	79
Anf. 95 HANS HOFF (s) replik	80
Anf. 96 KARIN PILSÄTER (fp) replik	80
Anf. 97 HANS HOFF (s) replik	81
Anf. 98 KARIN PILSÄTER (fp) replik	81
Anf. 99 HANS HOFF (s) replik	82
Anf. 100 LARS BÄCKSTRÖM (v)	82
Anf. 101 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	85
Anf. 102 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	86
Anf. 103 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	86
Anf. 104 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	87
Anf. 105 MATS ODELL (kd) replik.....	87
Anf. 106 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	88
Anf. 107 MATS ODELL (kd) replik.....	89
Anf. 108 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	89
Anf. 109 KARIN PILSÄTER (fp) replik	90
Anf. 110 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	90
Anf. 111 KARIN PILSÄTER (fp) replik	91
Anf. 112 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	91
Anf. 113 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	92
Anf. 114 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	92
Anf. 115 HANS HOFF (s) replik	94
Anf. 116 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	94
Anf. 117 HANS HOFF (s) replik	95
Anf. 118 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	95
Anf. 119 LINNÉA DARELL (fp)	96
Anf. 120 MARIA LARSSON (kd).....	98
Anf. 121 STEN TOLGFORS (m).....	99
(Beslut fattades under 12 §.).....	100

Prot. 2002/03:120

11 juni

11 § Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning	
1998–2002	100
Finansutskottets betänkande 2002/03:FiU22	100
Anf. 122 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	100
Anf. 123 GUNNAR AXÉN (m).....	101
Anf. 124 CHRISTER NYLANDER (fp)	102
Anf. 125 BO BERNHARDSSON (s).....	103
Anf. 126 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	104
(Beslut fattades under 12 §.)	105
Ajournering.....	105
Återupptagna förhandlingar	105
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	105
NU11 Vissa elmarknadsfrågor m.m.	105
FiU19 Utvecklingen inom den kommunala sektorn	107
FiU21 Tilläggsbudget 1 för budgetåret 2003	109
FiU22 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 1998–2002	110
13 § Tillsyn och sanktioner på miljörettens område, m.m.....	111
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2002/03:MJU15	111
Anf. 127 LARS LINDBLAD (m)	111
Anf. 128 LENNART FREMLING (fp).....	113
Anf. 129 SVEN GUNNAR PERSSON (kd).....	115
Anf. 130 KJELL-ERIK KARLSSON (v).....	116
Anf. 131 ROGER KARLSSON (c).....	117
Anf. 132 ÅSA DOMEIJ (mp)	118
Anf. 133 CARINA OHLSSON (s).....	120
Anf. 134 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	122
(Beslut skulle fattas den 12 juni.).....	123
14 § Anmälan och hänvisning av ärende till utskott.....	123
15 § Bordläggning.....	123
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	124
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	125
Ajournering.....	126
Återupptagna förhandlingar	126
18 § Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott	126
19 § Bordläggning.....	127
20 § Kammaren åtskildes kl. 20.32.	128

Elanders Gotab, Stockholm 2003